

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ PRVNÍ ROČNÍK

3

K vídeňským jednáním

Zajištění evropské bezpečnosti je dnes jedním z nejdůležitějších problémů mezinárodní politiky. Výjimečný význam střední Evropy je dán i historickou zkušeností. Právě tam vznikla ohniska dvou světových válek, v nichž zahynulo na 65 milionů lidí. Jde o strategicky důležitý prostor. Jakýkoli vojenský konflikt se z něj může rozšířit a přivést svět ke třetí světové válce. Ve střední Evropě je soustředěn hlavní bojový potenciál NATO a Varšavské smlouvy. To je přímým důsledkem politiky studené války, kterou rozpoutaly po druhé světové válce vůči socialistickým zemím nejdříve vláda USA, později všechny státy NATO. Dosažení přibližné rovnováhy sil mezi NATO a Varšavskou smlouvou, ztráta jaderného monopolu USA a světová politika mezi socialistickými státy vyvolaly až v sedmdesátých letech podmínky pro jednání o politickém uvolnění situace v Evropě. Z iniciativy socialistických zemí byla v roce 1973 zahájena vídeňská jednání o snížení vojenských potenciálů obou stran ve střední Evropě. Probíhají za podmínek ostrého střetnutí protichůdných zájmů, přístupů a koncepcí.

Zatímco státy Severoatlantického paktu usilují o dosažení jednostranných strategických výhod prosazením podstatného snížení pozemních vojsk Varšavské smlouvy, především sovětských, o vyjmutí ze snížení či omezení jaderné výzbroje a bundeswehru, cílem států Varšavské

smlouvy je efektivní snížení vojsk obou stran, všech přímých účastníků jednání, při zachování přibližné dosavadní parity bojových potenciálů obou aliancí v prostoru střední Evropy.

Rozhodnutí Rady NATO, přijatá v letech 1979–80 k rozsáhlé modernizaci a dalšímu zbrojení jak v jaderné, tak konvenční technice, posílení amerických vojsk ve střední Evropě o dalších 25 000 osob, odmítnutí ratifikace smlouvy SALT-2 americkým senátem, přijetí nové jaderné strategie vládou USA o možnosti vedení lokální nukleární války, pokusy o všeobecnou hospodářskou diskriminaci socialistických zemí, spolu s podporou všech protisocialistických a protisovětských sil západními státy vymezují podmínky, za kterých probíhala vídeňská jednání v posledních letech. Skutečnost, že neztratila svou perspektivu a že došlo k jistému sblížení pozic obou stran, můžeme přičíst výhradně iniciativě a kompromisním přístupům socialistických zemí.

Proti novému kolu horečného zbrojení, které státy NATO v posledních letech roztačejí, staví socialistické státy alternativu vojenského uvolnění v celé Evropě, vyloučení síly z mezinárodních vztahů, nerostování dosavadních aliancí, zamezení vývoje a výroby dalších účinných zbraní, alternativu, která odpovídá životním zájmům národů. Na vídeňských jednáních přišly s dalšími iniciativami, usilovaly o dosažení dohody o 1. etapě snížení vojsk

a v určitých směrech vyšly vstříc požadavkům, které kladly státy NATO. Sovětský svaz dokonce přikročil k jednostrannému snížení svých pozemních vojsk v NDR o 20 000 osob a 1000 tanků, které dokončil k 1. 8. 1980.

Pozice států NATO na vídeňských jednáních se naopak v posledních dvou letech měnila nikoli směrem k dosažení dohody, ale směrem k prohloubení rozporů a zdůraznění nepřijatelných požadavků NATO vůči socialistickým státům. V prosinci 1979 dokonce předložily návrh, jehož realizace by znamenala pro státy Varšavské smlouvy podstatné snížení sovětských vojsk, spojené s jejich omezením, bez záruk, že proces snížení bude pokračovat druhou etapou, která se týká západoevropských spojenců USA v NATO. Návrh prakticky odmítá i nezvyšování početních stavů vojsk těchto spojenců v období mezi etapami a v mnohem směru znamená krok zpět, směrem k výchozí nepřijatelné pozici NATO. Vytýčil současně další brzdu pokroku vídeňských jednání tím, že předpokládá přijetí komplexu kontrolních opatření, nepřijatelných pro socialistické státy. Zdá se, že inspekce na území ČSSR, PLR a NDR a kontrola činnosti svazků na jejich území a též na rozsáhlé části území SSSR by měly podle západních představ zaměnit proces vlastního snížení vojenských potenciálů ve střední Evropě.

Problém tohoto komplexu opatření, rovněž tak umělé vytvoření problémů početních stavů vojsk Varšavské smlouvy ve střední Evropě, spolu se záměrně zveličovaným významem geografické situace, to jsou ve Vídni dosud hlavní záminky, které údajně západním státům brání přijmout princip paritního snížení vojenských potenciálů.

O konstruktivním přístupu socialistických zemí k vídeňským jednáním svědčí jejich ústupky a iniciativy v posledních letech. V červnu 1978 přistoupily na západní požadavky snížení pouze pozemních vojsk, a to ve dvou etapách. V 1. etapě mají být snížena sovětská a americká pozemní vojska v poměru 2 : 1, sovětská vojska budou snížena po divizích.

Socialistické státy oprávněně požadovaly v tomto návrhu snížení amerických vojsk po brigádách, omezení vojenského letectva každé strany na úroveň 200 000 osob, zmrazení početních stavů vojsk ostatních přímých účastníků jednání mezi 1. a 2. etapou snížení vojsk, a též jejich závazky ke snížení svých vojsk ve 2. etapě proporcionálně svým potenciálům v rámci aliancí.

Kromě toho v zájmu sblížení pozic obou stran ustoupily socialistické státy již v červnu 1979 od požadavku konkrétních závazků ke snížení vojsk ve 2. etapě a souhlasily s tím, aby objemy snížení vojsk ve 2. etapě byly stanoveny v rámci aliancí mimo dohodu o 1. etapě snížení.

Západní státy nedaly na tyto a další iniciativy socialistických zemí dodnes konstruktivní odpověď. Naopak stupňovaly své úsilí ke zúžení předmětu vídeňských jednání na problém početních stavů a kontrolních (tzv. přidružených) opatření. Nevyšly s žádnou iniciativou, aby napomohly řešení sporných otázek. Odmítly přistoupit k rozpracování dohody o 1. etapě snížení vojsk, během kterého by bylo možné sporné otázky dořešit, odmítly též přistoupit k řešení koncepčních otázek snížení vojsk na základě oficiálních údajů o početních stavech vojsk Varšavské smlouvy, které byly ve Vídni předloženy k 1. 1. 1976 a z iniciativy socialistických zemí znovu k 1. 1. 1980.

Vzhledem k tomu, že problém tzv. disproporce v početních stavech vojsk umělé vytvořil štáb NATO, socialistické státy požadují od západních států vysvětlení metody výpočtu jejich přehnaných odhadů. Diskuse o početních stavech vojsk, která probíhala ve Vídni od roku 1976, ukázala celou řadu sporných kategorií personálu, rozdílnost přístupů obou stran při aplikaci definice ozbrojených sil, pozemních vojsk, vojenského letectva, záměrnost při stanovení západních odhadů početních stavů vojsk Varšavské smlouvy směrem k jejich nadhodnocení. Západní státy však odmítají jakékoli korektury těchto odhadů.

Další umělé vytvořenou překážkou pokroku vídeňských jednání je západní návrh komplexu tzv. přidružených opatření, která mají být součástí dohody o 1. etapě snížení vojsk. V souvislosti s těmito opatřeními nemohou však např. socialistické státy souhlasit s návrhem západních států na inspekci na jejich územích, s rozšířením aplikace přidružených opatření i na území Sovětského svazu a s povinným pozváním pozorovatelů druhé strany na veškerou činnost svazků Varšavské smlouvy mimo posádky. Socialistické státy trpělivě vysvětlovaly, chápou význam přidružených opatření, souhlasí s jejich zahrnutím do dohody o 1. etapě snížení vojsk, uvedly však, která z navrhovaných opatření jsou pro ně nepřijatelná.

V průběhu dalšího kola vídeňských jednání delegace socialistických zemí vyjádřily souhlas s dalším konstruktivním

projednáváním komplexu přidružených opatření, vyzvaly západní státy, aby pečlivě zvážily jejich argumenty o nepřijatelnosti některých západních požadavků a aby vyšly vstříc socialistickým zemím svými kompromisními kroky. Socialistické státy mohou v 1. dohodě o snížení vojsk ve střední Evropě souhlasit s aplikací těchto přidružených opatření v daném prostoru:

1. Vzájemná notifikace o zahájení a ukončení snížení vojsk na základě Dohody o 1. etapě snížení, spojená s výměnou seznamů snížených útvarů a jednotek a jejich početních stavů.

2. Zřízení omezeného počtu dočasných kontrolních stanovišť pro sledování snížení vojsk.

3. Výměna informací. Při podpisu dohody o 1. etapě by si obě strany vyměnily údaje o početních stavech svých vojsk bez udávání organizačních struktur. Tato výměna by byla později periodicky opakována. Při uzavření dohody by též byly vzájemně vyměněny seznamy snižovaných útvarů a jednotek. Analogicky by se postupovalo při uzavření dohody o druhé etapě snížení.

4. Vytvoření kontrolního orgánu, který bude sledovat a vyhodnocovat plnění dohody o snížení vojsk. Pro kontrolu budou použity výhradně národní technické prostředky obou stran, v soulase s uznávanými zásadami mezinárodního práva. Činnost těchto prostředků nebude druhá strana rušit.

5. Hlášení přesunů pozemních vojsk uvnitř prostoru snížení. Budou hlášeny přesuny pozemních vojsk, přesahující 20 000 osob, měsíc před realizací přesunu. Současně by byla předávána informace o upřesnění charakteru přesunu a přesunovaných útvarů.

6. Hlášení přesunu pozemních vojsk do prostoru snížení a z prostoru snížení, s udáním početních stavů přesunovaných vojsk, cílů přesunů a dalších informací o zahájení a ukončení přesunu.

7. Hlášení velkých vojenských cvičení pozemních vojsk, počínaje 20 000 osob, pokud jde o prostory mimo běžně používané vojenské výcvikové prostory, spolu s informací o upřesnění účastníků a charakteru cvičení. Socialistické státy nesouhlasí s tím, aby byla smluvně stanovena povinnost zvát na všechna taková cvičení pozorovatele druhé strany. Mohou však být každoročně pozváni na omezený počet cvičení nebo přesunů vojsk.

8. Omezení rozsahu vojenských cvičení úrovní 40—50 tisíc osob.

Socialistické státy navrhly v průběhu poslední etapy vídeňských jednání uskutečnit postupně srovnání pozic obou stran a přikročit k práci na textu dohody o 1. etapě snížení vojsk a výzbroje. Západní státy souhlasily pouze se srovnáním pozic.

Zásadní rozpory jsou zejména v otázkách závazků států—přímých účastníků o snížení svých vojsk ve druhé etapě, které socialistické státy požadují v dohodě o 1. etapě. Bez nich není možné dosáhnout záruk k realizaci 2. etapy. Západní státy odmítají zatím princip úměrnosti objemu snížení vojsk jednotlivých přímých účastníků ve 2. etapě jejich podílu, který mají jejich vojska v rámci aliance. Odmítají snížení výzbroje, omezení počtu útvarů po snížení, zmrazení početních stavů svých vojsk pro období mezi etapami snížení, omezení celkové početní stavby vojenského letectva hranicí 200 000 osob na každé straně.

Socialistické státy i v nadcházející 23. etapě vídeňských jednání setrvávají na své konstruktivní pozici, přispívají vlastní iniciativou k zachování perspektiv vojenského uvolnění ve střední Evropě. Budou nadále usilovat o dosažení dohody o 1. etapě snížení vojsk, k níž poslední návrhy socialistických zemí vytvořily dobrou základnu. Přestože trvá napětí v mezinárodních vztazích, setrvávají na závěrech, které učinily státy Varšavské smlouvy o tom, že vojenské uvolnění Evropy je objektivní nutností a že další průtahy ve vídeňských jednáních není možné připouštět.

Uvědomělost, aktivita a iniciativa lidí

Nový vztah k práci, všestranná iniciativa pracujících patří k nejdůležitějším změnám uskutečněným v procesu více než třicetileté výstavby socialistické společnosti v naší zemi. To, že lidé dělají víc než je jejich povinnost, že usilují dobrovolně, z vlastního přesvědčení o předčasném splnění plánu a stanovených úkolů, je názorným svědectvím o růstu jejich politického uvědomění a dokladem o uskutečnění závažných revolučních společenských přeměn. Současně je to vyjádřením hluboké důvěry pracujících v politiku Komunistické strany Československa. Velmi zřetelně se tyto skutečnosti projevují i mezi příslušníky ČSLA.

XV. sjezd KSČ nejen vysoce ocenil tuto iniciativu, ale zároveň stanovil, kam a na co je ji třeba soustředovat.

Dnes, kdy přistupujeme k bilancování období posledních pěti let, vidíme zvláště jasně správnost stanovených cílů. Znovu si to uvědomujeme po 18. zasedání ÚV KSČ v rámci příprav na XVI. sjezd strany.

Příslušníci Československé lidové armády čestně splní úkoly výtčené XV. sjezdem KSČ. Plně to potvrdily rozborů výcvikového roku i výroční jednání komunistů v základních organizacích. Vojáci z povolání, základní služby a občanskí pracovníci iniciativně a důsledně usilovali o všestranné upevnění bojové a mobi-

lizační pohotovosti naší armády. Život v jednotkách, útvech a institucích je naplněn velikým úsilím za prosazení náročnému kursu kvality a efektivnosti veškeré práce.

Další rozvoj rozvinuté socialistické společnosti, plnění programu, který vynesl XVI. sjezd KSČ je nerozlučně spojen s iniciativou a tvůrčím uplatněním schopností lidí. Jejich uvědomělý přístup k plnění úkolů nejen usnadňuje plnění povinností, ale v mnoha případech je vůbec podmínkou např. zvládnutí náročnému výcviku, nebo splnění cílů náročných polních cvičení. Jedním z nejdůležitějších projevů rozvoje iniciativy a aktivity je socialistická soutěž.

Hlavní význam socialistického soutěžení spočívá v tom, že mobilizuje naprostou většinu vojáků k vzornému plnění jejich povinností, že je vychovává ke kolektivní odpovědnosti za splnění úkolů jednotky. Socialistické soutěžení je rovněž neoddelitelné od všeobecných zásad řídicí činnosti štábů. Vnější do této činnosti neocenitelnou iniciativu a kolektivní rozum a stává se tak nezbytnou podmínkou včasného a uvědomělého plnění úkolů. Tento postup naplňuje zároveň jeden z důležitých principů rozvoje socialistické společnosti, kde centrální řízení a plánování se opírá o iniciativu a předpokládá tvůrčí účast všech pracujících.

Stalo se již tradicí, že počátkem nového výcvikového roku vyzývá jeden útvar k soutěži ostatní útvary, školy a zařízení v ČSLA. Letos to byl karpatský motostřelecký útvar, který na počest XVI. sjezdu KSČ a 60. výročí založení strany se zavázal splnit úkoly RMNO ve výcvikovém roce 1980—81 v hlavních družích bojové a politické přípravy výtečně a v ostatních výtečně a dobře. Desítky útvarů a zařízení tuto výzvu přijalo.

Fakta za uplynulý výcvikový rok ukazují, že výsledkem tohoto úsilí bylo více než 38 tisíc vzorných vojáků, přes 10 tisíc vzorných kolektivů a jednotek. Na 17 tisíc příslušníků armády splnilo podmínky vyšší třídosti a zvýšilo si svoji kvalifikaci. V závoděch a zařízeních ČSLA byly splněny kolektivních a individuálních závazků vytvořeny miliónové hodnoty. Významný podíl na tom má více než 2200 brigád socialistické práce a přes 170 komplexních racionálních brigád, v nichž je zapojeno několik tisíc občanských pracovníků i vojáků z povolání. Ti všichni se významnou měrou podílejí na zlepšovateckém hnutí, na realizaci úsporných opatření s pracovními silami i materiálem. Tak se v praktické denní činnosti naplňuje politika strany při tvorbě nových hodnot a upevňování socialistického uvědomění lidí.

Příslušníci armády svými činy jednoznačně prokazují podporu politice strany i hrmost na svoji vlast, na příslušnost k zemím socialistického společenství.

Úkolem soustavné politické práce a činnosti velitelů je využít zkušeností z rozboru iniciativy a aktivity vojáků. Jde nám přitom také o kvalitu jak přijímaných závazků, tak i celou práci při vyhodnocování soutěží. Zdůrazňujeme realitu závazků i takové samozřejmosti, aby kolektivní závazek byl projednán v celém kolektivu, kterého se týká, aby jeho členové byli v průběhu celého roku informováni o případných problémech a příčinách úspěchů i neúspěchů ve své činnosti. Smyslem všech soutěží je vždy řešení skutečných a hlavních otázek a problémů, které život přináší.

Zkušenosti útvarů, které několik let za sebou dosahují výtečných hodnocení v bojové a politické připravenosti, ukazují, že základní příčina úspěchu spočívá v názorové a akční jednotě velitelů, politických pracovníků, stranické a svazácké organizace. Ve společném a jednotném úsilí celého kolektivu je možné nejlépe uplatnit kolektivní rozum všech příslušníků jednotky nebo celých kolektivů. Právě tak se podařilo zvyšovat odpovědnost velitelů

i podřízených za splnění stanovených úkolů. Kolektivní rozum také předpokládá zobečňování nejlepších zkušeností a různých forem soutěžení.

Sféra působnosti socialistické soutěže se rok od roku rozšiřuje a obohacuje. Stále více roste její úloha ve vlivu na upevňování kázně a na plnění řádů a předpisů. Mnohé významné podněty přinesla v tomto směru celarmádní konference v září loňského roku. Zdůraznila svázanost řešení nových náročných úkolů s dalším zvyšováním uvědomělosti, ukázněnosti, aktivity a iniciativy příslušníků ČSLA. Konference vyzvedla jako naléhavý úkol docílit výrazné změny v účinnosti výchovného působení na vojáka, ve zvýšení výchovného poslání Československé lidové armády při budování a zajišťování spolehlivé obrany socialistické vlasti.

Bohatost a členitost vlivu aktivity a iniciativy lidí na praktický život vojsk vyžaduje, abychom zdokonalování řízení socialistické soutěže věnovali stále větší pozornost. Významnou úlohu v tom sehrála i Směrnice pro socialistické soutěžení v ČSLA. Jde především o těsnější přimknutí iniciativy a aktivity vojáků k plnění úkolů rozkazu ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk. Jeden ze způsobů jak toho ještě lépe dosahovat je prohlubovat srovnatelnost soutěží v útvarech, svazcích a svazech.

Politické orgány, stranické a společenské organizace musí všestranně usilovat o další zlepšování podmínek soutěže, dbát, aby komunisté a svazáci byli v čele tohoto úsilí a podporovali tak atmosféru kritičnosti a soustavného veřejného hodnocení výsledků. Je třeba odstraňovat veškeré projevy samoúčelnosti a formálního přístupu, který ještě se občas vyskytuje. Velká je také odpovědnost velitelů, kteří mají soustavně a náročně a spravedlivě ve spolupráci se stranickými a společenskými organizacemi vyhodnocovat výsledky soutěže.

Rozvoj uvědomělé aktivity a iniciativy příslušníků ČSLA dosáhl významného rozmachu na počátku letošního roku v souvislosti s přípravami na XVI. sjezd Komunistické strany Československa a na počest 60. výročí založení KSČ. Výsledky výcvikového roku ukazují na těsnou spjatost socialistické soutěže s výcvikovými úkoly, s učebními programy na školách, které tvoří více než tři čtvrtiny z celkového počtu závazků. Rozvoj iniciativy se tedy rozvíjí v těsné souvislosti s plněním úkolů bojové a politické přípravy, s bojem za zvyšování kázně, růstu

uvědomělosti a vzdělanosti příslušníků ČSLA.

Socialistická soutěž se dnes rozvíjí nepřetržitě po celý rok. Pozitivně ovlivňuje plnění úkolů polního výcviku. Šířeji se uplatňují krátkodobé soutěže při zaměstnáních v taktické a střelecké přípravě.

Využití zkušeností a poznatků z realizace linie XV. sjezdu KSČ a příprava na náročnější etapu, kterou vytyčí XVI. sjezd strany, je spolehlivou cestou jak dále pozvednout socialistické soutěžení v ČSLA na nový vyšší stupeň. Je potřeba hluboce analyzovat zkušenosti nejlepších vojáků, předních kolektivů a jednotek. Důležitou roli sehrává osobní příklad a umění využít této síly při formování a rozvíjení vysokých bojových, politických i psychických vlastností vojáků. Nejlépe můžeme přesvědčovat svým jednáním, odhodláním, chováním, vůlí a také svým systémem práce. Už od nepaměti se říká, že příklady táhnou. V málokteré oblasti lidské činnosti to je tak zřejmé jako v armádě v bojových situacích.

Síla osobního příkladu je však stejně působivá i v naší mírové době, při upevňování bojové síly naší Československé lidové armády. Je třeba ocenit, že i práce s tradicemi v tomto směru při propagování příkladných činů vojáků z naší současnosti oživila masově politickou práci a přispěla k oživení názorné agitace.

Naše společnost je charakterizována dynamickým růstem výrobních sil, vysoce rozvinutou technickou základnou národního hospodářství, vysokou životní úroveň, čilým politickým a společenským ruchem. Musí tomu odpovídat i povaha zaměření všech forem aktivity.

Proto stále více vystupuje do popředí výchovná funkce socialistického soutěžení, její spojování se socialistickým způsobem života, životním prostředím, s novou kvalitou vztahů mezi lidmi. Účinnější působení na ideové přesvědčení vojáků a jejich uvědomělého vztahu k plnění vojenských povinností smeluje vojenské kolektivy, upevňuje soudružské vztahy a ovzdusť vzájemné důvěry při dodržování zásad náročnosti.

Nedělitelnost úkolů bojové pohotovosti armády a vysoké úrovně kázně, organizovanosti a iniciativy, morální a psychologické připravenosti je v moderní armádě očividná. Proto jsou kladeny na výchovnou práci velitelů, štábů, politických orgánů i stranických organizací stále vyšší nároky. Specifickým rysem vojenské služby a vojenských činností vůbec je jejich kolektivní charakter. Ne náhodou jmenovaná celoarmádní konference vyzvedla úlohu kolektivu ve výchovné práci a výchovu ke kolektivismu, bez něhož není možné zvládnout úkoly při obsluze současné moderní techniky a zbraňových systémů.

V pracovním kolektivu se rodí tvořivá iniciativa, kázeň a odpovědnost za splnění úkolů. Z těchto i dalších důvodů jsou základní kolektivy naší armády aktivní výchovnou silou a důležitým činitelem formování socialistického člověka.

To všechno zdůrazňuje význam úsilí o získání titulu vzorný voják a vzorná jednotka k dosažení výtečného hodnocení v jednotlivých družích příprav. Ve svém důsledku je vedou k vyšší úrovni plnění náročných výcvikových a výchovných úkolů. Dále rozvíjet iniciativu a prohlubovat význam socialistické soutěže znamená prosazovat základní požadavky strany ke zvyšování kvality a efektivnosti veškeré práce. Toho můžeme dosáhnout jen v každodenní poctivé práci při zintenzivnění výchovného procesu a jeho neustálým naplňováním vším novým, co věda a život ve vojenské činnosti vytvořila. V soutěži znamená překonávat přezíté zvyklosti a rozvíjet všechny pozitivní stránky a schopnosti člověka.

Nové úkoly, které nás v roce XVI. sjezdu a 60. výročí vzniku KSČ čekají, jsou ještě náročnější a vyžadují více úsilí v činnosti každého z nás. Veškerá činnost velitelů, stranických organizací a společenských organizací musí napomáhat úspěšnému rozvoji iniciativy a aktivity příslušníků ČSLA, upevňovat v jednotkách vědomí důležitosti a osobní odpovědnosti za tuto činnost. V armádě to znamená vytvářet důležité předpoklady k upevnění její síly a bojeschopnosti.

K ORGANIZACI A VEDENÍ OBRANNÉ OPERACE

Ve svém vojenském politickém odkazu V.I. Lenin nás učí, že: "...nebylo válek, které by se vyhrály obranou, nebylo však ani válek (nebo to byly výjimky), ve kterých by se jenom útočilo."

Proto i předpis Oper-1-1 (Organizace a vedení operací) v článku 264 až 265 uvádí: "...Ve válce lze zničit nepřítele a dosáhnout vítězství jen útočnou operací, která je proto základním druhem operace frontu a armády. V průběhu celé války však není možné na všech směrech a za všech podmínek neustále útočit. Proto příprava a vedení dočasné obranné operace zaujímají v operačním umění důležité místo."

Je bezpočet příkladů ve vojenské historii, zejména z období Velké vlastenecké války, o úspěšnosti vedení obrany na taktickém, operačním i strategickém stupni. Zejména bitva u Kurska vešla do historie vojenského umění jako pojem vysoké odolnosti a aktivity obrany.

Po všestranném zhodnocení situace se Hlavní sovětské velení rozhodlo pro předem připravenou a důkladně vybudovanou obranu, ve které tanková a mechanizovaná vojska měla plnit úlohu pancéřového štítu.

Charakteristické pro obranu u Kurska bylo, že sovětská vojska měla převahu nad nepřítelem v lidech 1,4krát, v dělech a minometech téměř 2krát, v tancích a SHD 1,3krát a v letounech téměř 1,6krát.

Velmi poučné z této obrany je především to, že obrana byla budována jako odolná, hluboce členěná (protitanková, protiletectká) i jako aktivní a s využitím rozsáhlých ženijních úprav terénu a zátarasů všeho druhu. Ze závěrů z této bitvy je zřejmé, že Vrchní velení souhlasilo s tím, že přijme německý úder přechodem do obrany, i když sovětská vojska měla dostatek sil, aby sama vedla útok. Zejména když poznalo, že nepřítel má k dispozici na obou křídlech kurského výběžku silná tanková uskupení, rozhodlo — ať útočí první Němci.

Ukázalo se, že rozhodnutí bylo správné, nepříteli byly způsobeny značné ztráty a potvrdilo se, že dobře připravená obrana je zárukou úspěchu boje,

operace a bitvy. Německá fašistická vojska utrpěla značnou porážku a byl zmařen jejich pokus o znovuuchození strategické iniciativy. Ze 70 fašistických divízi rozbila Sovětská armáda 30, z toho 7 tankových. Tyto divize ztratily 50—75 % osob. Značné ztráty utrpěly i další nepřátelské divize. Za 50 dnů činily ztráty německých fašistických vojsk více jak 500 000 důstojníků a vojáků, 1500 tanků, 195 útočných děl, 3000 děl a více jak 3500 letounů. Po těžké porážce u Kurska německé velení bylo nuceno upustit od útočné strategie ve válce proti SSSR a přejít ke strategické obraně.

Tento příklad kromě jiného ukazuje zejména na narůstání významu aktivity obrany, kde sovětské velení plně dokázalo využít jejich silných stránek, mezi které patří zejména:

- možnost využití přirozených výhodných vlastností terénu i jejich zvýšení jejich úpravami;

- lepší využití palebných vlastností jednotlivých zbraní a jejich účinků, možnost efektivnější organizace účinného palebného systému, než je tomu v útoku;

- vzhledem k dokonalejší znalosti i úpravě terénu lepší možnost manévru palbou, pohybem i zátarasy i usměrnění nepřítele do potřebného směru (prostoru);

- přisunové a odsunové cesty budou zpravidla kratší a velení jednodušší.

Důležité je zejména to, že obrana skýtá možnost vést úspěšnou bojovou činnost s nepřítelem, který je třikrát i více silnější.

V článku si nekladu za cíl řešit obranu v celém komplexu, ale zabývám se pouze některými převážně operačními aspekty obrany i některými novými pohledy a názory.

Současná teorie vojenského umění nás učí, že obrana je druhem činnosti vojsk, která je vynucena akcemi nepřítele, vlastnostmi i charakterem válčisti, vlastním zámyslem dalšího vedení operace, podmínkami týlového zabezpečení apod. Je vynuceným, dočasným způsobem bojové činnosti a bude se proto organizovat a budovat všude tam, kde vedení útočné operace a její pokračování nebude možné nebo účelné, což může být zejména v těchto podmínkách:

- po neúspěšném střetném sražení na některém z operačních směrů jak v počátečním období války, tak i v průběhu útočné operace;

- při odrážení silného protiúderu nepřítele v operační hloubce, není-li možné rozbít protiúderné uskupení střetným sražením;

- byla-li vlastní vojska nepřátelskými (zejména jadernými) údery tak oslabena, že nejsou schopna bez odstranění následků a obnovení bojeschopnosti pokračovat v útoku;

- při změně hlavního úderu frontu, jestliže např. jedna z armád bude svojí činností zabezpečovat křídlo frontu a nemůže tento úkol plnit útočnou činností;

- při odrážení agrese nepřítele při zahájení války na státní hranici;

- při splnění konečného úkolu, např. při východu na mořské pobřeží apod.

Vidíme, že obrana se bude organizovat převážně v dotyku s nepřítelem. Organizace obrany mimo dotyk pravděpodobně již nebude tak častým jevem.

Soudobou obranu můžeme charakterizovat jako **souhrn úderů všech prostředků, manévru a bojové činnosti**, který umožňuje vojskům plně využít palebných vlastností všech zbraní, obranných vlastností terénu a zátarasů všeho druhu

s cílem: odrazit útok, oslabit a vyčerpat síly útočníka a způsobit mu značné ztráty. Zabezpečit udržení důležitých prostorů, objektů a čar a získat čas pro soustředění nových sil a prostředků a tím vytvořit podmínky pro obnovení nebo přechod do rozhodného útoku.

Základ obrany vševojskové armády zpravidla tvoří:

— důsledně organizovaný palebný systém do celé hloubky obrany (promyšlené použití jaderných zbraní a letectva vyčleněného pro podporu obranného boje armády; efektivní využívání palebných prostředků na maximální jejich dosah; sladění palby všech druhů se zátarasy, přírodními i umělými překážkami);

— úpornost vojsk při udržení důležitých prostorů, čar a objektů (důsledné využívání terénu a jeho ženíjných úprav; vytváření umělých zátarasů a překážek, především výbušných; odpovídající organizace obranného systému a všestranného zabezpečení obrany);

— aktivnost účinného a rozhodného manévru silami a prostředky (úder před přední okraj; protizteč útvarů a svazků; častá změna prostoru rozmístění především druhých sledů a záloh, manévry z jiných směrů k přehrazení těch, na kterých má nepřítel úspěch a proniká; armádní protiúder).

Vlastní organizaci obrany vševojskové armády budou ovlivňovat podmínky, za kterých bude armáda přecházet do obrany, zda v dotyku nebo mimo dotyk s nepřítelem. Tyto podmínky budou v rozhodující míře ovlivňovat činnost velitele, štábu i vojsk při přechodu do obrany, způsob a rozsah jejího budování a všestranného zabezpečení. I když požadavky na obranu v obou případech zůstávají stejné, rozsah opatření bude u obou případů zřejmě jiný. Bezprostřední působení nepřítele, krátká doba pro přechod do obrany, uclnění operační sestavy armády pro útok apod. značně komplikuje přechod do obrany v dotyku s nepřítelem i vytváření obranného systému. Další některé zvláštnosti ukáží dále.

Obranu zpravidla tvoří:

- uskupení sil a prostředků v obraně;
- systém obranných čar, postavení, palebných čar a prostorů;
- připravené jaderné údery;
- systém paleb všeho druhu.

Při organizaci obrany mimo dotyk s nepřítelem můžeme vybudovat a zaujímat před předním okrajem obrany **zabezpečovací pásma**. Toto pásmo budujeme na rozkaz velitele armády na některých směrech jako součást obranného pásma armády.

Zabezpečovací pásmo vytváříme s cílem:

- upřesnit uskupení nepřítele a zjistit jeho pravděpodobný zámysl;
- zadržet jeho útok, přinutit ho k rozvinutí a k útoku pro něho v nevhodném směru a způsobit mu ztráty;
- v případě postupu nepřítele ničit jeho síly a prostředky a zpomalovat jeho postup k přednímu okraji obrany.

V současných předpisech se uvádí hloubka zabezpečovacího pásma 15 až 20 km, nejnovější poznatky uvádějí 30—40 km. Tato hloubka má vyloučit především možnost působení jaderného a dalekonosného dělostřelectva na první pásmo obrany.

Zabezpečovací pásmo zpravidla brání zesílený motostřelecký nebo tankový pluk (popř. prapor) vyčleněný z druhého sledu prvosledové divize. V některých případech může zabezpečovací pásmo bránit i divize z druhého sledu armády. Druhosledové útvary (svazek) vysíláme do zabezpečovacího pásma z toho důvodu, aby v případě jejich sražení k vlastní obraně nedošlo k narušení celistvosti předního okraje. V zabezpečovacím pásmu se budují 3 až 4 obranná postavení, vzdálená od sebe 4–6 km, a dále zátarasy všeho druhu. Vojskům velí zpravidla ten velitel, který je vyslal.

Při přechodu do obrany v dotyku s nepřítelem zabezpečovací pásmo v uvedeném pojetí vytvářet nebudeme. Při přechodu do obrany z útočné operace budou mít zpravidla prvosledové divize vyslány předsunuté odřady. V některých případech (ojedinělých) můžeme přední okraj budovat na jejich úrovni. Jinak zpravidla povedou aktivní bojovou činnost a budou vytvářet podmínky pro přechod hlavních sil do obrany. Jestliže budou sraženy nepřítelem, přejdou do druhého sledu v obraně těch stupňů velení, který je jako předsunutý odřad vyslal.

Na základě rozhodnutí velitelů divizí se může na některých směrech zřizovat předsunuté postavení, a to na vzdálenost podle současných předpisů 3 až 5 km a podle nových názorů 6–9 km před předním okrajem obrany. Tato vzdálenost je dána především požadavkem vyloučit možnost nepříтели působit přímou palbou dělostřelectva a PTRS na obranné objekty na předním okraji obrany.

Předsunuté postavení organizujeme a budujeme s cílem:

- klamat nepřítele o průběhu předního okraje obrany;
- k bezprostřednímu zabezpečení vojsk na předním okraji obrany;
- k přinucení nepřítele k předčasnému rozvinutí jeho hlavních sil a vytváření vhodných podmínek pro jeho ničení.

Na předsunutá postavení budeme zpravidla vysílat druhosledové jednotky (podle důležitosti směru) pluků prvního sledu (aby nebyla narušena celistvost předního okraje). Toto postavení můžeme vytvářet při přechodu do obrany v dotyku i mimo dotyk s nepřítelem. Při přechodu do obrany v dotyku s nepřítelem můžeme k obraně předsunutého postavení použít vojsk předsunutého odřadu.

Při přechodu do obrany mimo dotyk s nepřítelem předsunuté postavení bude zpravidla tvořit poslední obranné postavení vojsk v zabezpečovacím pásmu, která vojska budou zaujímat zpravidla překračováním.

První pásmo obrany bude zpravidla hlavním a může zahrnovat 3–4 obranná postavení. Na prvních dvou postaveních se budou bránit pluky prvního, na dalších dvou postaveních pluky druhého sledu. Tato postavení mají však jinou kvalitu (zejména v obraně budované v dotyku s nepřítelem). Skládají se z rotních opěrných bodů a praporečnických rajónů obrany. Hloubka tohoto pásma může dosahovat až 25 km.

Při přechodu do obrany mimo dotyk s nepřítelem může velitel plně vycházet ze svého zámyslu, který nebude ovlivňovat bezprostřední činnost nepřítele. Na druhé straně při přechodu do obrany v dotyku s nepřítelem bude organizaci prvního pásma do značné míry limitovat, např.:

- do obrany budeme přecházet za přímého palebného působení a aktivní činnosti vojsk nepřítele;

- do obrany můžeme přecházet z útočné sestavy;
- vojska budou zpravidla uskupena po směrech, do různé hloubky;
- velení bude zaměřeno na řízení dozrívající útočné operace a přechod do obrany.

Již z těchto několika zvláštností je zřejmé, že i struktura prvního pásma obrany, sestava vojsk, činnost velitele a štábu bude odlišná od přechodu do obrany mimo dotyk s nepřítelem.

V prvním sledu zůstanou zpravidla vojska, která útočila v prvním sledu, protože nemůžeme předpokládat větší přeskupení. Nemůžeme počítat ani s velkými ženíjnými úpravami na předním okraji. Zde budeme používat různé zátarasy, především však výbušné. Zpravidla nebude ani silný druhý sled, který mohl být v dynamice útočné operace nahrazen vševojskovou zálohou. Mohou být i jiné parametry obrany prvního pásma, menší šířka a hloubka; půjde-li o přechod do obrany před předpokládaným protiúderem nepřítele, bude se budovat v krátkých časových lhůtách, což se může odrazit zejména na její odolnosti.

Druhé pásmo obrany budujeme s předním okrajem ve vzdálenosti okolo 20—25 km za prvním pásmem obrany a může zahrnovat 2—3 obranná postavení. Tato vzdálenost má umožnit manévr vlastním vojskům a rovněž donutit nepřítele ke změně jeho palebných postavení a míst velení apod.

Druhé pásmo obrany nebude zpravidla souvislé v celé šíři pásma obrany, ale bude se budovat především na směru předpokládaného hlavního úderu nepřítele.

Při přechodu do obrany mimo dotyk s nepřítelem bude pro obranu druhého pásma obrany a pro protiúder zpravidla více sil, než při organizaci obrany v dotyku s nepřítelem.

Proto i budování třetího pásma obrany (bude-li mít armáda dostatek sil a prostředků) bude častějším jevem u obrany, budované mimo dotyk s nepřítelem.

Rozhodujícími armádními opatřeními při vedení obrany budou úderý na vojska nepřítele na dalekých přístupech, jaderná palebná, nebo palebná protipříprava, úder před přední okraj a armádní protiúder.

Úderý na dalekých přístupech organizuje zpravidla front svými prostředky. Armáda se pouze na nich podílí především armádní raketovou brigádou podle nařízení velitele frontu na stanovené objekty.

Cílem těchto úderů bude především způsobit nepříтели ztráty, vyčerpat ho a získat čas pro zdokonalení obrany. Tento boj zahajuje zpravidla letectvo a raketové vojsko postupně i dělostřelectvo na maximální dálky střelby.

Tyto úderý vedou určené palebné prostředky z předsunutých palebných postavení nebo prostorů bojového rozmístění na živou sílu a techniku v prostorech soustředění, při přechodu vodních toků v soutěskách, při rozvinování apod.

Cílem jaderné palebné nebo palebné protipřípravy bude zmařit nebo alespoň podstatně snížit a ztížit přípravu nepřítele k útoku. Organizuje ji velitel armády. Zahrnuje úder raketového vojska, letectva a dělostřelectva, dále palbu ostatních palebných prostředků (bojových vrtulníků, tanků apod.). Protipřípravu musíme zahájit s překvapením.

Před zahájením protipřípravy musí velitel armády upřesnit:

- účast prostředků v protipřípravě;
- cíle, které má ničit raketové vojsko, dělostřelectvo a letectvo;
- úkoly ostatním palebným prostředkům;
- uspořádání (metodiku) a délku protipřípravy;
- součinnost mezi vyčleněnými prostředky;
- dobu pohotovosti k protipřípravě, požadovanou hustotu hlavní, prostor protipřípravy a množství vyčleněné munice.

Pro organizaci protipřípravy potřebuje štáb armády okolo 4—6 hodin. Přitom vychází z této kalkulace:

- požadovaná hustota 30—40 hlavní na 1 km;
- hloubka protipřípravy závisí na tom, připravuje-li nepřítel útok z chodu (hloubka je větší) nebo z přímého dotyku (hloubka je zpravidla menší);
- šířka prostoru, hloubka a počet směrů pro protipřípravu závisí na množství palebných prostředků armády a uskupení nepřítel.

Propočty ukazují, že armáda může vést protipřípravu na dvou směrech v celkové šíři okolo 30 km (s použitím) a 15 km (bez použití JZ), tzn. v šířce útočného pásma divize nebo brigády;

— délka protipřípravy bude zpravidla dána počtem nepřátelských objektů, které máme ničit, množstvím palebných prostředků armády a množstvím vyčleněného střeliva a jaderných úderů.

K efektivnímu využití protipřípravy může velitel armády plánovat i **úder před přední okraj obrany**. Tento se v naší praxi málo procvičuje.

Cílem tohoto úderu je dokončit zničení úderného uskupení nepřítel, vylepšit přední okraj obrany, vytvořit podmínky pro přechod do útoku nebo ve zvlášť vhodné situaci přejít do útočné operace.

Úder před přední okraj musíme však velmi pečlivě připravit v součinnosti s nadřízeným velením a sousedy. Proto štáb armády musí především upřesnit:

- stav uskupení nepřítel po ukončené protipřípravě;
- cíl zamýšleného úderu před přední okraj obrany;
- účast vojsk a jejich úkoly;
- způsob součinnosti a všestranného zabezpečení.

Úder před přední okraj s omezeným cílem je vhodné vést silami svazků prvního sledu. Nejvýhodnější bude použít druhých sledů pluků a divizí zejména proto, že jim bude snadnější upřesnit úkoly a jejich použití nebude oslabovat přední okraj obrany. Bude-li úder před přední okraj spojen s přechodem do útoku, bude účelné zasadit druhosledové svazky.

Úder před přední okraj zahájíme po ukončení protipřípravy s překvapením pro nepřítel, s použitím především tankových vojsk a vojsk na BVP, která mohou rychle a rozhodně pronikat nepřátelskou bojovou sestavou a dokončit její zničení.

Armádní protiúder (který vedeme zásadně se souhlasem velitele fronty) je vyvrcholením obranné operace. Je to nejúčinnější způsob zakončení zničení nepřátelského uskupení, kterému se podařilo proniknout do pásma obrany. Jeho cílem může být:

— zničit nepřátelské uskupení, které proniklo do obranné sestavy, obnovit přední okraj obrany (nebo dosáhnout výhodnější čáry) a pokračovat ve vedení obrany;

— podstatně narušit úderné uskupení nepřítele, vnutit mu svoji vůli a ovládnutím a udržením výhodných terénních čar a objektů vytvořit podmínky pro vedení frontového protiúderu;

— zničit uskupení nepřítele a přejít do útoku.

Důležitý význam pro úspěch protiúderu má volba doby jeho zahájení. Za nejvýhodnější podmínky z tohoto hlediska můžeme považovat:

— je-li zachována odolnost a celistvost vlastní obrany a obrana prvního sledu nebyla ještě prolomena;

— útočná sestava nepřítele je narušena, oslabena, jeho druhé sledy a zálohy jsou zasazeny, vzdáleny či rozbity a nemohou včas a úspěšně zasáhnout proti protiúderu;

— nepřátelské letectvo ztratilo v daném prostoru svoji převahu;

— nepřítel přemísťuje taktické jaderné prostředky, dělostřelectvo, místa velení apod.;

— je narušeno velení nepřátelským silám;

— při zasazení druhého sledu a záloh armády je reálný předpoklad k získání potřebné převahy nad nepřítelem.

Proto velitel armády k přijetí rozhodnutí pro protiúder potřebuje především dostatek zpráv k reálnému předvídání situace i ke stanovení vhodné doby pro jeho zahájení. Vychází především z přijatého rozhodnutí pro obranu. Toto rozhodnutí musí však upřesnit nebo přijmout i nové. V rozhodnutí zpravidla upřesňuje:

— cíl protiúderu, zámysl a směr jeho vedení;

— cíle, dobu a způsoby vedení jaderných úderů a cíle k ničení klasickými prostředky;

— sestavu vojsk pro protiúder;

— čáry zasazení a osy přesunu k nim;

— směry útoku a úkoly vojskům, která se zúčastní nebo která zabezpečují protiúder;

— způsob palebné podpory;

— všestranné zabezpečení protiúderu, zabezpečení velení a součinnosti.

Armádního protiúderu a jeho zabezpečení se zpravidla zúčastňují všechny prvky operační sestavy. Jeho zahájení by měl předcházet krátký, ale mohutný jaderný úder (nejčastěji skupinový), úder letectva a dělostřelectva, u kterého se požaduje hustota okolo 40—50 hlavních na 1 km. Činnost vojsk za protiúderu musí být především:

— rozhodná a plynulá;

— vedená v rychlém tempu a s co největším vypětím sil do celé hloubky;

— vedená do mezer v nepřátelské sestavě k pronikání do boků a týlu nepřítele;

— neustále zesilována zasazením volných sil.

Bojová činnost bude mít převážně charakter střetných bojů. Armádní protiúder může být veden do boku (nebo obou boků) a týlu nepřátelského úderného uskupení nebo čelně.

Protiúder do boku (boků) a týlu úderného uskupení nepřítele umožňuje úder na poměrně slabé (ve srovnání s čelem nepřátelského uskupení) místo v jeho sestavě, s využitím momentu překvapení a můžeme jej rozvíjet v rychlejším tempu. Současně s tím vytváříme podmínky k rychlému vyřazení hlavních sil nepřítele a k jejich obklíčení. Nevýhodou tohoto způsobu bude zpravidla to, že k uskutečnění protiúderu budeme potřebovat více času.

Protiúder do boku a týlu nepřátelského úderného uskupení můžeme vést na jednom nebo dvou sbíhavých směrech. Tento způsob je prakticky nejvýhodnější, neboť vytváří podmínky i pro izolaci hlavních sil úderného uskupení nepřítele od přicházejících jeho sil z hloubky.

Čelní protiúder povedeme zejména tehdy, bude-li mít armáda dostatek palebných prostředků (zejména jaderných zbraní) k rozbití hlavního úderného uskupení nepřítele a nebude-li čas k uskutečnění manévru do jeho boku.

Snahou velitele a štábu musí být jadernými údery, údery letectva a dělostřelectva způsobit nepříteli značné ztráty, podstatně snížit jeho bojeschopnost a roztrávením úderem tankových a motostřeleckých vojsk dokončit jeho zničení.

Jestliže nebude protiúder účelný, bude výhodnější přejít do obrany na druhém pásmu na směru, na kterém nepřítel proniká. K ovlivnění dalšího vývoje situace si velitel armády ponechá zpravidla část sil v záloze, nebo zálohu vytvoří z částí sil prvního sledu.

Vojska prvního sledu budou nadále omezovat vlom nepřátelského uskupení, držet důležité prostory a objekty na prvním pásmu obrany, zaujímat připravená příčná postavení mezi prvním a druhým pásmem obrany nebo na výhodných mezilehlých terénních čarách.

Z á v ě r

I když pro dosažení vítězství ve válce je rozhodující útok a soudobé prostředky dávají plnou možnost jeho rozvinutí, je třeba počítat s tím, že vojska budou přecházet i do obrany.

Vzhledem k charakteristickým rysům soudobých operací bude zřejmě obrana častějším jevem na taktickém stupni. Přes to však musíme počítat s přechodem do obrany (zejména dočasné) i na operačním stupni.

I když podmínky přechodu do obrany mohou být různé, požadavky na ni zůstávají vždy stejné. Každá obrana musí být úporná a aktivní. Na operačním stupni má důležitý význam aktivnost, jejímiž hlavními projevy jsou manévr palbou, silami a prostředky.

Uvedené skutečnosti vyžadují, abychom zásady organizace a zabezpečení obrany dobře znali, dovedli v krátkém čase přijmout taková rozhodnutí, učinit taková opatření, která vytvoří podmínky pro zastavení nepřítele, způsobit mu značné ztráty a dokončit jeho zničení.

PŘECHOD DIVIZE DO OBRANY V PŘÍMÉM DOTYKU S NEPŘÍTELEM

Poznatzky z organizace a vedení obranného boje ve Velké vlastenecké válce ukazují, že v prvních letech války byly prostory určené k obraně druhosledovými fronty a armádami připravovány většinou předem, často i civilním obyvatelstvem, a vyčleněná vojska zaujímala obranu ještě před příchodem nepřítele. Velitel divize a jeho podřízení měli pak dostatek času k tomu, aby si hluboce promysleli úkol, dobře se seznámili s terénem, co nejlépe organizovali, zaujali a dobudovali určené pásmo obrany.

Využití jednotlivých prvků bojové sestavy mohlo být optimální. Velitelé pluků a praporů mohli osobně vybrat a určit hlavní a záložní palebná stanoviště pro nejdůležitější zbraně, vzdálenosti mohli přesně proměřit, cíle zastřílet, zbraně na noc zajistit a osy pro manévry vytyčit.

Velitelé měli i dostatek času na organizaci součinnosti a její trvalé zpřesňování. Organizace součinnosti byla připravována v několika variantách. Mohli nacvičit manévry silami a prostředky jak druhých sledů, tak i z předpokládaných pasívních směrů.

V bojové činnosti prvosledových armád a divizí v průběhu celé války se však častěji setkáváme s příklady, kdy obrana musela být organizována v krátkých časových lhůtách, omezenými silami a prostředky v přímém dotyku s nepřítelem, mnohdy přímo v bojové činnosti se silami nepřítele, které byly ve velké převaze. Tyto zkušenosti, o které se ve svém článku opírám, jsou pro nás velmi cenné, neboť v soudobém boji můžeme předpokládat, že zaujetí obrany mimo dotyk bude výjimkou. Navíc, v raketové jaderné válce a v rychle se měnících situacích bude úkol velitelů všech stupňů ještě složitější a náročnější, než kdykoliv v minulosti.

Pokud bude divize přecházet do obrany na začátku (do zahájení) války, pak tento přechod se uskuteční zpravidla podle předem vypracovaného plánu

v sestavě, která optimálně odpovídá zámyslu očekávaného boje. Většinu úkolů organizace obrany (např. systém obrany, palebný systém, uskupení sil a prostředků, využití terénu a další) můžeme připravit již v době míru. Bude mít proto charakter obrany zaujímané mimo dotyk s nepřítelem.

Po rozpoutání války bude divize přecházet do obrany nejčastěji v průběhu (po skončení) útočné operace, v různých operačních situacích, např. k odražení protiúderu silných nepřátelských záloh v hloubce obrany nepřítele, k upevnění ovládnutých prostorů či objektů, k zabezpečení boku operačního uskupení v útoku. Divize může přejít do obrany i po neúspěšném střetném boji nebo při odchodu s cílem donutit pronásledujícího nepřítele k rozvinutí. Častým bude i přechod do obrany v důsledku velkých ztrát na osobách, zbraních, bojové technice a materiálových prostředcích po jaderných úderech nepřítele, popř. po dlouhodobé útočné činnosti s používáním klasických prostředků ničení.

V uvedených případech bude přechod divize do obrany charakterizován především **složitou a různorodou bojovou situací** divize, často nejasnou, popř. i místy nepřehlednou, která bude poznamenána stupňující se bojovou aktivitou nepřítele, který používá jaderných a chemických úderů, úderů letectva, paleb dělostřelectva, vzdušných výsadek a bitevních vrtulníků spolu se ztečením tanků a bojových vozidel pěchoty.

V důsledku toho budou vlastní vojska nucena současně se zaujímáním obrany odrážet na některých směrech útok nepřítele, ničit zbytky obklíčených nepřátelských sil v týlu vlastních vojsk či odstraňovat následky po úderech zbraní hromadného ničení a obnovovat bojeschopnost části divize. Často bude třeba bojem vylepšit i průběh postavení nebo obráceně, odejít na výhodnější čáru v hloubce vlastní sestavy.

Důležitou úlohu mohou sehrát i předsunuté odřady pluků či divize, vyslané ještě v průběhu útoku k ovládnutí důležitých čar či prostorů. Jejich úspěšné splnění úkolu může výrazně napomoci tomu, aby byl zajištěn nejen výhodný terén pro zaujetí a budování rotních opěrných bodů prvosledových praporů, ale i současně převzetí bojové činnosti na sebe usnadní prvosledovým plukům přechod do obrany a veliteli divize případné přeskupení.

Pokud však velitel divize určí průběh postavení prvosledových praporů v hloubce za prostorem, který ovládl předsunutý odřad, pak jednotky předsunutého odřadu (popř. jejich část) zůstávají, nestahují se do hloubky, ale plní úkoly jednotek na předsunutém postavení, tj. vnutit nepříteli klamnou představu o uclenění obrany, zabezpečit prvosledové pluky před nenadálým napadením, odrazit průzkum bojem a donutit nepřítele, aby předčasně rozvinul své hlavní síly.

Přechod do obrany v přímém dotyku s nepřítelem bude navíc charakterizován **nedostatkem času**, velmi krátkými časovými lhůtami ke splnění tohoto úkolu. Pro názornost uvedu příklad:

V průběhu armádní útočné operace může nepřítel vést buď protizteč sborovými zálohami, které se rozmísťují v hloubce okolo 60 až 90 km, nebo protiúder zálohami skupiny armád, umístěnými na vzdálenost 200 i více kilometrů v hloubce. V daném případě bude mít velitel divize k organizaci a zaujetí obrany jen tolik času (a při pozdním zjištění zahájení příprav nepřítele i méně), kolik času bude potřebovat nepřítel k přípravě protizteče či protiúderu, tj.

a) sborovými zálohami 4—6 hodin (1—2 hodiny na upřesnění úkolu, 2 až 3 h na přesun, 1 h na rozvinutí);

b) zálohami skupiny armád 10—12 h (2—3 h na upřesnění úkolu, 5—6 h na přesun a 3 h na rozvinutí).

V obou případech musí velitel divize vyřešit:

- ovládnutí výhodné čáry pro přechod divize (u sborové protizteče zpravidla jen část sil divize) do obrany,

- přijetí rozhodnutí, stanovení bojového úkolu podřízeným a zorganizování součinnosti ke splnění úkolu,

- přeskupení sil a prostředků v souladu s přijatým rozhodnutím,

- zorganizování palebného systému, zejména protitankových paleb.

Za této situace je zcela objektivním požadavek, aby velitel divize **pracoval velmi úsporně**, nedostatek času nesmí vyrovnávat na úkor svých podřízených, spíše naopak. Pracovat úsporně znamená především nečekat, až bude mít dostatek jasných, přesných a úplných informací, aby mohl vyřešit situaci v celku, ale zvolit cestu postupného rozhodování, která podle potřeby upřesňovat, rozhodně ne zásadně měnit. Plně využívat svého štábu. Pracovat leninskou metodou hlavního článku, začít (a osobně řešit) nejdůležitějším úkolem, tj. přechodem prvosledových pluků do obrany k přehrazení předpokládaného směru hlavního úderu nepřítele a jejich jaderného a palebného zabezpečení tak, aby tento prostor spolu s ničením nepřítele na dalekých přístupech byl připraven k obraně jako první. Teprve po jeho vyřešení přistoupit k dalšímu úkolu.

Pokud budou před divizí „pouze“ dva důležité úkoly — např. dokončit útočný boj k získání výhodné obranné čáry a organizovat obranu, pak řešení je jednoduché. K přímému řízení útočné bojové činnosti je zpravidla určen zástupce velitele divize a obranu organizuje velitel divize.

Ovšem, v řadě případů bude třeba řešit více vážných úkolů současně, jako např.

- vyjít jednotek na výhodnou čáru obrany na druhém směru možného útoku nepřítele,

- dokončit zničení obklíčeného nepřítele v týlu divize,

- obnovit bojeschopnost části sil divize,

- zabezpečit rozmístění 2. sledu divize, upřesnit směry a úkoly protiztečí,

- organizovat boj se vzdušným výsádkem nepřítele aj.

Za této situace je rozhodující promyšlené využití každého jednotlivého příslušníka štábu divize, zejména však zástupců a funkcionářů operační skupiny štábu divize.

Ve všech případech je však **odpovědnost velitele divize nedělitelná**. Zabývá se nejen organizováním obrany, ale současně se informuje o plnění všech ostatních úkolů, určuje další postupy, zabezpečuje vzájemnou součinnost.

Nedostatek času může vést k názoru, že podřízeným stačí vydat jenom úkoly. Domnívám se, že bez **nepřetržité a přesné** součinnosti nemůžeme očekávat, že bojová činnost bude úspěšná, a to i tehdy, když se podařilo optimálně uskupit bojovou sestavu, zorganizovat palebný systém, či ženijně upravit jed-

notlivá postavení. Samozřejmě, šíři a rozsah organizace součinnosti vždy ovlivní množství času, který má k dispozici.

I nadále zůstává v platnosti zásada trvalé organizace a udržení vzájemné součinnosti mezi útvary a jednotkami divize, s posilovými prostředky, soustředěnými a letectvem, jako jedna z nejdůležitějších povinností velitele a jeho štábu. Bojový řád stanoví, že součinnost organizuje velitel divize v terénu do celé hloubky obrany na pravděpodobných směrech útoku nepřítele, podle úkolů a směrů protizteče vlastních vojsk (čl. 455). Ovšem splnit úkol přesně v duchu tohoto požadavku je při přechodu do obrany k odrazení protiúderu či protizteče časově nemožné. Součinnost je proto nutné organizovat v omezené časové lhůtě, tj. zaměřit ji jen **na rozhodující úkol** a podle možnosti ji dále upřesňovat, popř. rozšiřovat.

V této situaci musí velitel divize organizovat součinnost především k udržení předního okraje obranného pásma divize, ve prospěch pluků na rozhodujícím směru útoku nepřítele tak, aby soustředěním vlastních jaderných úderů, úderů letectva, paleb dělostřelectva, tanků BVP, koordinovaným použitím jednotek všech druhů vojsk na tento rozhodující směr utrpěl nepřítel maximální ztráty ještě před předním okrajem obrany a jeho protiúder (protizteč) byl odrazen.

Teprve v další etapě řeší součinnost při ničení nepřítele, který se vklíní do obranného pásma divize. Možné v tomto případě je i takové řešení, že velitel divize vydá pouze zásadní součinnostní pokyny a k řízení vlastní organizace součinnosti vyšle svého zástupce (ZNOS). Obdobným způsobem může upřesnit i součinnost na druhém, méně důležitém směru.

Nedostatek času může vést i k tomu, že velitel divize **s vydáním úkolu podřízeným současně upřesňuje způsob součinnosti**, neboť na organizaci součinnosti nemusí už zbýt čas. Takový způsob napomáhá co nejeфективněji využít čas, který má k dispozici.

Pro obranu všeobecně platí, že **v jejím uspořádání nesmí být šablony**. V každém případě přechodu do obrany je nutné využít k tomu, aby její uspořádání bylo různorodé, uvedlo nepřítele v omyl a donutilo ho vést jaderné údery do prostorů, které vůbec nebyly zaujaty vojsky nebo byly zaujaty jen slabými silami.

Zřící se šablony však neznamená zavrhnutí určitých principů a norem, získaných a ověřených jak teorií, tak i praxí, zejména bojovou činností Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce. Naopak, tvůrčí přístup při organizování obrany můžeme realizovat jen při hlubokých znalostech charakteru soudobé obrany, principů její organizace a základních norem.

Právě pro přechod do obrany v dotyku s nepřítelem, při intenzivní bojové činnosti, pod jeho tlakem, bude charakteristická i ta skutečnost, že budeme při jímání **rozhodnutí, která nemusí být plně v souladu s obvyklými stereotypy** řešení bojové sestavy, palebného systému či struktury obrany. Přitom však budou správná, protože si je vynutila konkrétní situace na bojišti. Velitel divize nemůže přece nevzít v úvahu takové skutečnosti, jako jsou

- sestava divize v době přijetí úkolu pro přechod divize do obrany,
- bojeschopnost útvarů divize a možnost jejich okamžitého využití pro organizaci odolné a aktivní obrany,

- časové a prostorové možnosti pro přeskupení a vystřídání divize,
 - bojové zkušenosti podřízených velitelů
- a řada dalších.

A tak může dojít k tomu, že v prvním sledu divize v obraně bude vedle tankového pluku ještě i pluk na BVP, neboť jejich vyvedení (nebo alespoň jednoho z nich) z 1. sledu do druhého by vážně ohrozilo připravenost a pohotovost divize k obraně. Ovšem, vážnou chybou při tomto řešení by bylo, kdyby jednoznačným zámyslem velitele divize (a tomu odpovídající další opatření) nebylo odrazení nepřátelského protiúderu před předním okrajem obrany, protože k zastavení nepřítele v hloubce budou při této variantě bojové sestavy chybět pravděpodobně potřebné síly a prostředky.

Přechod do obrany v dotyku s nepřítelem charakterizuje také **nižší znalost terénu** a tím omezené možnosti jeho optimálního využití. Připočteme-li časovou tíseň, pak ne vždy musí být co nejlépe určeny jednotlivé opěrné body či palebná postavení a stanoviště, maximálně využít účinný dostřel tanků, BVP či protitankových řízených střel, nejvhodněji stanoveny palebné čáry protitankové zálohy apod.

Proto je velmi důležité již při přípravě útoku a stejně tak v jeho průběhu ze všech dostupných pramenů pečlivě studovat prostory příští bojové činnosti, hodnotit terén a doplňovat si o něm znalosti nejen z hlediska útočného boje, ale s patřičnou předvídatostí i jeho využitelnost pro možný přechod do obrany.

MANÉVR SILAMI A PROSTŘEDKY V OBRANĚ MOTOSTŘELECKÉ DIVIZE

Manévr silami a prostředky je vedle palby nejvýznamnějším prvkem obrany. V obraně má tedy nezastupitelné místo a je spolu s palbou a využitím pozicních prvků obrany hlavním prostředkem ke splnění cílů a úkolů. Manévr v obraně však neovlivňuje jen její aktivnost, ale i ostatní požadavky na ni kladené, jako je odolnost, protijadernost a protitankovost.

Na prvky sestavy divize, které budou nejčastěji vést manévr silami a prostředky v obraně, bude mít vliv celá řada činitelů. Tyto mohou manévr ovlivňovat kladně — tj. budou manévr podporovat a umožňovat (tzn. ve svém důsledku přeměňovat jeho možnost ve skutečnost) nebo vytvářet podmínky, za kterých se může manévr realizovat. Na druhé straně mohou však manévr ztěžovat nebo i znemožňovat — tzn., že podmínky pro reálnou možnost manévru vůbec nevzniknou, nebo sice jsou, ale působením některých činitelů se změní reálná možnost v možnost abstraktní.

Za hlavní činitele ovlivňující možnost manévru silami a prostředky v obraně divize považují:

- činnost nepřítelů,
- prostor a čas,
- terén,
- bojovou sestavu, šířku a hloubku pásma obrany divize,
- denní a roční dobu,
- organizaci manévru,
- organizační strukturu a bojovou techniku divize.

V článku rozebírám zmíněné činitele jen z hlediska působení hlavních faktorů a jsem si vědom toho, že kromě uvedených, ovlivňují možnosti manévru i další. Přitom se zaměřím především na možnosti manévru druhým sledem divize.

Činnost nepřítelů

Nepřátelský průzkum nebude zpravidla bezprostředně ničit jednotky při manévru silami a prostředky, ale předáváním zpráv o jejich rozmístění a pohybu zprostředkovává jejich ničení jak v době přípravy manévru (v prostoru), tak i při

jeho realizaci (za pohybu). Na zjišťování prvků sestavy v hloubce obrany divize (20 až 25 km) se mohou podílet oba základní druhy průzkumu — pozemní i vzdušný.

Pozemní průzkumné orgány nepřítelů mohou zjišťovat druhý sled a zálohy divize buď vizuálně, nebo s použitím různých technických prostředků. Jestliže uvažujeme, že proti motostřelecké divizi v obraně bude útočit jeden a půl západoněmecké divize, může být v pásmu obrany zasazeno:

- 5 až 10 skupin hloubkového průzkumu od rot hloubkového průzkumu sboru (vysazovány na 20 až 200 km), z nichž část může působit zejména proti ovr, VS, druhosledovému pluku, včetně vedení záškodnické a diverzní činnosti (zpravidla však méně);

- 12 až 15 průzkumných hlídek z průzkumného praporu divize vedoucích zejména průzkum pozorováním;

- 6 až 8 průzkumných hlídek od další divize (polovina);

- kromě toho může v hloubce sestavy divize působit část průzkumných hlídek prvosledových brigád (6 až 12). To je celkem 29 až 55 průzkumných hlídek.

Uvažujeme-li, že jedna třetina až polovina bude zničena nebo se jim nepodaří proniknout do hloubky sestavy divize, znamená to, že i tak 15 až 25 nepřátelských hlídek se může pohybovat v hloubce obrany a zjišťovat rozmístění hlavních prvků sestavy divize, eventuálně druhých sledů prvosledových pluků. V průměru je to 0,5 až 1 hlídka na běžný kilometr fronty. Obdobný počet může být vyslán i při útoku svazků americké armády.

Účinný bude ke zjišťování manévru v hloubce obrany divize i vzdušný průzkum. Možnosti nepřátelského průzkumu do hloubky obranného pásma motostřelecké divize s BVP jsou takové, že utajit manévr bude velmi obtížné.

Prvky sestavy divize v hloubce obrany (druhý sled, ovr, zálohy, VS atd.) mohou být napadeny **jadernými zbraněmi** nepřítelů při rozmístění v ženiině vybudovaných a upravených prostorech a rajónech obra-

ny, v prostorech ženižné nevybudovaných, při jejich zaujímání nebo opouštění nebo v průběhu manévru.

Jaké konkrétní důsledky pro možnost manévru v obraně divize může mít vedení jaderných úderů nepříteli, posoudím dále.

Předpokládáme, že proti motostřelecké divizi v obraně útočí jeden a půl divize západoněmecké, které jsou posíleny 24 kusy jaderné munice (16+8) a v jejich prospěch povede ještě 2 jaderné údery velitel armádního sboru (u divize ještě počítám s baterií HJ). Z celkového počtu 24 kusů jaderné munice si velitel divizi mohou nechat v záloze 8 kusů (1/3) a k bezprostřední podpoře vyčlenit 16 kusů. Z nich, spolu s jadernými údery armádního sboru, mohou být dvě třetiny (12) použity na prvé sledy divize v obraně a jedna třetina (6) na prvky sestavy v hloubce obrany divize. Vzhledem k používaným rážím mohou být na druhý sled a zálohy použity:

— 1 ks 2 kt na velitelské stanoviště divize,

— 1 ks 30 kt na oddíl vojsových raket,

— 1 ks 2 kt na VS druhosledového pluku,

— 1 ks 10 kt na tankový prapor druhého sledu divize (v prostoru v tancích),

— 1 ks 10 kt na tankový prapor druhého sledu divize (v prostoru v tancích v okopech),

— 1 ks 50 kt na tankový prapor druhého sledu (v rájónu obrany).

Jestliže posoudíme pravděpodobné ztráty podle údajů v pomůcce Oper-51-4 pro vzdušný výbuch, zjistíme, že živá síla byla vyřazena takto (v číselníku je uvedeno % ztrát při okamžitém vyřazení, ve jmenovateli během prvního dne po výbuchu):

— VS divize a VS pluku — 98/100

— oddíl vojsových raket — 11/20

— tpr (v prostoru soustředění v tancích) — 27/52 (1,5 tr)

— tpr (v prostoru soustředění v tancích v okopech) — 17 (0,4 tr)

— tpr (v obraně v tancích) — 28/45 (1,5 tr).

To znamená, že z devíti tankových rot tankového pluku umístěného ve druhém sledu divize první den po výbuchu může zůstat bojeschopných 5,6 rot, což je ne celé dva tankové prapory. A to je už značné snížení možností manévru druhým sledem z hlediska vyčleněných sil a prostředků, pomineme-li další vlivy účinků

jaderných úderů (rozrušený terén, nutnost vyčlenit část sil do odřadu odstranění následků po jaderných úderech atd.).

Podmínky pro manévry druhého sledu budou ovlivněny v tomto případě i tím, jestli ve druhém sledu divize budou dva nebo jen jeden pluk.

Kromě jaderných zbraní bude na možnosti manévru silami a prostředky v obraně divize negativně působit i použití chemických nebo biologických zbraní nepříteli. Podle amerických názorů je lze využívat nejen k napadení bojových sestav a soustředění vojsk, ale i ke **snížení manévrovacích schopností** protivníka.

Značnou pozornost v poslední době v armádách NATO věnují také konstrukci jaderné munice třetí generace, tj. munice s řízenými ničivými účinky, kde prováděné místo patří neutronovým zbraním. V současnosti jsou připraveny neutronové hlavice pro RS Lance a granáty pro 203,2 mm houfnici. Tato neutronová munice může být k dispozici na evropském válečném již v první polovině osmdesátých let.

Kromě těchto zbraní hromadného ničení budou možnosti manévru ovlivňovat i letectvo, bitevní vrtulníky a palba dělostřelectva.

K omezení účinnosti působení nepříteli na manévry v obraně můžeme přijmout tato opatření:

— maximální utajení prostorů rozmístění druhých sledů a záloh,

— ničení nepřátelského průzkumu v sestavách pluků prvního sledu,

— rušení, zjišťování a ničení nepřátelských radiotechnických prostředků,

— vhodné měnění prostorů rozmístění a odpovídající rozptýlení,

— využívání ochranných vlastností terénu a ženižní budování prostorů rozmístění (úseků obrany),

— ničení nepřátelských palebných prostředků s důrazem na prostředky jaderného napadení.

Prostor a čas

Prostor je objektivním faktorem, jednou z podmínek, ve kterých se připravuje a vede bojová činnost.

Charakteristickým znakem prostoru v boji je jeho protikladný vliv na průběh bojové činnosti. Může současně spolupůsobit při plnění úkolů, tj. i při manévru silami a prostředky, ale na druhé straně i ztěžovat splnění těchto úkolů.

Volba vhodného prostoru má pro obranu i manévry v ní velký význam. Správně zvolený prostor svými vlastnostmi usnad-

ňuje organizaci, přípravu a vedení **aktivní obrany**. Při stejných prostředcích bude mít výhodnější podmínky ta strana, která dokáže lépe prostorů využívat.

Z uvedeného vyplývá, že prostor v obraně podstatným způsobem ovlivní možnosti manévru silami a prostředky. A protože obránce bude mít častěji iniciativu ve volbě prostoru pro obranu, bude zpravidla záležet jen na něm, jak dovedně využije kladných vlivů prostoru pro manévry a sníží na minimum jejich vlivy záporné. Např. využití komunikací pro manévry, na druhé straně zaminování těch úseků, kde by nepřítel mohl proniknout do boku manévrujících jednotek apod. Bude-li prostor rozrušen jadernými údery nepřítel, bude situace pro manévry složitější.

Proto je účelné uvažovat v obraně divize o manévru určitých prvků vzduchem, s využitím vrtulníků. Bude to vhodné zejména u těch prvků, jejichž organizační struktura a bojová technika to umožňuje s použitím menšího počtu vrtulníků a jejichž samostatný zásah (činnost) při oddělení od hlavních sil bude možný a účelný (PTZ, POZ, průzkum atd.).

Manévr však probíhá vždy nejen v prostoru, ale i v čase. Získání nebo ztráta času při manévru bude mít podstatný vliv na možnosti manévru a jeho přeměnu ve skutečnost. Omezit nebo zcela vyloučit činitele ovlivňující záporně možnosti manévru (zejména činnosti nepřítel) můžeme jen při včasné a rychle vedené manévru.

Získání času, který je taktéž jako prostor objektivním faktorem, budou při manévru ovlivňovat jak subjektivní činitelé (velitelé a štáby při rozhodování a vedení, řidiči při řízení atd.), tak i činitelé objektivní (kromě nepřítel terén, denní a roční doba, možnosti techniky atd.). Půjde tedy o to, aby subjekt (lídě) byl na manévry co nejlépe připraven (morálně, odborně, psychicky) a aby dokázal co nejefektivněji využívat kladných stránek objektivních činitelů a zeslabit záporné stránky. Např. noc umožňuje skrytý manévr, ale má vliv na snížení jeho rychlosti.

Ukazuje se, že i z hlediska času by bylo výhodné využívat za určitých podmínek při manévru v obraně v některých případech vrtulníků. Jestliže např. pro manévry protitankové zálohy druhosledového pluku na vzdálenost 10 km při průměrné rychlosti 25 km za hodinu bude třeba 25 minut, pak při manévru vrtulníky Mi-8 na stejnou vzdálenost je zapotřebí 3 minuty.

Terén

Terén, který je dalším objektivním faktorem, svou členitostí, charakterem povrchu a dalšími vlastnostmi může též buď manévry silami a prostředky ztěžovat nebo mu napomáhat. Obecně můžeme říci, že otevřený a málo členitý terén bez přírodních překážek umožňuje manévry. Je-li terén značně členitý, pak vzrůstají i obtíže při pohybu a některé úseky terénu jsou pro určité typy techniky nepřekonatelné. K tomu může dojít především v horském a zalesněném a bažinatém terénu. Takový terén ztěžuje manévry jednotek tím, že omezuje jejich pohyb jen na komunikace a značně snižuje rychlost pohybu. Na druhé straně členitý terén umožňuje dobré maskování manévry.

Ukazuje se, že kromě tanků i obrněné transportéry a z nich zejména pásové (OT-70), jsou schopny oproti kolovým vozidlům relativně snadněji překonávat málo únosný terén, vzhledem k nižšímu specifickému tlaku pásů.

Terén bude mít též vliv na rozhodování obránce k manévru, na jeho zámysl. Jestliže např. budeme organizovat obranu v horách, kde nepřítel bude útočit na směrech, bude velitel divize zpravidla vycházet z několika PTZ a POZ, které budou rozmístěny poblíž daného směru a připravené pro příslušný manévr. Nebo jestliže z hlediska terénu bude část obranného pásma divize pro útok nepřátelských tanků a obrněných transportérů těžko dostupná, je předpoklad, že během obranného boje můžeme z tohoto úseku fronty vést manévry silami a prostředky na směr hlavního úderu nepřítel.

Z příkladů je zřejmé, že **správné využití terénu** při rozhodnutí velitele divize **zvyšuje možnosti manévru v obraně**.

Z hlediska širokého manévru je nutné, aby vybraný terén:

- chránil živou sílu a techniku svými obrannými vlastnostmi,
- umožňoval skryté rozmístění sil a prostředků,
- ztěžoval útočnickovi průzkum a manévry silami a prostředky,
- umožňoval rychlou a snadnou ženíjnou úpravu komunikací i terénu pro potřebné přesuny silami a prostředky,
- usnadňoval obránci velení.

Bojová sestava, šířka a hloubka pásma obrany divize

Jeden z důležitých předpokladů manévru silami a prostředky je volnost tohoto manévru z hlediska šířky a hloubky obranného pásma divize.

Šířka pásma obrany a hloubka uskupení bojové sestavy spolu vzájemně souvisí. Čím bude pásmo obrany užší, tím hlubší může být bojová sestava. **Dostatečná hloubka bojové sestavy zabezpečuje velkou možnost manévru** v průběhu obranného boje. Na druhé straně, čím širší bude pásmo, tím více může být poutáno nepřítelem a méně vyčleněno pro manévr silami a prostředky. V tom případě má nepřítel větší možnosti ve volbě a změně svých úderů a manévr je složitější.

V sovětské pomůcce V. A. Frunze S/Oper-51-3 je zdůvodněna šířka a hloubka pásma motostřelecké divize z hlediska jejích bojových možností. Na základě analýzy došli autoři k závěru, že motostřelecká divize je schopna odrazit úder 1½ až 2 divizí nepřítel, útočících v prvním sledu armádního sboru v šířce do 30 km. Tím je tedy určena i schopnost motostřelecké divize bránit na hlavním směru šířku do 30 km. Dále autoři došli k tomu, že při dané šířce obrany divize do 30 km je potřeba mít na prvním postavení do šesti zesílených motostřeleckých praporů (při jejich šířce obrany do 5 km). Zbývající motostřelecké a tankové prapory mohou být použity k vytvoření druhých sledů pluků a divize.

Co to znamená z hlediska možností manévru silami a prostředky, zejména druhých sledů a záloh. Znamená to, že při učených bojové sestavy divize s třemi pluky v prvním sledu budou mocí tyto pluky vyčlenit do druhého sledu po jednom motostřeleckém a část tankového praporu, což je dobrý předpoklad pro jejich manévr z hlediska dostatečného množství sil a prostředků. **Možnosti manévru** druhým sledem divize, která zde bude mít v tomto případě jeden pluk, budou záviset zejména na tom, na jaké čáře se podaří prvosledovým plukům zastavit nepřítele, aby mohl být druhý sled použit k manévru a ne k odrazení útoku nepřítele ze zaujaté obrany.

Príznivější situace pro manévr druhým sledem divize z hlediska učených bojové sestavy bude tehdy, když do prvního sledu budou vyčleněny dva pluky a do druhého sledu také dva pluky. Zde je již reálný předpoklad, že i když část sil druhého sledu bude zaujmát obranu na třetím postavení, bude mocí část sil realizovat manévr. V tomto případě však budou omezeny možnosti manévru prvosledových pluků.

Při zdůvodnění **hloubky pásma obrany divize** je nutné posoudit kromě jiného i takový požadavek na tuto hloubku, jako je vytvoření volnosti manévru vojsk, zejména druhých sledů.

Volnost manévru vojsk, zejména druhých sledů a záloh, předpokládá možnost jejich rychlého použití k narůstání úsilí na libovolném ohroženém směru. Proto musí hloubka pásma obrany divize umožňovat nejen rozmístění bojových sestav členěných do hloubky, ale i rozmístění druhého sledu a záloh tak, aby to přispívalo k jejich volnému a tedy rychlejšímu manévru na určené čáře a postavení. Tento požadavek může být realizován jen při **hlubokém pásmu obrany divize**.

Denní a roční doba

Manévr ve dne má sice kladný vliv na jeho rychlost, lepší orientaci velitelů a řidičů v neznámém terénu, avšak na druhé straně usnadňuje nepříteli zjišťování našich jednotek jak v prostoru před zahájením manévru, tak i v jeho průběhu. Proto výhody manévru ve dne budou vystupovat zejména při manévru ve větší hloubce obrany a tehdy, jestliže se nám podaří manévr utajit a kvalitně maskovat. Na druhé straně, značná rychlost manévru ve dne za předpokladu, že jej nepřítel nezjistí, zvyšuje možnosti jeho včasného vedení a splnění určeného cíle. Vidíme, že den nepůsobí na možnosti manévru jednoznačně, ale naopak rozporně.

Působení noci (ztížené viditelnosti) na možnosti manévru je taktéž rozporné. Jestliže na jedné straně **ulehčuje maskování a utajení manévru** jak v době příprav, tak i v jeho průběhu, pak na druhé straně **má záporný vliv na jeho rychlost a někdy i přesnost průběhu**. Zkušenosti ze cvičení ukazují, že orientace velitelů všech stupňů v noci a v neznámém terénu je značně obtížná.

Proto bude vhodné plánovat manévr v obraně divize častěji i pro noční činnost. Přitom bude nutné přijmout některá opatření, která manévr v noci umožní:

- rekognoskace os za denního světla, jejich vytyčení dobře viditelnými značkami,

- zkrácení vzdáleností mezi vozidly,
- podrobná součinnost mezi jednotkami určenými pro manévr a spolupůsobícími jednotkami (např. první sled).

Ke snížení nepříznivých podmínek noci na manévr v obraně divize je nutné též činit opatření již při výcviku jednotek, útvárů a svazků v tom, že:

- povedeme efektivní, pravidelný výcvik řidičů v řízení v noci bez světla a s použitím infrapřístrojů v terénu,

- budeme cvičit a zdokonalovat velitele v orientaci a řízení přesunů v noci (až po stupeň útvar),

— ve cvičeních budeme pravidelně zařazovat některý z manévru v noci.

Ze všech ročních období bude mít podstatný vliv na možnosti manévru zejména zima. Svými zvláštnostmi ovlivňuje jak organizaci manévru, přípravu jednotek, tak i samotné jeho vedení.

Manévr v zimních podmínkách v obraně divize bude daleko obtížnější a také zřejmě méně častý. Těžce sjízdný terén bude usměrňovat jeho vedení zejména na komunikace. V zimě, na zledovatělých a zavátých cestách se rychlost pochodu snižuje na 30 až 50 % ve srovnání s normálními podmínkami.

Své zvláštnosti má v zimě i maskování, které je nutné přizpůsobit a měnit v souladu se změnami počasí.

Kromě rychlosti manévru bude mít zima vliv i na včasnost jeho zahájení. Velké mrazy mohou způsobit, že jednotka (útvár) nebude moci uskutečnit manévr v plánované době proto, že se nepodaří včas nastartovat bojová vozidla. Zejména pak u neplánovaného manévru, pro který se velitel rozhodne na základě vývoje situace. Tento problém vystupuje do popředí právě v obraně, kde použití bojových vozidel po stránce motorické bude podstatně nižší, než v útoku a možnost ztuhnutí důležitých agregátů zase větší.

Proto bude nutné u jednotek a útvarů, kde se plánuje nebo předpokládá manévr, položit důraz všech velitelů, technických pracovníků a řidičů na přijetí potřebných technických opatření zabezpečujících start vozidel i za velkých mrazů. K tomu bude vhodné zaměřit i stranickopolitickou práci.

Organizace manévru

Při organizaci obranného boje je nutné, aby velitel divize v souladu se svým zámyslem předvídal nutný manévr silami a prostředky a také jej včas plánoval. Ten velitel, který při plánování bojové činnosti předpokládal a počítá s manévrem, ovlivní kladně jeho možnosti vedení a vytvoří předpoklady pro jeho včasnou přípravu a zabezpečení.

Proto již při **ujasnění úkolu pro obranu** by si měl velitel divize ujasnit, jaké druhy manévru předpokládá připravit, co bude jejich cílem a jak přispějí ke splnění úkolu.

Důležitým faktorem, který má vliv na přípravu manévru v obraně, je uskupení nepřítele a směr jeho předpokládaných úderů. Proto také při **hodnocení situace nepřítele** je nutné, aby velitel divize si (i když jen orientačně) uvědomil, na jakém úseku fronty a jakými silami a prostředky může nepřítel vést úder. To při-

spěje k tomu, aby se na začátku obranného boje vyvaroval zbytečného třštění sil a odpovídajícím způsobem zplánoval jejich manévr na ohrožený směr.

Manévr vedeme ve prospěch nejlepšího splnění zámyslu boje. Proto cíl manévru vyplývá ze zámyslu velitele a postup vedení manévru se předem propočítává při organizaci obrany. K tomu se při **přijetí rozhodnutí** pro obranu určují prostory ničení nepřítele jadernými zbraněmi, složení a rozmístění prvků bojové sestavy, úkoly, cíle manévru, stanoví se orientačně směry vedení manévru a čáry rozvinutí na každém směru, osy přesunu k těmto čarám, pořadí jejich přípravy a jiné otázky.

Důležitou činností, která ovlivní výsledek manévru je **rekognoskace**, při níž velitel divize podle času v terénu řeší především úkoly při rozhodujících manévrech jako je manévr k protizteči, manévr k přehrazení mezer atd. Přitom upřesňuje zejména směry (osy) manévru, čáry rozvinutí jednotek (útvarů) pro manévr, palebné čáry PTZ a POZ k zabezpečení boků při manévru apod.

Při vyhlášení svého rozhodnutí a **stanovení úkolů podřízeným** velitel divize určuje charakter jejich činnosti, konkrétně uvádí, jaký manévr předpokládá vést v průběhu obranného boje.

Přesně organizovaná **součinnost** všech prvků bojové sestavy divize je předpokladem úspěchu i v obranném boji. Čím pečlivěji je součinnost organizována v přípravě bojové činnosti, tím větší jsou možnosti k zabezpečení její nepřetržitosti v průběhu boje a tím úspěšnější bude také splnění úkolů při manévru.

Nelze však očekávat, že nařízení vydaná podřízeným v bojovém rozkaze a při organizaci součinnosti k manévru jsou vyčerpávající. Budou nutně doplňována po celou dobu boje.

Štáb divize, který včas zabezpečí předání nařízení k přípravě manévru podřízeným, organizuje vlastní základní opatření k přípravě a vedení manévru jako jsou:

- organizace průzkumu,
- ženijní budování rozmístění druhého sledu, čar k protizteči a palebných čar,
- maskování jednotek a útvarů, určených pro manévr,
- neustálé doplňování součinnostních otázek.

K tomu, aby rozhodování velitele divize ovlivnilo manévr kladně je nutné ve všech

formách přípravy velitelů a štábů cvičit je v rychlém a správném hodnocení situace a přijímání rozhodnutí pro manévry v omezeném čase. To předpokládá i dobrou znalost hlavních zásad útoku a organizace pravděpodobného protivníka.

Organizační struktura a výzbroj útvarů a svazků

Rozhodující vliv na způsoby bojové činnosti mají prostředky ozbrojeného zápasu. V. I. Lenin to vyjádřil slovy: „Vojenská taktika závisí na úrovni vojenské techniky — tuto pravdu marxistům rozžvýkal a vložil do úst Engels.“ (V. I. Lenin, Spisy sv. 11, s. 169, Praha 1956).

Vzrůstá-li manévrový charakter soudobých bojů, musí vzrůstat i manévrovost útvarů a svazků, musí se zlepšovat jejich ovladatelnost.

K zabezpečení všestranné manévrovosti útvarů a svazků je nutné volit odpovídající, účelnou strukturu a vybavit je odpovídající výzbrojí a bojovou technikou.

Současná organizace motostřelecké divize s BVP, výzbroj a bojová technika jednotek a útvarů vytváří předpoklady pro široký manévr silami a prostředky, spojený s účinnou palbou organických palebných prostředků. Všechny bojové motostřelecké a tankové jednotky disponují bojovými vozidly (tanky, OT-70, OT-64, OT-65). Na bojových vozidlech manévrují i záložní divize (PTZ, POZ, ŽZ, CHZ). Manévrovací možnosti motostřelecké divize s BVP se ještě dále zvýší, až budou všechny motostřelecké pluky vybaveny bojovými vozidly pěchoty. Tím dojde u motostřeleckých praporů k vyřazení málo pohyblivých OT-810 i OT-64, které mají menší průchodivost zejména v rozmoklém terénu a menší palebnou sílu.

Ke zvýšení možností manévru v obraně přispěje i zavedení tanků T-72 do výzbroje tankových pluků. Jejich zvýšená pohyblivost v terénu ovlivní kladně zejména rychlost manévru.

Aby bylo omezení negativních a využití kladných vlivů a činitelů na možnosti manévru maximálně efektivní, musí velitelé a štáby učinit určitá opatření a to ve dvou rovinách:

a) v době organizace a vedení bojové činnosti, kde půjde zejména o:

— správné a včas přijaté rozhodnutí pro obranu, včetně zámyslu různých (potřebných) druhů manévru,

— rekonoskací s důrazem na hlavní předpokládané manévry,

— přesně organizovanou součinnost, včetně součinnosti při realizaci potřebných manévru,

— reálné a rychlé přijetí rozhodnutí (nebo jeho upřesnění) pro konkrétní manévr v průběhu bojové činnosti (ať už plánovaného nebo neplánovaného) a jeho všestranné zabezpečení.

b) v období výcviku jednotek, útvarů, svazků a přípravy velitelů a štábů, kde půjde zejména o:

— vybavení jednotek, útvarů a svazků moderní, vysoce pohyblivou bojovou technikou (BVP, T-72),

— postupné zavedení organizační struktury odpovídající soudobým požadavkům u všech vševojskových útvarů a svazků a její neustálé zkvalitňování (všechny divize a pluky s BVP, dělostřelecké oddíly ve všech vševojskových útvarech, protiletadlový raketový pluk u divize apod.),

— vybavení bojových jednotek takovou technikou, která jim umožní samostatně, rychle upravit rozrušené a rozbité úseky terénu (buldozerové radlice apod.),

— seznámení velitelů a štábů s možnými druhy manévru v obraně, jejich možnostmi a využitím při plnění cílů a úkolů obrany,

— výcvik velitelů v rychlém a správném hodnocení situace a přijímání rozhodnutí k manévru silami a prostředky v omezeném čase a v různých bojových situacích,

— výcvik a zdokonalování (do velitelů útvarů v to) v rychlé orientaci v neznámém terénu, v jeho využívání pro přesuny a manévry, v řízení proudů a jednotek s důrazem na noc,

— výcvik jednotek a útvarů ve zvyšování průměrných pochodových rychlostí tanků, BVP a OT ve dne i v noci, zejména na nepevných cestách,

— vytvoření podmínek pro různé druhy manévru řídicími cvičení, kde nedopustit staticnost, pasivnost, nesvazovanou iniciativu cvičících předem připraveným rozhodnutím, kladně hodnotit zdůvodněná rozhodnutí pro manévr.

Závěrem chci uvést, že manévr silami a prostředky v obraně je jedním z hlavních projevů aktivity obrany a spolu s její úporností a manévrem palbou vytváří podmínky pro zastavení a ničení pronikajícího nepřítele. Jeho význam zdůrazňují i výcvikové dokumenty velení armády.

Proto je nutné znát a uvědomovat si činitele, které ovlivňují možnosti manévru a v přípravě velitelů a štábů i ve výcviku vojsk mu věnovat takovou pozornost, kterou si vyžaduje jeho důležitost a místo v soudobém obranném boji.

OCHRANA PROTI ZBRANÍM HROMADNÉHO NIČENÍ V OBRANĚ

Organizace ochrany proti zbraním hromadného ničení v obraně vychází z cílů obranného boje, úkolu od nadřízeného velitele a požadavků na ni kladených.

Jestliže cílem obrany je odrazit útok nepřítele, který je v převaze, způsobit mu ztráty, zmařit jeho útok, pak všechna opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení musí z tohoto cíle vycházet a zabezpečovat jeho splnění.

Obrana má být aktivní a úporná. Ke splnění tohoto požadavku směřují i opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Při organizaci a vedení obrany vystupují do popředí některá ze stanovených opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení, jež podstatně ovlivňují splnění požadavků tohoto důležitého druhu bojového zabezpečení. Mezi ně patří rozptýlení vojsk, využívání ochranných vlastností terénu, budování opevňovacích objektů, maskování, příprava komunikací pro manévr vojsk, ale i zabezpečení ochrany vojsk při dlouhodobé činnosti v zamořených prostorech. Zvláštnosti jsou i při obnově bojovosti zasažených vojsk a odstraňování následků použití ZHN.

V obraně musíme ochranu proti zbraním hromadného ničení organizovat tak, aby byla plně zabezpečena neustálá pohotovost vojsk k odražení nepřátelského útoku a to i po úderech jaderných a chemických zbraní. Abychom tento cíl splnili, musíme hlavní úsilí ochrany proti zbraním hromadného ničení zaměřit na zabezpečení uskupení vojsk, která brání nejdůležitější směry pravděpodobného útoku nepřítele.

Zbraně hromadného ničení, které jsou ve výzbroji (nebo se zavádějí) vojsk Severoatlantického paktu, představují vážné nebezpečí pro splnění cílů obrany. Jejich ničivé účinky mohou způsobit značné ztráty vojskům a vážně na-

rušit odolnost obrany. Budou to především **neutronové jaderné zbraně**, které představují úhrozu především pro prvosledové svazky a útvary, uskupení dělostřelectva, raketového vojska, místa velení a zálohy. Přitom náš pravděpodobný nepřítel předpokládá použití na svazky v prvním pásmu obrany až 10 neutronových jaderných úderů. Nepočítáme-li ztráty, které způsobí jaderné zbraně dosavadní konstrukce (štěpné), pak počtem 10 neutronových jaderných úderů může být i ve vybudované obraně (splnění práce 1. pořadí) vyřazeno až 5 motostřeleckých, tankových praporů nebo jiných objektů (dělostřeleckých oddílů, míst velení apod.). Ve spěšně zaujaté obraně a v zabezpečovacím pásmu mohou být ztráty od neutronových jaderných úderů podstatně vyšší. Z tohoto důvodu je nutné již při organizaci obrany řešit přehrazení směrů kde předpokládáme hromadné použití jaderných zbraní, plánovat na ně zásahy druhých sledů, záloh, bojových vrtulníků apod.

Při přípravě obrany budeme věnovat některým opatřením ochrany proti zbraním hromadného ničení zvláštní pozornost.

Hlavní úsilí **radiálního, chemického a biologického** průzkumu zaměříme na průzkum os přesunu a prostorů rozmístění při zaujímání obrany a při přeskupování vojsk a týlu s důrazem na místa velení, prostory bojového rozmístění raketového vojska, druhé sledy a zálohy. Vedeme též průzkum komunikací pro odchod jednotek ze zabezpečovacího pásma, předsunutých postavení, os přesunu a čar rozvinutí k protiztečím a protiúderům, pro zásahy záloh, příčných postavení, záložních postavení a prostorů rozmístění vojsk a týlu.

Velitelé svazků a útvarů přijímají opatření k takovému stupni **rozptýlení vojsk**, které má zabránit vyřazení více než jednoho praporu na dvou přílehlých postaveních jaderným úderem střední mohutnosti. U důležitých prvků bojové sestavy je účelné stanovit stupeň rozptýlení ještě větší (rota, baterie) a to především u útvarů a svazků na prvním pásmu obrany, u raketového vojska, vojska PVO, ale i protitankového dělostřelectva, raketometů a jiných.

Ke zvýšení odolnosti vojsk v obraně přispívá především **ženijní budování opevňovacích objektů**. Při použití neutronových jaderných zbraní bude především ženijní budování objektů k ukrytí živé síly zabezpečovat uchování bojové schopnosti útvarů a jednotek v obraně, protože bojová technika (kromě tanků T-72) neskýtá potřebnou ochranu proti působení pronikavé radiace. Porovnáme-li účinky neutronového úderu na živou sílu ukrytou v BVP a v tancích bez ochranné vrstvy s živou silou ukrytou v opevňovacích objektech, pak nakryté okopy a zákopy snižují poloměry účinků téměř o jednu třetinu a pohotovostní úkryty až o jednu polovinu. Proto klademe požadavek, aby do doby pohotovosti měla živá síla zabezpečenou ochranu před účinky jaderných zbraní vybudováním pohotovostních úkrytů nebo alespoň nakrytých okopů a zákopů. Pro bojovou techniku, zbraně a důležitou speciální techniku a materiál je nutné vybudovat alespoň okopy. Těmito opatřeními dosáhneme potřebného zvýšení odolnosti živé síly proti účinkům jaderných zbraní.

K zabezpečení **délhodobého pobytu vojsk a týlu** v prostorech radioaktivního a chemického zamoření je nutné vybudované úkryty vybavit filtračně ventilačním zařízením. Vojska, která jsou nucena plnit bojové úkoly v zamořených prostorech, je třeba pravidelně střídát. Při pobytu v prostorech s vysokými úrovněmi radiace je nutné zabezpečit střídání útvarů a jednotek a pokud to situace dovolí, i měnit prostory rozmístění.

Obnovování bojeschopnosti a odstraňování následků po hromadném napadení jadernými a chemickými zbraněmi je nutné zabezpečit především ve prospěch vojsk, která plní hlavní úkoly v obranném boji a operaci.

Svazky a útvary prvního sledu, které si po jaderných úderech zachovaly bojeschopnost, budou odstraňovat následky vlastními silami a prostředky ve svých pásmech a úsecích obrany. Při ztrátě bojeschopnosti mohou být na rozkaz nadřízeného velitele, pokud to dovolí situace, vystřídány. Nelze-li s ohledem na nutnost splnění stanoveného úkolu tyto svazky, útvary a jednotky vyvést ze zaujatých pásem, úseku a rajónů obrany, pak budou plnit úkol zbylými bojeschopnými útvary a jednotkami a postupně odstraňovat následky použití ZHN na místě.

Při odstraňování následků po použití neutronových jaderných zbraní se bude situace v ohnisku zasažení odlišovat od situace po použití dosavadních jaderných zbraní. Účinky tlakové vlny a světelného záření bude ničena živá síla, bojová technika a ženíjní opevňovací zařízení pouze v epicentru výbuchu. V důsledku neutronového záření však osoby obdrží ve značných vzdálenostech od epicentra takové absorbované dávky záření, že budou smrtelně zasaženy, anebo budou muset být odsunuty a léčeny z nemoci z ozáření. V důsledku vzniku indukované radioaktivity po ozáření bojové techniky rychlými neutrony dojde však k tomu, že tato technika nebude přibližně v okruhu okamžitých ztrát živé síly asi po dobu 24 hodin použitelná, protože nové osádky, které by ji používaly, onemocní nemocí z ozáření. Účinky toku rychlých neutronů dojde kromě toho přibližně až do uvedené vzdálenosti od epicentra k poškození elektronických a optických zařízení bojových vozidel v důsledku změn charakteristik elektronických součástek a optických skel. To znamená, že tato bojová technika, i když zdánlivě nebude poškozená, není po určitou dobu vedení obrany použitelná.

Odřady odstranění následků u pluků, divízi a vševojskové armády budou plnit úkoly především ve prospěch raketového vojska, míst velení, druhých sledů a záloh s cílem vytvořit ze zbytků zasažených útvarů a jednotek bojeschopné celky pro plnění alespoň omezených úkolů při vedení obranného boje.

Obnovování bojeschopnosti u zasažených vojsk nesmí ohrozit splnění cílů ochranného boje a operace.

Plánování ochrany proti zbraním hromadného ničení v obraně má některé své zvláštnosti. Přechod do obrany, zejména v dotyku s nepřitelem a při zakončování úkolů útoku, bude ovlivňovat metodu práce velitele a štábu při organizaci obrany. Způsob plánování v obraně bude limitován ve většině případů nedostatkem času pro práci velitelů a štábů všech stupňů. To si vynutí zkrátit všechny činnosti v procesu plánování obranného boje a operace, zrychlit a zkvalitnit práci celého štábu. Protože půjde současně o dokončení úkolů útočného boje (operace), bude nutné část štábu zpravidla na PVS (ZVS) určit k velení vojskům. Tím se omezí i počet důstojníků, kteří budou na velitelském stanovišti plánovat obranu.

K tomu, aby byly včas předány úkoly pro přechod vojsk do obrany, bude nutné kvalitně připravit zámysl velitele tak, aby jej v průběhu přípravy rozhodnutí nebylo třeba měnit a tím narušovat organizovaný přechod vojsk do obrany.

K přijetí zámyslu velitele bude nutné z hlediska ochrany proti zbraním hromadného ničení zhodnotit radiační, chemickou a biologickou situaci v obranném pásmu, stupeň ozáření vojsk, rozsah prostorů boření, záplav a požárů s ohledem na plánovaný průběh obranných postavení a pásem. Vzhledem k nedostatku času na organizování obrany bude třeba maximálně přihlížet k využití přirozených ochranných vlastností terénu, možnostem jeho snadné ženijní úpravy, aby byl splněn požadavek ukrytí živé síly a techniky před účinky jaderných zbraní. Podklady veliteli pro přijetí zámyslu připravuje operační oddělení (skupina) v součinnosti s ženijním a chemickým oddělením a přednáší je náčelník štábu nebo náčelník operačního oddělení.

V období přípravy rozhodnutí velitele připravujeme náčelníkovi štábu vševojsková opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení, zejména stupeň a způsob rozptýlení vojsk, nepravdělnou změnu prostorů rozmístění a opatření k odstranění následků po použití ZHN. Náčelník ženijního a chemického vojska a náčelník týlu navrhnou veliteli ta opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení, za něž podle stanovené funkční náplně zodpovídají. Všechna opatření OPZHN se sladí na operačním oddělení (skupině) za řízení náčelníka štábu nebo náčelníka operačního oddělení.

Po přijetí a vydání rozhodnutí a pokynů velitele pro ochranu proti zbraním hromadného ničení zpracovává operační oddělení (skupina) **nařízení pro OPZHN**. Při nedostatku času můžeme základní úkoly ochrany proti ZHN předávat podřízeným šifrovkou nebo styčnými důstojníky. Přitom opatření nařízená k organizaci ochrany proti zbraním hromadného ničení, která zůstávají beze změny z dokončovaného úkolu útočného boje (operace), nebudeme znovu vydávat (organizace varování vojsk apod.).

Svazkům a útvarům druhů vojsk, speciálních vojsk a týlu se potřebné údaje k organizování ochrany proti zbraním hromadného ničení ukládají v odborných nařízeních příslušných zástupců a náčelníků.

Hlavním úkolem štábu všech stupňů je zabezpečit splnění uložených opatření OPZHN nařízených pro splnění úkolů v obraně u podřízených. Za tím účelem organizujeme kontrolu a pomoc u vojsk.

Opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení se zpracovávají do grafického rozhodnutí velitele a plánů (pracovních map) příslušných náčelníků. Na stupni vševojskové armády se zpracovává (je-li dostatek času) textový plán ochrany proti zbraním hromadného ničení, který řeší v komplexu veškerá opatření OPZHN v obranné operaci.

V průběhu vedení obrany těžiště ochrany proti zbraním hromadného ničení položíme k odstranění následků jejich použití při palebné přípravě nepřátelského útoku a k zabezpečení protiztečí a protiúderů.

Jednotky předurčené do odřadů odstranění následků můžeme do doby pohotovosti obrany předem soustředit do předpokládaných prostorů zásahu. Tím urychlíme jejich použití.

Protizteče a protiúder zabezpečíme především včasnou organizací radiačního, chemického a ženijního průzkumu os přesunu na čáru zasazení, vytyčením objížděk a úpravou cest. K ochraně vojsk proti úderům ZHN dodržujeme při přesunu na čáru zasazení nařízené vzdálenosti, dodržujeme důsledně maskování a zasazení uskutečníme maximální možnou rychlostí. Raketové vojsko a dělostřelectvo při palebné přípravě protizteče a protiúderu maximál-

ně využívá přirozených ochranných vlastností terénu a předem připravených prostorů bojového rozmístění a palebných postavení. V průběhu protizteče a protiúderu se ochrana proti zbraním hromadného ničení zaměřuje na radiační, chemický a biologický průzkum, úpravu komunikací pro manévr vojsk a odstraňování následků použití ZHN na vojska.

Ochrana proti zbraním hromadného ničení v obranném boji a operaci musí zabezpečit splnění cílů obrany, tzn. odrazit útok nepřítele, způsobit mu co největší ztráty a tím vytvořit příznivé podmínky pro přechod do útoku. To vyžaduje položit těžiště ochrany proti zbraním hromadného ničení na ta opatření, která zabezpečují odolnost obrany při hromadných úderech především jadernými zbraněmi. Proto klademe důraz na ženijní úpravu prostorů vojsk a týlu, rozptýlení, maskování, nepravidelnou změnu prostorů rozmístění vojsk a odstraňování následků použití ZHN.

V práci velitelů a štábů je nutné vzhledem k nedostatku času na organizaci a budování obrany včas zajistit předání bojových úkolů a opatření ochrany proti účinkům hromadného použití jaderných a chemických zbraní.

K POUŽITÍ RVD V OBRANNÉ OPERACI

Charakter bojového použití raketového vojska a dělostřelectva (RVD) v obranné operaci vševojskové armády určují především úkoly této armády, která přechází do obrany v různých podmínkách. Za podstatnou z nich můžeme označit rozsah použití ZHN, zejména jaderných zbraní. Při vedení obranné operace s použitím jaderných zbraní vzrůstají totiž prudce bojové možnosti RVD, které může působit na vojska nepřítele jadernými údery a způsobit rozhodující ztráty nejen hlavnímu údernému uskupení pozemních vojsk, ale zejména prostředkům jaderného napadení, letectvu, systému PVO, dezorganizovat nepřátelský systém velení a ničit další důležité objekty, rozmístěné v hloubce, mimo dosah dělostřelectva.

Bojovou činnost RVD armády organizujeme v obraně na základě směrnic nadřízených (vševojskového velitele i náčelníka RVD). Z nich čerpá náčelník RVD armády základní informace o úkolech armády i prostředků RVD. Jde zejména o vševojskový úkol, úkoly RVD, armády, úkoly prostředků nadřízeného ve prospěch armády, množství raket s jadernou náloží a dělostřelecké munice na operaci, lhůty přísunu a pohotovosti, popř. úkoly pro protipřípravu.

Zná-li náčelník RVD zámysl vševojskového velitele, úkoly RVD od nadřízeného, situaci vlastních sil a prostředků, je schopen ve svém návrhu na použití RVD optimalizovat způsoby použití RVD v operaci. Návrh náčelníka RVD musí plně odpovídat cílům a úkolům operace. Zpravidla obsahuje:

- úkoly prostředků RVD frontu v pásmu a ve prospěch armády se závěrem, jak splnění těchto úkolů ovlivní úkoly armády;

- bojovou sestavu a možnosti raketového vojska armády. Zde na základě situace jednotek a útvarů raketového vojska, počtu a druhů jaderné munice a znalostí úkolu armády uvádí rozdělení raket na operaci a možnosti raketového vojska při ničení nepřítele. Závěr této části má vyústit v návrh objektů, doby a způsobu jejich ničení jadernými raketovými údery, doby pohotovosti k úderům a prostory bojového rozmístění raketového svazku;

- zhodnocení situace a stavu dělostřelectva, jeho možností při palebném ničení nepřítele, jsou podkladem pro návod na rozdělení a uskupení, úkoly, doby pohotovosti, na prostory palebných postavení armádních skupin a spotřebu střeliva na jednotlivá období (úkoly) operace;

— způsoby použití RVD při ničení úderného uskupení nepřítele, které se přibližuje a rozvíjí k útoku;

— použití RVD v protipřipravě (je-li organizována), její struktura, doba trvání, počet přibíraných oddílů, lhůty pohotovosti a spotřeba střeliva;

— úkoly RVD při boji o přední okraj obrany;

— použití RVD při palebném ničení nepřítele, který se vklíní do obranné sestavy a zejména způsob použití RVD při armádním protiúderu;

— úkoly RVD při boji s tanky nepřítele, složení a úkoly PTZ armády, prostory rozmístění (hlavní i záložní) a palebné čáry;

— pohotovost RVD k obraně;

— opatření k udržení a obnovení bojeschopnosti RVD.

Budeme-li obranu zaujímat a budovat mimo dotyk s nepřítelem (v současných podmínkách bude méně časté), musí náčelník RVD armády doplnit svůj návrh o způsoby plnění úkolů RVD při boji o zabezpečovací pásmo, popř. předusutá postavení. Patří sem zejména stanovení hlavních úkolů RVD, množství vyčleněných sil a prostředků, spotřeby munice, prostorů palebných postavení, popř. prostorů bojového rozmístění, jejich manévru, systému velení RVD, zásad součinnosti se vševojskovými útvary, ostatními prostředky ničení i mezi jednotkami a útvary RVD.

Schválený návrh tvoří základ pro příspěvek do rozhodnutí velitele armády, v němž uvádíme úkoly raketového svazku, úkoly dělostřelectva, úkoly a složení ADS, ARMS a PTZ armády.

Plánování bojového použití RVD v obranné operaci zahájíme ihned s obdržením úkolů od nadřízeného, avšak hlavní práce na plánovací dokumentaci začíná po vydání rozhodnutí velitele armády. Největší pozornost věnujeme úkolům jaderného a palebného ničení, tzn. účasti v boji s prostředky jaderného napadení, ničení nepřítele do zahájení útoku, po jeho zahájení a při boji o přední okraj obrany, ničení nepřítele, který se vklíní do obrany, bojovému použití RVD při armádním protiúderu; kromě toho i úkolům dělostřeleckého průzkumu, topograficko-geodetické a povětrnostní přípravy, manévru RVD, zabezpečení raketovou a dělostřeleckou municí a ostatním úkolům organizace zabezpečení bojové činnosti RVD. Se zřetelem na předpokládanou činnost nepřítele plánujeme činnost PTZ armády a její součinnost s POZ armády.

Plánování jaderného a palebného ničení vyžaduje řešit nejdříve otázku celkového objemu úkolů, vypočítat palebné možnosti prostředků RVD, rozdělit úkoly mezi raketové jednotky a útvary, armádní dělostřelecké skupiny, divizní dělostřelectvo a stanovit pořadí a způsob plnění těchto úkolů. Jde vlastně o sestrojení nejpravděpodobnějšího modelu činnosti palebných prostředků na základě předpokládaného rozmístění sil a prostředků nepřítele při útoku a stanovení nejvýhodnějšího postupu při jeho ničení. Přitom bereme v úvahu i úkoly, které plní ve prospěch armády nadřízený, tzn. frontové raketové prostředky a letectvo.

Raketové jaderné údery plánujeme na vybrané objekty s určením požadované mohutnosti, druhu výbuchu, dobou pohotovosti a očekávaným výsledkem. Dále určíme vykonavatele, popř. způsob vedení úderů.

Při plánování **paleb dělostřelectva** zaujímají jako cíle prvořadé místo prostředky jaderného napadení a další důležité objekty při boji o palebnou převahu. Jde vždy o konkrétní cíle, zjištěné nebo předpokládané v bojové sesta-

vě nepříteli. Kromě toho využíváme způsobu plánování do prostorů palebné činnosti, v němž uvedeme počet přibraných prostředků (oddílů), spotřebu střeliva, popř. strukturu palebných přepadů. To platí zejména při protipřípravě, zabezpečení styků a mezer a při armádním protiúderu, kdy neznáme podrobně sestavu nepříteli.

Při účasti RVD v protipřípravě zakreslíme do mapy objekty (cíle) úderů a paleb s uvedením mohutností, druhu výbuchu, doby vedení a vykonavatele, prostory bojového rozmístění a palebná postavení těch jednotek a útvarů, které uskutečňují manévry k protipřípravě.

Plánování palebného ničení nepříteli, který se vklíní do obrany, a při armádním protiúderu je pouze rámcové. Uvádíme prostor palebné činnosti, počet přibraných prostředků, popř. způsob palebného ničení a jejich manévry. S ohledem na skutečnost, že protiúder můžeme plánovat na několika směrech, plánujeme palebné ničení v souhlase se vševojskovým řešením také variantně. Takové řešení si vynucuje plánovat přemístění jednotek a útvarů RVD v průběhu operace po důkladném rozboru možného průběhu boje a předpokládat co nejjednodušší manévry. PTZ armády při protiúderu zabezpečuje křídla nebo boky protiúderného uskupení, nebo se účastní boje o udržení čáry jeho zasažení.

Palebné možnosti dělostřelectva jsou limitovány v podstatě povolenou spotřebou munice. Výše spotřeby se pohybuje od 3 do 4 palebných průměrů. Na jednotlivá období operace můžeme ji rozdělit takto:

— ničení nepříteli za přibližování	0,5—0,7 pp,
— protipříprava	0,8—1,0 pp,
— odrážení nepřátelského útoku	1,0—1,5 pp,
— armádní protiúder	0,5—0,6 pp,
— záloha	asi 0,2 pp.

Hlavním úkolem raketového vojska armády zůstává i v obraně ničení prostředků jaderného napadení typu Lance, atomového dělostřelectva, popř. i letounů nosičů na letištích (zpravidla pouze podle nařízení nadřízeného). Dále ničí hlavní úderné uskupení nepříteli ještě v prostorech soustředění (ve výchozích prostorech), při jeho přesunu do prostoru zasažení a při rozvíjení. Zúčastňuje se protipřípravy, dezorganizuje systém velení nepříteli ničením míst velení sborového typu, popř. nižších stupňů velení. Ničí důležité objekty a zálohy nepříteli, který se vklíní do obrany, a vytváří podmínky pro armádní protiúder. Úkoly plní jednotlivými a skupinovými údery, může se účastnit hromadných úderů (při protipřípravě, armádním protiúderu). Všechny údery plánujeme v úzké součinnosti s raketovým vojskem frontu, letectvem, raketovými prostředky sousedních armád a s dělostřelectvem.

Významnou úlohu plní při palebném ničení nepříteli dělostřelectvo. K jeho hlavním úkolům patří zejména ničení taktických prostředků jaderného napadení, umlčování dělostřelectva, zvláště atomového, umlčování hlavního úderného uskupení při jeho rozvíjení a na přístupech k přednímu okraji obrany. Pokud jsou vybudována a obsazena předem postavení a zabezpečovací pásma, podporuje boj jednotek, které je brání, zúčastňuje se protipřípravy a ničí nepřátelské tanky a živou sílu při zteči předního okraje obrany. Po vklínění nepříteli do obrany ničí a umlčuje palebné prostředky, místa velení a další důležité cíle a podílí se na palebném ničení nepříteli při armádním proti-

úderu. Kromě toho se zúčastní boje s nepřátelskými tanky, umlčuje a ničí prostředky radioelektronického boje, kryje mezery a trhliny v sestavě vlastních vojsk po jaderných úderech nepřítele a zabezpečuje křídla a boky palbami na styk.

Bojová sestava a možnosti RVD

Hlavním limitujícím činitelem **bojových možností raketového vojska** je však počet a mohutnost jaderných bojových hlavic, vyčleněných na operaci. V současné době počítáme s tím, že armáda může dostat na důležitém směru do 50 raket s jadernou náloží o celkové mohutnosti 1000—1500 kt. Z nich asi dvě třetiny budou TR, zbytek OTR. Takové množství raket umožňuje zbavit bojeschopnosti a vyřadit ještě do zahájení útoku sborový oddíl RS Lance (3 údery), 2—3 svazky úderného uskupení nepřítele s důrazem na tankové prapory a dělostřelectvo (27—32 úderů), vyčlenit prostředky pro ničení nepřítele, který se vklíní do obrany, a k vytvoření podmínek pro protiúder (15—20 úderů). U taktických raket můžeme využít bojových hlavic s tříštivotrhavou náplní k umlčování míst velení, prostředků PVO a radioelektronického boje.

Při výpočtu **palebných možností dělostřelectva armády** zpravidla využíváme očekávaného procentuálního poměru počtu různých druhů cílů v průběhu obranné operace a operačních norem potřeby hlavní a střeliva. Předpokládáme tento podíl na celkovém počtu cílů:

— taktické prostředky jaderného napadení	10 %
— dělostřelecké a protiletadlové baterie	20 %
— minometné čety a protitankové čety rot	10 %
— místa velení a prostředky REB	10 %
— živá síla a palebné prostředky (kryté), protitankové čety praporů	50 %

Palebné možnosti podle hlavní a střeliva ve vševojskové armádě, která má např. 800 hlavních, uvádím v **tabulce 1 a 2**.

Možnosti dělostřelectva [započítávají se PTK, BzK a PTRS] při boji s nepřátelskými tanky vyjadřujeme jejich schopností ničit tanky palbou (přímou střelbou), k tomu využíváme tzv. střední hodnoty koeficientu efektivity (v obraně je rovna 2). Mohu proto uvést, že protitankové prostředky dělostřelectva armády (270—350 kusů) jsou schopny v průměru zničit 540—700 nepřátelských tanků. Při plánování obranné operace však tyto možnosti určíme pro jednotlivé tankové směry. Přitom bereme v úvahu pravděpodobné počty nepřátelských tanků a počet protitankových prostředků, které působí na daném směru.

Podle výpočtů palebných možností dělostřelectva může vševojsková armáda při dobré organizaci součinnosti tohoto dělostřelectva s letectvem, tanky a motostřeleckými jednotkami odrazit nepřátelské úderné uskupení v síle do armádního sboru, který útočí se 2—3 divizemi v prvním sledu.

Pokud jde o **posilování armády** dělostřelectvem, pak podle zkušeností ze cvičení a vzhledem k uplatňování zásady soustřeďovat většinu sil a prostředků na směr hlavního úderu můžeme očekávat, že bude minimální, do hodnoty jedné dělostřelecké brigády, nebo nebude armáda posilována vůbec. Pokud je přechod armády do obrany dočasný, může velitel frontu dosavadní posilové prostředky armádě ponechat.

Tabulka 1

Palebné možnosti armády podle hlavní

Charakter plněných úkolů	Objekt umlčování, ničení	Podíl na objemu cílů	Celkem použito hlavní	Norma hlavní na jeden cíl	Možnost pro současně umlčení
1. Ničení taktických prostředků jaderného napadení	oz, baterie, četa,	10 %	80	12	6—7
2. Umlčování dělostřeleckých (RM, PL) baterií	baterie, četa	20 %	160	12	13
3. Umlčování minometných a ptč rot	četa	10 %	80	12	6—7
4. Umlčování míst velení a prostředků REB	VS, RL	10 %	80	6—12	7—13
5. Umlčování kryté živé síly a palebných prostředků a ptč praporů	mr (16 ha)	50 %	400	36—54	8—12

Tabulka 2

Palebné možnosti armády podle střeliva (1 pp)

Charakter plněných úkolů	Objekt umlčování, ničení	Podíl na objemu úkolů	Spotřeba střel ¹⁾	Norma na jeden objekt	Možnosti umlčování (ničení)
1. Ničení taktických prostředků jaderného napadení	oz, baterie, četa,	4 %	2560	300	8—9
		6 %	3840	450	8—9
2. Umlčování dělostřeleckých (RM, PL) baterií	baterie, četa	20 %	12 800	450	28—29
3. Umlčování minometných a ptč rot	četa	10 %	6400	450	14
4. Umlčování míst velení a prostředků REB	VS, RL	10 %	6400	400	16
5. Umlčování kryté živé síly a palebných prostředků a ptč praporů	mr (16 ha)	50 %	32 000	2400	13

¹⁾ Celkové množství střeliva pro 800 hlavní (průměrné ráže 122 mm) a jeden pp 64 000 (800×80).

Z těchto skutečností vycházíme při rozdělování a uskupování dělostřelectva.

Armádní dělostřeleckou skupinu (ADS) vytváříme zpravidla jen při vedení boje bez použití jaderných zbraní a při soustředění hlavního úsilí obrany na společných křídlech dvou divizí. Skupina je prostředkem velitele armády, kterým ovlivňuje průběh operace především při důležitých obdobích operace (při protipřípravě, odražení úderu nepřítele a při armádním protiúderu). Hlavním úkolem skupiny je ničit taktické prostředky jaderného napadení a bojovat s nepřátelským dělostřelectvem. Ve skupině může být 4–6 oddílů kanónového dělostřelectva.

Má-li armáda raketometný pluk, vytváří z něj zpravidla armádní raketometnou skupinu (ARMS). Je to mohutný prostředek palebného ničení v rukou velitele armády, který jej využívá taktéž v rozhodujících obdobích operace.

Divizní dělostřelecké skupiny (DDS) vytváříme podle rozhodnutí velitelů divizí v hodnotě 2–4 oddílů, z nichž zpravidla je i jeden raketometný oddíl (divizní). Základními úkoly DDS je boj s nepřátelským dělostřelectvem (účast), umlčování míst velení a prostředků REB, boj se zálohami a posilování palebných možností plukovních dělostřeleckých skupin.

PPS v síle 2–3 oddílů vytváříme u pluků prvního sledu na směru hlavního úderu nepřítele. Do skupiny můžeme začlenit i organický dělostřelecký oddíl motostřeleckého pluku.

K ničení tanků, které pronikly do obranných sestav vlastních vojsk, vytváříme v plucích, divizích i armádě **protitankové zálohy**. PTZ tvoříme z plukovní protitankové baterie PTRS, divizního protitankového oddílu a armádního protitankového pluku. Ukazuje se účelné, aby v sestavě PTZ byly kromě protitankových kanónů i PTRS.

Palebný systém RVD

K efektivnímu ničení nepřítele u armády organizujeme palebný systém RVD, který obsahuje systém jaderných raketových úderů a palebný systém dělostřelectva. Organizace palebného systému RVD zásadně ovlivňuje rozmístění a manévry RVD v obraně.

Systém jaderných raketových úderů má za cíl ničit prostředky jaderného napadení, hlavní úderné uskupení nepřítele před předním okrajem i v hloubce obrany a předpokládá široký manévry úderů do celého obranného pásma armády. Skládá se z jednotlivých a skupinových jaderných úderů a je součástí palebného systému RVD nadřazeného.

Jednotlivé jaderné úderů vedeme na cíle menších rozměrů. K takovým patří jednotky prostředků jaderného napadení (palebné baterie, technická posazení VS), místa velení, baterie PLRS, sklady apod. Složitým problémem při ničení pohyblivých objektů, které nesetrvávají delší dobu v jednom prostoru a k nimž patří např. prostředky jaderného napadení (zejména jejich palebné jednotky), je jejich zachycení v prostoru zjištění. Má-li být zničení takového objektu pravděpodobné, nesmí interval mezi zjištěním cíle a úderem přesáhnout předpokládanou dobu setrvávání. Ke splnění tohoto požadavku organizujeme doplňkový průzkum a vyčleňujeme hotovostní jednotky raketového vojska.

Skupinové jaderné údery plánujeme zejména ke zničení hlavního úderného uskupení nepřítele v prostorech jejich rozmístění. Počet úderů a jejich mohutnost, záměrné body, způsob a doba vedení úderu závisí na rozměrech cílů, počtu prostorů rozmístění a stupni ukrytí živé síly a bojové techniky, popř. i na stupni zjištění jednotlivých objektů.

Palebný systém dělostřelectva v obranné operaci armády zahrnuje všechny druhy paleb, vedených při palebném ničení úderného uskupení nepřítele v jednotlivých obdobích operace, tzn. při přibližování k přednímu okraji obrany, při protipřípravě, při boji o přední okraj, při ničení nepřítele, který se vklíní do obrany, a při protiúderu.

V období přibližování úderného uskupení nepřítele půjde o palby na proudy, vedené na maximální dostřel jednotlivými dělostřeleckými oddíly z předsunutých (dočasných) palebných postavení, do prostorů komunikačních uzlů nebo jiných vhodných míst (na mosty, násypy, do údolí apod.). Trvá základní úkol ničit prostředky jaderného napadení a vést boj s nepřátelským dělostřelectvem.

Úkoly dělostřelectva při protipřípravě a při armádním protiúderu uvedu v další části článku.

V boji o přední okraj sehrávají hlavní úlohu při palebném ničení prostředky přímé střelby, které ničí tanky a ostatní obrněné cíle. Dělostřelectvo ze zakrytých palebných postavení vede pohyblivé i nepohyblivé přehradné palby, jednotlivé a soustředěné palby na důležité cíle, pokračuje v ničení ZHN a v boji s nepřátelským dělostřelectvem.

Při palebném ničení nepřítele, který se vklíní do obrany, ničí nově zjištěné prostředky jaderného napadení, umlčuje dělostřelectvo, prostředky vedení, PVO a REB a další významné cíle. Prostředky přímé střelby ničí tanky a ostatní obrněné cíle. I v tomto období bude častým úkolem dělostřelectva vést pohyblivé i nepohyblivé přehradné palby. Jedním z důležitých úkolů dělostřelectva v tomto období je vytvářet podmínky a podporovat protizteče útvarů a svazků prvního sledu.

Palebný systém musíme sladit s jadernými údery, údery letectva, s palbami prostředků motostřeleckých a tankových jednotek, musí též navazovat na systém překážek a zátarasů. Předpokladem jeho účinnosti je kromě jiného i jeho přizpůsobení možné činnosti nepřítele a schopnost reagovat na konkrétní vývoj boje [operace]. Nejdůležitějším znakem systému je nepřetržitá pohotovost a připravenost k palbě na zjištěné taktické prostředky jaderného napadení, na dělostřelecké, minometné a raketometné baterie (čety), na prostředky REB, místa velení a prostředky PVO, a efektivnost boje s tanky a ostatními obrněnými cíli.

Jeho organizace musí zabezpečovat neustálé narůstání palebného působení na nepřítele při jeho přibližování k přednímu okraji a při jeho vklínění do obrany. Toho dosahujeme přesnou organizací manévru palbou, trvalým a spolehlivým velením a dovedným rozmístěním hlavních i záložních prostorů palebných postavení.

Hlavním organizátorem palebného systému dělostřelectva je náčelník RVD armády se svým štábem, který upřesňuje palebné úkoly armádního významu armádním skupinám a účast divizních skupin na nich. Dále vydává úkoly diviznímu dělostřelectvu v otázkách palebné součinnosti mezi divizemi, popř. i se sousední armádou.

Rozmístění jednotek a útvarů RVD musí odpovídat zámyslu obranné operace. Kromě obvyklých zásad zaměříme v obraně pozornost na přípravu dočasných prostorů rozmístění, záložních prostorů v hloubce obrany, na volbu prostorů vzhledem k tankovým směrům, na ženijní budování palebných postavení i míst velení, přípravu komunikací pro manévr a na opatření pro obnovení bojeschopnosti.

Hlavní prostory bojového rozmístění raketového vojska volíme mimo předpokládaný směr nepřátelského útoku a ve větší hloubce (jednotky OTR 60 km i více, jednotky TR 15—20 km od předního okraje). Záložní prostory budujeme pokud to časové podmínky dovolí jako hlavní ve vzdálenosti 30—40 km pro OTR a 5—10 km pro TR. V daleko větší míře využíváme ochranných vlastností terénu a bojové techniky.

Palebná postavení ADS rozmísťujeme ve vzdálenosti 6—8 km od předního okraje tak, aby se skupina mohla podílet celou hodnotou na protipřípravě a většinou sil mohla podporovat boj alespoň dvou divizí. Záložní postavení volíme na předpokládaných směrech nepřátelských útoků a v hloubce obrany pak na směru armádního protiúderu. Obdobné zásady platí i pro rozmístění ARMS.

PTZ armády určujeme vyčkávací prostor na směru útoku nepřátelských tanků nebo v prostoru, kde se dva takové směry sbíhají, nejvíce v hloubce do 30 km (mezi divizemi prvního a druhého sledu). Nejbližší palebnou čáru volíme ve vzdálenosti asi 15 km od předního okraje. Další palebné čáry vytvářejí hloubku protitankové obrany divizí, přikrývají křídla, zabezpečují rozvíjení vojsk pro protiúder apod. Na každém tankovém směru můžeme plánovat 2—3 palebné čáry. Kromě toho PTZ musí být připravena k manévru a rozvinout se i na neplánovaných čarách.

K protipřípravě

Významnou úlohu v obranné operaci armády sehraává protipříprava. Jde o předem připravený palebný úder raketového vojska, letectva a dělostřelectva s použitím jaderných zbraní i konvenčního střeliva, uskutečněný s předstihem na nepřátelské hlavní uskupení, které se připravuje k útoku, především na jeho prostředky jaderného napadení a dělostřelectvo.

Při vedení boje s použitím jaderných zbraní může mít protipříprava za cíl zmařit nepřátelský útok do jeho zahájení. Obsahem je hromadný jaderný úder raketového vojska, letectva a dělostřelectva na prostředky jaderného napadení, vojska úderného uskupení, zejména tankové jednotky a útvary, na prostředky velení a řízení.

Protipřípravu organizuje front (armáda) a přibírá k ní i armádní (divizní) prostředky. Prostor protipřípravy závisí jednak na rozměrech prostoru rozmístění úderného uskupení, jednak na množství prostředků, vyčleněných k protipřípravě. Je-li cílem protipřípravy zmaření útoku 1. sledu armádního sboru, počítáme s prostorem 20—30 × 15—20 km. Prostředky jaderného napadení, dělostřelectvo, důležitá místa velení a další důležité objekty ničíme i mimo tento prostor.

Trvání a uspořádání (struktura) protipřípravy závisí na cílech protipřípravy, objemu úkolů, spotřebě jaderných zbraní a dělostřelecké munice i na způsobech plnění úkolů dělostřelectvem.

Za hlavní objekty palby dělostřelectva považujeme prostředky jaderného napadení, dělostřelectvo, velitelská stanoviště, prostředky PVO a REB, tankové jednotky a palebné prostředky divizí prvního sledu.

Množství dělostřelectva, které je nutné přibrat k protipřipravě, závisí na objemu úkolů, požadovaném stupni umlčení a množství přiděleného střeliva. V současné době se požaduje dosáhnout hustoty 30—40 hlavní na 1 km šířky úseku protipřiprav (asi 30 hlavní při útoku nepřitele z chodu, do 40 při útoku z dotyku). To znamená přibrat 25—30 dělostřeleckých oddílů. K účasti na protipřipravě používáme dělostřelectvo divizí prvního sledu, v jejichž pásmu protipřipravu organizujeme, armádní a frontové dělostřelectvo a v případě potřeby i dělostřelectvo druhosledových divizí (zpravidla jen divizní prostředky).

Spotřeba munice závisí na objemu úkolů i počtu přibraného dělostřelectva. Zhruba počítáme se spotřebou 0,8—1,0 pp. S ohledem na technický režim palby děl a na uvedenou spotřebu může dělostřelectvo splnit své úkoly za 25—30 minut. Počítáme však s dobou kolem 40 minut, abychom mohli vyčlenit čas pro činnost letectva.

K boji s tanky

V současné době, kdy jednou z hlavních operačních zásad nepřitele je hromadné použití tanků na nejdůležitějších směrech, je úspěšné odražení útoku nepřitele podmíněno výsledkem boje s jeho tanky. Tento boj vedou všechny prostředky ničení v těsné součinnosti s pasívními prostředky protitankové obrany. Nejvýznamnějším prostředkem ničení jsou jaderné údery, dále pak soustředěné, hromadné a přehradné palby dělostřelectva a hlavně přímá střelba děl, PTRS, tanků i BVP. Operačně počítáme, že systém protitankové obrany vševojskové armády je schopen odrazit útok dvou nepřátelských armádních sborů, prvosledové divize v tomto systému útok divizí prvního sledu armádního sboru nepřitele. Proto hustota protitankových prostředků do hloubky obrany prvosledových pluků musí dosáhnout hodnoty 10—12, divizí 15—18 a armády 20—30. Abychom takových hustot dosáhli, využijeme protitankových záloh pluků, divizí i armády; navíc veškeré dělostřelectvo musí být připraveno vést boj s pronikajícími tanky nepřitele.

Armádní protiúder

Vyvrcholením obranné operace vševojskové armády je její protiúder. Jeho cílem je rozhodující zničení hlavního uskupení nepřitele a vytvoření podmínek pro přechod vojsk armády do útoku. Splnění tohoto cíle dosahujeme ničenním prostředků jaderného napadení a hlavního uskupení jadernými raketovými údery, údery letectva a palbou dělostřelectva se současným využitím úderů a paléb vševojskových jednotek.

Pro protiúder určujeme asi 30—35 % jaderných zbraní, přidělených na obrannou operaci. Údery raketového vojska plánujeme k ničení hlavních sil nepřitele, který pronikl do obrany, prostředků jaderného napadení, dělostřelectva, míst velení a přicházejících záloh. Zpravidla organizujeme skupinový jaderný úder s účastí prostředků frontu. Úder uskutečníme ještě před zahájením přesunu protiúderného uskupení. Oddíly vojskových raket a dělostřelectvo divizí přesunujeme před hlavními silami do prostoru zasazení, aby

byly připraveny v rámci komplexního palebného ničení překrýt přibližování a rozvinování protiúderného uskupení. Po dosažení čáry rozvinování do praporečnických proudů zahájíme dělostřeleckou přípravu s cílem umlčet a zničit objekty nepřítele v pásmu zasazení svazků a vytvořit podmínky pro rychlé prolomení obrany nepřítele a rozvíjení úspěchu do hloubky. Obsahuje zpravidla jeden i více palebných případů. Hlavními cíli jsou kromě prostředků jaderného napadení, míst velení, dělostřelectva, živé síly a palebných prostředků zejména protitankové zbraně a prostředky REB. Délka a uspořádání přípravy závisí na hodnotě nepřítele, množství sil a prostředků a na cíli protiúderu. Proto nemůžeme vyloučit pouze mohutný palebný případ objektů na předním okraji obrany nepřítele, dělostřelectva a protitankových prostředků v délce 15—20 minut. Nebylo-li nepřátelské uskupení dostatečně zničeno jadernými údery nebo je-li operace vedena bez použití jaderných zbraní, může příprava trvat 25—30 minut se spotřebou 0,5—0,8 pp střeliva.

K protiúderu přibíráme dělostřelectvo zasazovaných divizí, divizí, které vedou obranu, a armádní a posilové dělostřelectvo. Požadovaná hustota podle současných názorů je 40—60 hlavních na 1 km.

Dělostřeleckou podporu zpravidla uskutečníme postupným soustředěním palby do hloubky bojových sestav prvního sledu nepřítele a dále soustředěnými palbami na jednotlivé cíle podle požadavků vшевоjskových velitelů.

RVD plní v obranné operaci vшевоjskové armády jeden z hlavních úkolů a cílů operace. Představuje nejmohutnější palebný prostředek k ničení prostředků jaderného napadení nepřítele, umlčování a ničení jeho míst velení, živé síly a palebných prostředků úderného uskupení, zejména tanků, prostředků PVO a REB a dalších důležitých objektů. Maximální měrou se podílí na ničení tanků a ostatních obrněných cílů. Protože disponuje nejefektivnějšími prostředky ničení, bude hlavním prvkem palebného systému armády při komplexním palebném ničení nepřátelského úderného uskupení před zahájením útoku, při boji o přední okraj obrany i po jeho vklínění do obrany. Vytváří příznivé podmínky pro rozhodné zničení hlavních sil nepřítele a pro přechod do útoku.

BOJOVÁ ČINNOST LETECTVA V OBRANNÉ OPERACI

Prostředky vzdušného napadení, zvláště letectvo, znamenalo v posledních desetiletích tak prudký kvalitativní i kvantitativní růst, že jakákoliv operace pozemního vojska je nejen nemyslitelná bez účasti letectva, ale je na jeho možnostech přímo závislá. Plně to potvrdila 2. světová válka i lokální války v poválečném období, zvláště války v Koreji, Vietnamu a izraelsko-egyptská ozbrojená střetnutí.

Vzdušná situace ve strategickém, operačním i taktickém rozsahu dnes přímo ovlivňuje i charakter operací a boje na zemi. Cílů útočných operací nemůžeme dosáhnout bez získání vzdušné nadvlády, bez přímé letecké podpory a vzdušného průzkumu. Tato obecně platná zásada znamená, že nepřítel může zahájit útok v operačním nebo strategickém měřítku pouze za předpokladu, že získal nebo si vytvořil takové podmínky, které mu dávají možnost získat vzdušnou nadvládu. Na druhé straně to znamená, že zmaření útočných operací nepřítele a dosažení cílů obranných operací není možné bez splnění úkolů letectvem.

Bojová činnost letectva ve frontové obranné operaci bude zpravidla soustředěna na tyto **hlavní úkoly**:

- boj o nadvládu ve vzduchu,
- boj o jadernou převahu,
- přímou leteckou podporu vojsk frontu,
- ničení operačních záloh,
- vzdušný průzkum,
- přepravu vojsk a materiálu vzduchem.

Boj o nadvládu ve vzduchu je prvořadým úkolem letectva frontu. Jeho cílem je zničit ve vzduchu i na zemi hlavní síly nepřátelského letectva, podstatně oslabit jeho letecké uskupení a zbavit nepřítele volnosti jednání ve vzduchu. Tohoto cíle můžeme dosáhnout **odražením hromadných úderů** nepřátelského letectva, vedených zejména v rámci vzdušné útočné operace nepřítele, při letecké přípravě útoku a podpoře pozemních vojsk. Součástí boje o nadvládu ve vzduchu je i **protivzdušná obrana**, jejímž cílem je zabránit nepřátelskému letectvu a bitevním vrtulníkům v ničení vojsk frontu a objektů na bojišti i v operační hloubce, nedovolit mu organizovaně vést vzdušný průzkum a použít vzdušné výsadky. Úkoly protivzdušné obrany můžeme podle situace a jako součást boje o nadvládu ve vzduchu plnit formou protivzdušné

operace na válčišti nebo pouze v pásmu frontu, formou společné bojové činnosti vojsk PVO frontu a frontového stíhacího letectva. Prostředky PVO, zvláště pak vysoká efektivnost protiletadlových raketových prostředků blízkého, středního a velkého dosahu i jejich počet ve vojscích frontu, převyšují dnes bojové možnosti frontového stíhacího letectva a proto budou hlavním prostředkem protivzdušné obrany. Přesto však stíhací letectvo neztrácí na svém významu, budou-li dovedně využity jeho vlastnosti, k nimž patří zejména schopnost rychle soustředit úsilí na rozhodujících směrech a vést bojovou činnost na vzdálených přístupech, na vzdálených směrech a v prostorech, které nejsou dostatečně zabezpečeny protiletadlovými raketovými prostředky. Moderní stíhací letouny s řízenými střelami proti vzdušným cílům mohou působit až do vzdálenosti 600—800 km od letišť, na nichž jsou dislokovány.

Jaký význam mají prostředky protivzdušné obrany frontu a stíhací letectvo v boji o nadvládu ve vzduchu potvrzují jejich bojové možnosti. Front ve složení čtyř armád může mít 21—25 protiletadlových raketových svazků a útvarů s celkovým počtem 427—535 odpalovacích zařízení s 1230—1470 raketami a zpravidla dvě stíhací letecké divize s 240 stíhacími letouny. Jednou salvou protiletadlových raket a jedním vzlet stíhacího letectva může zničit 150—200 nepřátelských letounů, což představuje až 50 % letounů zúčastňujících se hromadného úderu.

Dalším způsobem boje o vzdušnou nadvládu je **ničení nepřátelského letectva na letištích**. Jak intenzivní bude tento způsob bojové činnosti ve frontové obranné operaci bude záviset především na celkové vzdušné situaci, pozemní situaci, složení a možnostech frontového letectva a protivzdušné obraně nepřítele. Výsledky ničení nepřátelského letectva na letištích se projeví bezprostředně jeho menším bojovým úsilím. Ničení letectva na letištích v obranné operaci představuje relativně složitý úkol zvláště proto, že hlavní uskupení letectva nepřítele bude v hloubce 200—400 km od čáry dotyku, na většině letišť budou železobetonové úkryty pro letouny a nepřítel v útoku bude mít iniciativu ve vzduchu. I ve frontové obranné operaci, v závislosti na situaci na válčišti, se může letectvo frontu, které je v obraně, zúčastnit samostatné vzdušné operace k ničení letectva nepřítele. Nebude-li takováto vzdušná operace plánována nebo nezúčastní-li se jí letectvo frontu, bude ničení nepřátelského letectva na letištích uskutečňováno postupnými údery, což si vyžádá velké úsilí. Např. na zničení jednoho leteckého křídla, rozmístěného na dvou letištích, bude třeba ne méně než tři pluky stíhacího bombardovacího letectva nebo dva pluky bombardovacího letectva a další úsilí letectva k zabezpečení bojové činnosti na trati letu a v prostorech cílů k ničení nebo umlčení nepřátelské protivzdušné obrany a vedení průzkumu nebo doplňkového průzkumu letišť a prostředků protivzdušné obrany. Vzhledem k tomu, že v průběhu obranné operace nebude zpravidla dostatek letectva na takovýto způsob ničení nepřátelského letectva, bude třeba volit takové formy boje s ním, které při menším úsilí omezí intenzitu bojové činnosti nepřítele. Půjde především o minování letišť, jejich blokování v rozhodujících fázích obranné operace a ničení míst velení a navedení taktického letectva.

Boj o jadernou převahu je i v obranné operaci vedené klasickými prostředky ničení dalším významným úkolem frontového letectva a to již proto, že frontové letectvo je jediný prostředek schopný ničit operačně taktické a některé taktické prostředky jaderného napadení a letouny nosiče před

přechodem na válku s použitím jaderných zbraní. Cíl bojové činnosti letectva v boji o jadernou převahu v obranné operaci spočívá především v tom, aby nepřítel, který zahájil a vede útočnou operaci s použitím klasických prostředků ničení, měl minimální možnost použití operačně taktických a taktických raket a letounů nosičů s jadernými prostředky v době, kdy se bude rozhodovat k přechodu na použití jaderných zbraní. Tato doba nastane zpravidla tehdy, kdy nepřítel zjistí, že cíle útočné operace nemohou být splněny klasickými prostředky ničení. Je samozřejmé, že přechod na použití jaderných zbraní má širší souvislosti s celkovým vývojem situace na válčišti. Proto od samého začátku frontové obranné operace musí frontové letectvo systematicky zjišťovat a ničit všechny raketové jaderné prostředky nepřitele v pásmu frontu, především jejich odpalovací zařízení, prostředky navedení a sklady jaderné munice. Boj o jadernou převahu si vyžádá značného úsilí frontového letectva, zejména proto, že všechny jaderné prostředky budou pečlivě maskovány a do okamžiku jejich hromadného použití tedy i obtížně zjistitelné. Letouny nosiče budou ničeny ve vzduchu i na zemi v rámci boje o vzdušnou nadvládu.

Přímá letecká podpora vojsk frontu ve frontové obranné operaci může významnou měrou ovlivnit průběh vševojskového boje. Hlavním cílem přímé letecké podpory je v součinnosti s dalšími palebnými prostředky frontu, především dělostřelectvem, ničit vojska nepřitele, zvláště prvosledové divize hlavního úderného uskupení a druhsledové divize nebo zálohy prvosledových armádních sborů. Bojová činnost letectva při přímé letecké podpoře musí být soustředěna na směr hlavního úderu. Přímá letecká podpora může být zahájena ještě před začátkem útoku nepřitele a probíhá zpravidla formou protipřípravy.

Protipříprava se zúčastní všichni všechny palebné prostředky frontu, přičemž frontové a vojskové letectvo ničí ty cíle nepřitele, které nemohou být palebně pokryty dělostřelectvem, palbou tanků a protiletadlových zbraní. Z frontového letectva se protipříprava zúčastňuje především stíhací bombardovací a bombardovací letectvo, popř. část sil stíhacího letectva. Hlavními objekty úderů frontového letectva v protipřípravě budou palebná postavení dělostřelectva, druhsledové útvary a zálohy divizí prvního sledu, zejména tankové a obrněné jednotky, všechny zjištěné taktické prostředky jaderného napadení, prostředky protivzdušné obrany první linie, prostředky radioelektronického boje a velitelská stanoviště divizí a armádních sborů. Protipříprava se zúčastňuje maximum sil frontového letectva, kromě části letounů nosičů, které udržujeme trvale v pohotovosti pro případ rychlého přechodu nepřitele na použití jaderných zbraní, a části sil letectva, určeného pro přímou podporu vojsk bezprostředně po ukončení protipřípravy, zahájí-li nepřítel útok. Počet letounů nosičů a letounů v záloze na letištích se bude pohybovat mezi 15—25 % stíhacího bombardovacího a bombardovacího letectva a 30—50 % stíhacího letectva k odrážení možného hromadného úderu letectva nepřitele bezprostředně po skončení protipřípravy. Při možném složení letectva frontu se tedy protipříprava zúčastní celkem 410—595 letounů, z toho 200—300 stíhacích bombardovacích, 50—75 bombardovacích, 120—170 stíhacích a 40—50 průzkumných letounů.

Zvláštní úlohu v protipřípravě sehrává **vojskové letectvo**, zejména vrtulníky pro palebnou podporu. Jejich úkolem je ničit především tanky hlavního uskupení nepřitele. Zatímco frontové letectvo vykoná během protipřípravy

zpravidla jeden vzlet, vrtulníky mohou uskutečnit dva, v některých případech (při časově delší protipřipravě) až tři vzlety na vrtulník. Za předpokladu, že každá vševojsková (tanková) armáda má jeden vrtulníkový pluk, může být během protipřiprav uskutečněno 300—400 vzletů vrtulníků, které mohou zničit okolo 150—200 tanků nebo obrněných vozidel. Takového počtu vzletů vrtulníků dosahujeme především tím, že ve vzdálenosti 10—20 km od čáry dotyku jsou předem a jen k tomuto účelu připraveny plochy pro přistání vrtulníků, na kterých jsou soustředěny prostředky ničení. Po splnění prvního úkolu jsou vrtulníky na těchto plochách znovu vyzbrojeny, přičemž není nutné jejich doplnění palivem. Nejsložitější při takovémto hromadném použití vrtulníků v protipřipravě je součinnost s dělostřelectvem co do cílů, doby činnosti a přiletových a odletových tratí letu.

Od zahájení útoku nepřítele frontové i vojskové letectvo uskutečňuje v rámci přímé letecké podpory ničení nepřítele, a to zvláště na směrech, kde se mu podaří prolomit obranu a rozvíjet úspěch. Hlavními zásadami použití letectva při přímé podpoře vojsk v obraně musí být jeho centralizované použití na směrech hlavního úderu nepřítele a jeho ekonomické použití k ničení rozhodujících a takových cílů, které nemohou ničit pozemní vojska svými prostředky.

Důležitými fázemi frontové obranné operace jsou protizteče a protiúder, v nichž frontové i vojskové letectvo formou přímé letecké podpory může podstatně přispět k splnění jejich cílů i k rychlé likvidaci vklíněných nebo obklíčených vojsk nepřítele. Stejný význam má použití letectva při likvidaci nepřátelských taktických a operačních výsadek po jejich vysazení a to zejména v takových případech, kdy budou nepřátelské výsadky vysazeny s překvapením a do takových prostorů, kde zásah pozemních vojsk (protivýsadkových záloh) bude vyžadovat určitý čas na jejich přesun k tomuto prostoru.

Ničení operačních záloh nepřítele ve frontové obranné operaci považujeme za specifický úkol, který ve válce s klasickými prostředky ničení může splnit pouze letectvo. Cílem ničení operačních záloh je zabránit jejich včasnému zasazení k rozvíjení útoku, k odražení frontového protiúderu nebo upevnění získaných prostorů. Hlavní zásadou bojové činnosti letectva při ničení operačních záloh musí být jeho hromadné použití v takové době a v takovém prostoru, které vytvářejí předpoklady pro jejich zničení nebo takové jejich zdržení, aby nemohly být použity podle zámyslu nepřítele. Všechny operační zálohy musíme trvale sledovat a ničit je v pořadí jejich důležitosti. Přesto, že bojové možnosti soudobého frontového letectva jsou velké, vyžádá si tento úkol značného bojového úsilí letectva. Na zničení obrněné nebo tankové divize nepřítele na 50—60 % bude třeba ne méně, než tři divizní vzlety stíhacího bombardovacího nebo bombardovacího letectva, při jejich ničení na 30 % okolo pěti plukovních vzletů těchto druhů letectva.

Vzdušný průzkum, kromě průzkumu konkrétních vojsk a objektů nepřítele, musí spolu s jinými druhy průzkumu přispět podstatnou měrou ke zjištění zámyslu nepřítele jak před zahájením frontové obranné operace, tak i v jejím průběhu. Z vyhodnocení jednotlivých zpráv, získaných vzdušným průzkumem, můžeme stanovit směr hlavního úderu, dobu zahájení útoku, pásmo průlomu, směry rozvíjení útoku v hloubce obrany, dobu zahájení hromadných úderů letectvem nepřítele, směry a dobu zasazení druhých sledů a záloh nepřítele v průběhu útočné operace atd. Stálým a trvalým úkolem vzdušného průzkumu je nepřetržitě zjišťovat a sledovat jaderné prostředky nepřítele, abychom je

mohli neprodleně ničít, nebo včas zjistit příznaky k jejich hromadnému použití.

Vzdušný průzkum musíme vést s takovou intenzitou, abychom měli vždy dostatek zpráv o pozemních vojscích, letectvu, prostředcích protivzdušné obrany, výsadkových svazcích a útvech a místech velení nepřítele. Značné požadavky na vzdušný průzkum si vynucují, aby úkoly průzkumu plnily nejen průzkumné letecké pluky, ale i ostatní druhy letectva, pokud to situace dovolí při každém bojovém letu nad územím nepřítele. Zvlášť důležité bude, aby všechny osádky, které získají jakékoliv zprávy o nepříteři vizuálně, byly ihned po přistání vyslechnuty a získané údaje předávány zpravodajským orgánům vševojskových svazů, které je posuzují a vyhodnocují komplexně a v souvislostech se zprávami, získanými všemi dalšími druhy průzkumu.

Přepравovat vojsko a materiál vzduchem v obranné operaci budeme jen v nejnutnějších případech. Půjde zejména o odsuny vzdušnou cestou štábů a vojsk z prostorů, které jsou pod bezprostřední úhrozou obsazení nebo obklíčení nepřítelem, odsuny raněných, nelze-li uskutečnit jinými prostředky, a odsuny a přísuny speciálních druhů bojové techniky a materiálu.

Složení letectva frontu v obranné operaci může být různé a bude záviset na celkovém složení frontu, na situaci, za které front přejde do obrany a úkolech frontu v obranné operaci a po jejich splnění. Front v sestavě čtyř armád může mít letectvo v tomto složení:

- 1—2 stíhací letecké divize,
- 2—3 stíhací bombardovací letecké divize,
- 1 bombardovací leteckou divizi (o 2 nebo 3 plucích),
- 2 průzkumné letecké pluky.

Celkem 13—20 leteckých pluků s 500—770 bojovými letouny.

Ve vojskovém letectvu může být 350—400 vrtulníků, z nich 150—200 vrtulníků pro palebnou podporu. Dopravní a speciální letecké útvary a jednotky mohou mít dalších 50—100 letounů.

Bojové úsilí letectva frontu v obranné operaci se stanoví v souladu s cíli obranné operace, celkovou vzdušnou situací i s ohledem na to, aby všechny úkoly byly splněny minimálním úsilím a s minimálními vlastními ztrátami a aby bylo schopno zabezpečit front při přechodu do útoku po splnění cílů obranné operace. Průměrné denní bojové úsilí stíhacího, stíhacího bombardovacího a taktického průzkumného letectva bude zpravidla do 1,5 vzletu na letoun denně, u bombardovacího letectva a průzkumného letectva pro operační průzkum do jednoho vzletu denně, u vojskového letectva do 1,5 vzletu na vrtulník. V průběhu frontové obranné operace může tedy jít o 12—15 vzletů letectva frontu a vojskového letectva, což představuje 225—345 plukovních vzletů, z toho:

- 40—90 plukovních vzletů stíhacího letectva,
- 90—135 plukovních vzletů stíhacího bombardovacího letectva,
- 20—30 plukovních vzletů bombardovacího letectva,
- 25—30 plukovních vzletů průzkumného letectva,
- 50—60 plukovních vzletů vrtulníků pro palebnou podporu.

Bojové možnosti při uvedeném složení letectva frontu a bojovém úsilí dovolují v průběhu obranné operace zničit:

- 120—230 nepřátelských letounů ve vzduchu,

40—60 odpalovacích zařízení operačně taktických a taktických raket,
 30—40 baterií dělostřelectva,
 6—8 leteckých křidel na zemi,
 6—10 velitelských stanovišť divizí nebo armádních sborů,
 15—20 baterií protiletadlových řízených střel,
 30—40 radiolokátorů a míst navedení,
 3—5 mechanizovaných, obrněných nebo tankových divizí a krátkodobě (na dobu 6—8 hodin) zaminovat 20 letišť a zablokovat (na dobu 15—20 minut) 20 letišť.

Vojskové letectvo může zničit 500—800 bodových objektů (tanků, obrněných vozidel, protitankových prostředků, radiolokátorů atd.).

Rozmístění frontového letectva v obranné operaci je výhodné volit ve větší vzdálenosti od čáry dotyku a pokud to dovoluje letištní síť a podmínky pro její budování, mimo hlavní směr předpokládaného úderu nepřítele. K zabránění ztrát vlastního letectva na letištích je účelné pro každý letecký pluk mít nejméně dvě letiště a další záložní letiště v hloubce pro případ letištního manévru od předního okraje obrany. K rozptýlení průzkumu a úderů nepřátelského letectva na letiště v pásmu frontu se budují klamná letiště, jejichž počet závisí na možnostech prostředků pro jejich výstavbu i prostředků imitujících činnost na nich. Za dostatečné můžeme považovat, připadá-li na každé operační letiště po jednom klamném letišti. Počet operačních letišť v pásmu frontu je 26—40, záložních letišť 13—20 a okolo 15—20 klamných letišť. Ke zvětšení doletu pro plnění úkolů do velké vzdálenosti nebo dlouhodobější pobyt letounů v určitých prostorech je účelné, abychom v pásmu frontu připravili pro každou stíhací a stíhací bombardovací leteckou divizi po jednom předsunutém letišti ve vzdálenosti 30—50 km od čáry dotyku. Tato využíváme pro přistání letounů po splnění úkolu a k doplnění nejnutnějším množstvím paliva pro návrat na operační letiště. Ve zvláštních případech můžeme těchto letišť využít pro krátkodobé přistání letounů před vzletem k bojovému úkolu, což však vyžaduje doplnit je nejen palivem, ale i výzbrojí těmi prostředky ničení, kterými nebyly letouny vyzbrojeny na operačním letišti, protože s nimi nelze na předsunutém letišti přistávat.

Vojskové letectvo je na letištní síť nenáročné, rozmisťuje se proto na libovolných plochách v terénu s odpovídajícími rozměry. Plochy pro rozmístění bojových vrtulníků prvosledových armád (vrtulníkových pluků) jsou 30—50 km od čáry dotyku.

Organizace velení frontovému letectvu v obranné operaci se neliší od systému velení v útočné operaci. Z nejnovějších poznatků je třeba zdůraznit skutečnost, že na stupni front se zřizuje společné velitelské stanoviště velitele letectva frontu a velitele PVO frontu. Výhodnost i nezbytnost takového řešení potvrzují společné úkoly letectva a vojska protivzdušné obrany frontu, zvláště při takovém složitém a společném úkolu, jako je boj o nadvládu ve vzduchu. Střediska a skupiny bojového velení letectva u vševojskových armád vytváří systém velení letectvu do jednotek a letounu v to. Zvláštní význam v obranné operaci a boji má začleňování leteckých návodčích do motostřeleckých a tankových pluků, popř. až do praporů. Tato otázka bude předmětem dalšího ověřování v praxi ještě v tomto výcvikovém roce.

Závěrem chci uvést, že bez intenzivní bojové činnosti letectva zvláště ve válce bez použití jaderných zbraní, nemůžeme splnit úspěšně cíle frontové obranné operace.

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE

Pro řešení ženíjního zabezpečení obranné operace je rozhodující způsob přechodu vojsk do obrany. Nejsložitějším je přechod do obrany v průběhu frontové útočné operace, kdy vojska jsou v útočné sestavě, utrpěla velké ztráty a mají jen omezené množství zejména palebných prostředků a munice. V podmínkách našeho válečnictví uvažujeme s přechodem do obrany pouze vševojskové armády a proto se v dalším zaměříme na ženíjní zabezpečení armádní obranné operace.

Za těchto podmínek bude armáda přecházet do obrany vždy v 1. sledu, zpravidla na druhém směru frontu, ale na směru hlavního úderu nepřítel.

Organizace soudobé obrany musí zabezpečovat účinné a efektivní využití všech bojových možností vojsk, vytvořit výhodné podmínky pro aktivní vedení obranné

ho boje a ženíjní úpravou terénu plně chránit vojska proti klasickým zbraním i zbraním hromadného ničení.

Proto cílem ženíjního zabezpečení obranné operace bude ženíjnými opatřeními vytvořit podmínky k udržení obrany, ke zničení úderného uskupení nepřítel, a tím zabezpečit příznivé podmínky pro přechod k rozhodnému útoku. Stanovení úkolů ženíjního zabezpečení, jejich obsah, rozsah a postup plnění závisí nejen na podmínkách přechodu armády do obrany, ale i na charakteru terénu, časových možnostech a zejména na počtu ženíjních sil a prostředků.

Ženíjní zabezpečení obranné operace armády se podle přípravy a průběhu operace dělí na ženíjní zabezpečení přípravy obranné operace a ženíjní zabezpečení vedení obranné operace.

Ženíjní zabezpečení přípravy obranné operace

Hlavní úkoly ženíjního zabezpečení přípravy obranné operace armády jsou:

- ženíjní vybudování pásme obrany prvosledových divízi,
- vybudování armádního pásma obrany, příčných postavení, čar rozvinutí vojsk k vedení protiúderu a prostorů rozmístění vojsk v hloubce obrany armády,
- ženíjní vybudování prostorů bojového rozmístění raketových a PL raketových útvarů a svazků,

- příprava a zřizování zátarasů a ničení komunikačních směrů v hloubce — dnes nazývaných operačních zátarasů,
- úprava a údržba cest pro manévry vojsk,
- ženíjní vybudování míst velení.

Kromě těchto úkolů v rámci ženíjního zabezpečení organizujeme:

- ženíjní průzkum nepřítel a terénu,
- ženíjní opatření k maskování bojo-

vé činnosti vojsk a ženijní opatření v rámci operačního maskování,

- těžení a úpravu vody,
- ženijní materiálně technické zabezpečení útvarů a svazků armády.

Ženijní opatření k ochraně vojsk a k odstranění následků nepřátelského jaderného napadení probíhají nepřetržitě.

V článku rozebereme jen některé z hlavních úkolů ženijního zabezpečení, abychom mohli zvýraznit zvláštnosti a nebo nové pohledy na jejich ženijní řešení.

Ženijní vybudování pásem obrany prvoledových divízi zahrnuje vybudování opěrných bodů motostřeleckých a tankových rot, prostorů bojového rozmístění raketového útvaru divize, palebných postavení dělostřelectva a protiletadlových útvarů, palebných čar PTZ a tankových útvarů, prostorů jejich rozmístění a čar rozvinutí k protiztečím, míst velení, záložních a klamných rajónů a postavení. Je-li budována obrana mimo dotyk s nepřitelem, pak ještě rotních a četových opěrných bodů v předsunutém postavení a postavení bojového zajištění.

Ženijní budování obrany se zúčastňují všechna vojska nepřetržitě s maximálním využitím ženijní techniky a zejména nových zahlubovacích zařízení na tancích ZZ-T 54/55. Jeho průměrná výkonnost je 100–150 m³ · h⁻¹, což znamená vyhloubení okopu pro tank za 15–30 minut, krytu

pro tank do 50 minut. Příprava zařízení k práci trvá 30 s a k přepravě 40 s. Vyhloubený okop má kolmé stěny, rozměrově je optimálně přizpůsoben tanku, takže má dobré ochranné vlastnosti proti účinkům tlakové vlny jaderného výbuchu. Jeho organické začlenění (na rotu 2 ks + 1 BTZ) plně zabezpečuje vybudování okopů pro tanky do 2 h, krytů do 4 h.

V 1. pořadí (za 5–6 h) se v opěrných bodech hloubí okopy pro družstva, okopy pro tanky a BVP a ochranné okopy pro živou sílu, budují se velitelská pozorovací stanoviště, připravují se palebné čary rozvinutí PTZ a čary rozvinutí k protitoku.

V dalším pořadí (za 10–12 h) se hloubí okopy pro družstva, okopy pro záložní postavení BVP, děla a ostatní palebné prostředky. Základy a spojovací základy se budují v průběhu přípravy k obraně a zdokonalují se.

Dosažený stupeň ochrany vojsk je závislý na čase, který mají prvoledové divize k dispozici, na úrovni mechanizace ženijních prací, na charakteru terénu, druhu zeminy a povětrnostních podmínkách.

Ztráty vojsk v ženijně nevybudovaných prostorech dosahují 85–90 % od účinku jaderných zbraní a 50–60 % od palby, dělostřelectva a úderů letectva. Vysoká efektivnost ženijní úpravy terénu, např. proti klasickým prostředkům ničení, byla prokázána při jednom zkušebním cvičení v Sovětské armádě v roce 1979 — viz **tabulku 1**.

Tabulka 1

Charakter ženijního vybudování opěrného bodu	Ztráty živé síly v %
Jednotlivé okopy, hlavní okopy pro palebné prostředky, ochranné okopy pro živou sílu	24 %
Okopy pro družstva, klamné a záložní okopy pro palebné prostředky, nakryté ochranné okopy	18 %
Základy na čtu, úseky spojovacích základů, hlavní a záložní okopy pro palebné prostředky, nakryté ochranné okopy i úseky základů, ukryty na čtu	12 %

Z tabulky 1 vyplývá, že opěrný bod čety se systémem základů a spojovacích základů poskytuje 2× větší ochranu, než opěrný bod pouze s jednotlivými okopy. Pro názornost uvádím příklad rozsahu vybudování obrany motostřelecké divize s BVP — viz **tabulku 2**.

Vidíme, že jen prosté samozahloubení sestav vojsk (v jednotlivých okopech) snižuje poloměr ničení jaderných zbraní 2× a při jejich nakrytí až 3×. Přitom můžeme tyto práce vykonat za 5–6 h, tj. v 1. pořadí.

Proti neutronovým zbraním je zatím

Tabulka 2

Druh prací	Celkem vybudovat	Můžeme vybudovat za čas				
		5—6 h	10—12 h	2. den	3. den	4. den
Okopy pro družstvo	280 ks	100 36 %	200 72 %	280 100 %	—	—
Okopy pro dělostřelectvo	249 ks	35 14 %	75 30 %	164 66 %	249 100 %	—
Okopy pro tanky v obraně	214 ks	214 100 %	—	—	—	—
Okopy pro tanky na palebných čarách	428 ks	428 100 %	—	—	—	—
Okopy pro BVP	123 ks	123 100 %	—	—	—	—
Okopy pro záložní postavení BVP	246 ks	—	246 100 %	—	—	—
Zákopy a spojovací zákopy	70 km	14 20 %	28 40 %	56 80 %	70 100 %	—
Okopy pohotovostní	270 ks	—	54 20 %	108 40 %	162 60 %	270 100 %
Úkryty pohotovostní	200 ks	—	—	40 20 %	100 50 %	200 100 %
Kryty pro vozidla a tahače	1645 ks	33 2 %	66 4 %	165 10 %	494 30 %	1645*) 100 %
Poznámka: – buduje 2/3 osob a organické počty techniky (technika mimo dotyk s nepřítelem), – okopy pro tanky a BVP zřizujeme pomocí BTZ 55 a ZZ-T 54/55, – *) s využitím trhavin						

nejspolehlivějším a nejjednodušším materiálem pro zeslabení nebezpečného neutronového záření navlhlá zemin. Proto je třeba nakrývat ochranné okopy pro žitvou sílu 40 cm silnou vrstvou zeminy a změnit konstrukci vchodů do úkrytů.

Při zabezpečení ochrany před neutronovou zbraní se objem i hlůty ženijního vybudování pásma obrany motostřelecké divize zvyšují celkově přibližně o 20 %.

Při zřizování ženijních zátarasů se největší hustota vytváří na předpokládaných směrech útoku nepřítele. Stupně pohotovosti zátarasů v pásmu obrany prvosledové divize, tj. taktických zátarasů, včetně pořadí a doby aktivace objektů připravených k ničení, určuje velitel divize.

Výbušné zátarasy na 1. stupeň pohotovosti zřizujeme před předním okrajem obrany, v 1. postavení, v mezerách, ale i (je-li budováno) v zabezpečovacím pásmu. Výbušné zátarasy na 2. stupeň pohotovosti zřizujeme v hloubce pásma obrany, ale i na cestách odchodu předem nastavených odřadů a bojového zajištění.

Zatarasy zřizujeme v souladu se systémem palby, především protitankové a s předpokládaným zámyslem vedení obrany.

Jestliže divize přechází do obrany v dotyku s nepřítelem, tak zátarasy zřizuje pro upevnění dosažené čáry, na všech přístupových cestách, které vedou k přednímu okraji, a teprve pak před předním okrajem. V dotyku s nepřítelem je zřizujeme v noci podle vodícího provazce, mimo dotyk s použitím minových ukladačů nebo aut se skluzy. V hloubce obrany připravujeme 4 až 6 uzlů zátarasů v každém pásmu obrany divize.

Při úpravě cest využíváme komunikační sítě, nové cesty budujeme jen výjimečně. Plukovní a divizní cesty upravují a udržují ženijní jednotky a vytyčují je pro den i noc. Pořadí úpravy cest určuje velitel divize.

Armádní pásmo obrany, příčná postavení čar rozvinutí vojsk k vedení protitankové obrany armády budujeme souběžně s budováním 1. pásma obrany.

Podle zámýslu vedení obranné operace zde budujeme pásmo obrany nebo i prostory rozmístění pro každou druhosledovou divizi. Rekognoskaci vede určená skupina důstojníků vševojskových útvarů, pro které obranu budujeme. Některé prostory budujeme jako záložní, často budujeme i prostory klamné v rámci operačního maskování.

K budování využíváme ženijního opevnovacího praporu armádní ženijní brigády.

dy. Ten může za 24 h vybudovat 2 až 3 prostory bojového rozmístění raketového oddílu, nebo pásma obrany druhosledové divize, popř. prostor soustředění pro divizi.

Pokud jsou divize 2. sledu již na místě, budují obranu organickými silami a technikou a ženijní opevnovací prapor je částí sil zesiluje, nebo buduje záložní prostory nebo čáry rozvinutí pro armádní protitankové.

Při přípravě a zřizování zátarasů v operační hloubce obrany armády organizujeme průzkum pro ničení důležitých objektů a komunikačních směrů na předpokládaných směrech útoku nepřítele, uzlů zátarasů, zatarasených prostorů a čar minování APOZU.

Zatarasy připravujeme pro 2. stupeň pohotovosti.

Hlavní určením operačních zátarasů je omezit manévry nepřítele v hloubce operační sestavy armády, znemožnit mu zmocnit se důležitých objektů a využívat současně silniční sítě.

Nejdůležitějším úkolem je z operačního hlediska zřízení zataraseného prostoru, jehož místo a úloha — i přes osvětlení ve VM č. 10/80 — není stále správně pochopeno. Proto pro lepší pochopení vysvětlíme rozdíly mezi uzlem zátarasů a zataraseným prostorem.

Z hlediska předurčení uzlu zátarasů zřizujeme zásadně v prostorech obsazených vojsky, zatarasený prostor není vojsky obsazen. Z hlediska cíle zřizujeme uzlu zátarasů ke zvýšení odolnosti obrany a tvoří opěrný bod v pásmu obrany divize (tedy i druhosledové). Zatarasený prostor má zpomalit postup nepřítele, přehradit mezery v sestavě vlastních vojsk, donutit nepřítele rozvinout síly, vyčerpat jeho prostředky a nebo ho usměrnit do prostoru výhodného pro nás. Nemá proto určeny stabilní rozměry, ale musíme v něm dosáhnout minimální hustoty zatarasování 0,75.

Podle druhu použitých zátarasů se v uzlu zátarasů zřizují všechny druhy zátarasů, tj. PP, PT minová pole, ničení komunikačních směrů, časované miny a při nedostatku času i nevybušné PT a i drátěné zátarasy (zatím co v zataraseném prostoru se zřizují pouze PT zátarasy) — nejsou v něm zřizovány PP minová pole.

Zatarasený prostor zřizujeme zpravidla v mezerách mezi divizemi v armádním pásmu obrany nebo před ním. Při jeho plánování bereme v úvahu rozhodující úlohu terénu, neboť ten ovlivňuje charakter i obsah prací v zataraseném prostoru. Zpravidla jej zřizuje ženijní prapor armádní ženijní brigády.

K vytvoření APOZu je předurčen ženijní zatarasovací prapor, který je schopen kromě toho v přípravné době zřizovat minová pole, uzly zatarasů i zatarasovaný prostor. Po splnění těchto úkolů se k určené době pohotovosti soustředí a organizuje se jako APOZ. Současně organizuje jeho určená skupina průzkum čar minování, součinnost s PTZ a rekognoskaci jednotlivých prostorů soustředění a přístupových cest.

Úprava a údržba cest pro manévr vojsk v pásmu obrany armády musí zabezpečit přesuny do určených prostorů, manévr vojsk na ohrožené směry v průběhu operace, manévr raketových a dělostřeleckých útvarů apod.

Kromě cest, které připravují síly a prostředky prvc sledových divízi, je třeba v pásmu obrany armády mít:

- 2 hlavní a 1–2 záložní armádní cesty z armádní základny do týlových prostorů divízi,
- 1–2 cesty pro každou divízi 1. sledu od armádní rokády k divizní rokáde,
- 1–2 armádní rokády na čáře rozmístění divizních skladů a divízi 2. sledu,
- 1 cestu na každou divízi 2. sledu (může se shodovat s podélnými komunikacemi),
- 1 cestu z hlavního prostoru bojového rozmístění armádní raketové brigády ke každému záložnímu prostoru,
- cesty pro přesun divízi na čaru rozvinutí k protiděru.

Ženíjní zabezpečení vedení obranné operace

Hlavní úkoly ženíjního zabezpečení vedení obranné operace armády jsou:

- ženíjní zabezpečení vedení obranného boje divízi 1. sledu,
- budování armádního pásma obrany,
- zřízení zatarasů a ničení v operační hloubce obrany na směrech nepřátelského útoku a manévr zatarasy,
- ženíjní zabezpečení bojové činnosti raketových a PL raketových útvarů a svazků armády,
- ženíjní zabezpečení armádního protiděru.

U vyjmenovaných úkolů chceme zvýraznit pouze některé zásady nebo zvláštnosti.

Jestliže má nepřítel úspěch a vklíní se

Podélné i rokádní cesty upravují silniční útvary, ostatní cesty útvary ženíjního vojska — zejména ženíjní silniční mostní pluk. Celková délka upravovaných cest ženíjními útvary dosahuje až 400 km, z toho 20–25 % může nepřítel zničit, tj. bude třeba upravit 50–100 km cest a zbylé cesty 300–350 km prověřit, vytyčit a udržovat.

Budou-li pásmem obrany armády protékat vodní toky, je třeba pro přesuny a manévr vojsk plně využívat neporušených mostů. Při jejich poškození, zničení nebo potřebě zvýšení jejich počtů pro přesun druhosledových divízi na čaru zasazení k protiděru, zabezpečíme opravy, nebo zesílení mostů, zřizujeme záložní přepraviště z normovaných souprav a později tato zaměňme za nízkovodní mosty.

Všechna budovaná pásma, postavení, prostory soustředění musíme účelně maskovat. K tomu vojska využívají přírodních materiálů a normovaných maskovacích prostředků.

Mezi důležitá opatření operačního maskování patří zřizování klamných prostorů soustředění vševojskových divízi, bojového rozmístění útvarů a svazků druhů vojsk a maskování cest pro přesun a manévr vojsk.

Maskovací práce musí vykonávat trvale všechny druhy vojsk. Ženíjní vojsko (ženijní maskovací rota) se zaměřuje na maskování míst velení, důležitých objektů, zřizování klamných přepravišť atd.

Tolik k úkolům ženíjního zabezpečení přípravy obranné operace armády.

do naší obrany, pak POZ pluků a POZ divízi se vysunou na předem stanovené čary minování, nebo i na neplánované směry podle vývoje taktické situace a zahájí zatarasování a ničení.

Možnosti manévru zatarasy na taktickém stupni — viz **tabulku 3**.

Po odražení nepřátelského útoku ženíjní útvary přehrazují průchody zřízené nepřitelem, popř. zesilují nebo zřizují zatarasy na nových směrech předpokládaného útoku nepřítel.

Obnovujeme obranná zařízení, opravujeme maskování a další ženíjní úpravou terénu zvyšujeme odolnost operních bodů čet i rot, ale i obranných rajónů praporů. Dokončujeme budování armádního pásma obrany, příčných postavení, popř. dalších čar pro rozvinutí armádního protiděru.

Tabulka 3

Stupeň	Počet UMU	PT-Mi-Ba III v I. pokládce	Při hustotě 0,75 přehradí šířku (km)
Žr msp	3	480	0,64
Žr tp	3	360	0,48
Žpr msd (td)	4	480	0,64
MsD (td) celkem		2280 (2040)	3,04 (2,72)

Tabulka 4

Stupeň	Počet UMU	PT-Mi-Ba III v I. pokládce (ks)	Přehradí při hustotě 0,75 šířku v km
Žpr žb	8 (NA)	1 920	2,6
Žb A	32 (NA)	7 680	až 10,0
Žzpr	24 (OT)	2 880	až 3,8
Ptp A		3 000	—
Celkem A (o 5 divizích)		24 480	až 32,7

Doplňujeme operační zátarasy a postupem nepřítele na rozkaz vševojskových velitelů podle významu aktivizujeme objekty. Možnosti manévru zátarasy — viz tabulku 4.

Ženíjní zabezpečení protiúderu zahrnuje zabezpečení vyvedení divizí na čáry rozvinutí, přikrytí boků zátarasy, případ-

né zesílení divizí ženijními, ale zejména pontonovými útvary.

Ženíjní útvary (žsilmp), vyčleněné pro údržbu cest, upravují poškozené mosty, úseky cest, zřizují objížďky a záložní přepravy. K přikrytí boků zasazujeme zpravidla APOZ nebo část AŽZ č. 1.

Plánování ženijního zabezpečení obranné operace armády

NŽV ve svém návrhu veliteli armády zhodnotí ženijní situaci, charakter terénu v pásmu obrany a ve stručných závěrech přednese zámysl plnění uvedených hlavních úkolů ženijního zabezpečení. Při jeho přípravě zpracovává s oddělením řadu konkrétních kalkulací a operačně taktických propočtů ke zjištění optimální varianty řešení ženijního zabezpečení obranné operace armády.

Často však může pro tuto činnost využít jen část oddělení ženijního vojska, neboť se přechod do obrany řeší v průběhu

vedení operace s předstihem a část oddělení řídí ještě ženijní zabezpečení útoku.

Pro volbu nejvhodnějšího řešení dohodou NŽV rovněž řadu součinností s hlavními odděleními štábu armády, zejména s operačním oddělením, zpravodajským oddělením, oddělením RVD, PVO a s týlem armády.

Po jejím zakončení vydává předběžná nařízení, která obsahují předpokládané úkoly, způsob a časové upřesnění plnění úkolů.

Z návrhu, který přednesl velitel armády, řeší velitel ve svém rozhodnutí průběh předního okraje obrany, v terénu toto pak upřesňuje velitel divize. Dále určí počet obranných pásem, hustotu zátarasů na hlavních směrech a časové lhůty jednotlivých pořadí prací.

Po vydání rozhodnutí velitele zpracovává NŽV armády nařízení pro ženijní zabezpečení svazků nebo útvarů druhů vojsk; přímo podřízeným ženijním útvarům a svazku vydává bojová nařízení.

Souběžně s tím zpracovává s oddělením plán ženijního zabezpečení obranné operace armády na mapě 200 000, který obsahuje hlavní úkoly ženijního zabezpečení, zámysl jejich plnění, prostory a předpokládané přesuny ženijních útvarů, charakter vybudování obrany, způsoby a hustoty zatarasování a další rozhodující údaje.

V přehledných tabulkách, které jsou přílohou k plánu, rozpracovává hlavní úkoly ženijního zabezpečení podrobněji, řeší použití ženijního vojska armády v přípravě a při vedení obrany a zejména ženijní materiálně technické zabezpečení.

V současné době se ukazuje účelné zpracovávat i mapu zátarasů v měřítku 100 000, kde jsou úseky, místa a lhůty zřizování zátarasů, čísla zátarasů, síly a prostředky pro jejich zřizování a udržování, pořadí ničení pro operační zátarasy a na čí rozkaz se tyto ničí. K mapě pak přikládá došlé evidenční listy zátarasů a vhodným způsobem zachycuje realizaci zatarasování a doplňuje k plánovaným hustotám zátarasů dosažené hustoty k stanoveným lhůtám.

Souběžně s tím připravuje ženijní oddělení výkazovou mapu, zpravidla v měřítku 100 000.

Efektivnost a hlavně účinnost práce NŽV armády a jeho oddělení spočívá v uvážení a rychlém rozhodování, plněním využití metody hlavního článku v této práci, dobré odborné připravenosti všech příslušníků a smyslu pro důslednost při vydávání a kontrole nařízení a rozkazů. Jejich základem je i dobře zpracovaná metodika práce oddělení.

Ženijní zabezpečení obranné operace klade na NŽV armády i jeho oddělení velké nároky. Věříme, že článek přispěje k rozšíření znalosti ženijních i vševojskových štábů o ženijním zabezpečení obranné operace, jehož význam v poslední době vzrůstá.

Je proto naší povinností plně zásady vedení obranného boje a operace a jejich ženijní zabezpečení zvládnout a dále teoreticky rozpracovávat. Ukládá nám to i RMNO pro přípravu vojsk ve výcvikovém roce 1980—1981, který říká „... Kvalitně procvičovat přípravu a vedení obrany... Větší pozornost věnovat ženijní úpravě terénu jako hlavního faktoru ochrany vojsk před účinky všech soudobých prostředků ničení“.

Musíme se proto naučit využívat předností a výhod obrany v celém komplexu, dovedně využívat výhodných terénních podmínek, efektivně nasazovat ženijní síly a prostředky s jediným cílem — zničit silnějšího nepřítele, získat čas a tak vytvořit výhodné podmínky pro přechod do rozhodného útoku.

CHEMICKÉ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE

Chemické zabezpečení obranné operace bude ovlivněno řadou charakteristických zvláštností.

Nepřítel bude mít zpravidla výraznou převahu ve zbraních hromadného ničení. Cíle útočné operace na směrech hlavního úsilí se bude snažit realizovat především hromadným použitím jaderných zbraní. Pasivní směry a prostory bude blokovat rozsáhlým a soustavným zamořováním. V operační hloubce obrany bude vytvářet přehradná pásma radioaktivního zamoření s cílem vyčerpat naše vojska, ztížit jejich manévry a odstraňování následků napadení ZHN.

Nutnost přehradit nepříteli určité směry, udržet určité čáry a prostory, omezit možnost vyvádět vojska ze zamořených prostorů a jejich obsazení.

To vše povede ke zvýšení účinků ZHN. Většina vojsk vševojskového svazu bude v průběhu obranné operace nucena vést dlouhodobě bojovou činnost v zamořených prostorech.

Na druhé straně však obranná operace umožňuje větší rozptýlení vojsk, účelově využít terén, zejména jej vybudovat a dosáhnout podstatně větší odolnosti proti účinkům ZHN.

Plánování, organizace a operativní řízení chemického zabezpečení bude podstatně ovlivňováno to, zda vševojskový svaz bude přecházet do obranné operace mimo dotyk s nepřítel, nebo v dotyku po jeho bezprostředním tlakem.

Protože přechod do obranné operace v dotyku s nepřítel představuje pravděpodobněji a mnohem složitější a obtíž-

nější variantu, budu jí dále věnovat prvoradou pozornost.

Složitost a obtížnost zplánování a organizace chemického zabezpečení obranné operace, do níž vojska vševojskového svazu budou přecházet pod bezprostředním tlakem nepřítel, bude spočívat v řadě skutečností. Chemické zabezpečení obranné operace budeme plánovat a organizovat ve velmi krátkých lhůtách a to za podmínek, kdy chemické vojsko vševojskového svazu bude uskupeno podle potřeb končící útočné operace. Bude ve značném rozsahu započítáno do plnění bojových úkolů spojených s odstraňováním následků předcházejících napadení ZHN nepřítel. Součástí chemického vojska budou mít značné ztráty. Zásoby chemické techniky budou do značné míry spotřebovány a vyčerpány.

Z hlediska těchto skutečností a s přihlédnutím k charakteru obranné operace je účelné plánovat chemické zabezpečení podle těchto období:

- přeskupení vojsk a zaujetí obrany,
- vedení obranné operace na zaujatých pásmech obrany,
- zasazení 2. sledu armády (frontu) do protiúderu.

Pokud jde o obecné cíle chemického zabezpečení, jeho jednotlivá opatření, obsah a postup práce při plánování a rozsa: zpracované dokumentace, není mezi chemickým zabezpečením útočné a obranné operace podstatnějších rozdílů. Odlišnost spočívá zejména ve zdůraznění těch opatření chemického zabezpečení, jejichž význam vystupuje v obranné operaci do popředí, a v zásadách jejich realizace.

Chemické zabezpečení přeskupení vojsk a zaujetí obrany

K zabezpečení přeskupení vojsk bude nutné především zjistit radiální a chemickou situaci na všech osách přesunu, v hlavních a záložních prostorech bojového rozmístění raketových vojsk, v prostorech plánovaných pro rozmístění míst velení, v pásmu obrany divizí 1. sledu, v prostorech rozmístění, na osách přesunů a čarách zasazení 2. sledů a záloh, na základních automobilních silnicích a v prostorech rozmístění týlových útvarů a zařízení.

Požadavky na radiální, chemický a nespecifický biologický průzkum budou časově a prostorově náročné zejména tehdy, když se nepřítel bude snažit znemožnit nebo ztížit zaujetí čar a prostorů vhodných pro obranu jejich rozsáhlým zamořováním. K tomu bude využívat pozemních jaderných úderů, jaderných min a trvalých otravných látek.

Plnění náročných úkolů radiálního, chemického a nespecifického biologického průzkumu musí náčelník chemického vojska svazu včas a účelově koordinovat.

V širokém měřítku budou vést radiální průzkum prostředky armády a frontu. Úsilí průzkumu bude zaměřeno především na zjištění skutečné radiální situace v pásmu obrany svazu a na průzkum jednotlivých pásem obrany, plánovaných prostorů bojového rozmístění raketových vojsk, druhých sledů, nejdůležitějších komunikací určených pro manévry a zásobování vojsk. Prostory vzdušného radiálního průzkumu a čáry, po které jej budou jednotlivé stupně zabezpečovat, je nutné stanovit a předat podřízeným v nejkratší možné době.

Armádní a frontové rotý radiálního a chemického průzkumu budou využity především k průzkumu plánovaných prostorů rozmístění velitelských stanovišť, bojového rozmístění raketových vojsk, rozmístění záloh, os jejich vyvádění do těchto prostorů, os určených k přesunu druhých sledů na plánované čáry zasazení a automobilních silnic. Prostory, pořadí a lhůty vedení průzkumu je nutné stanovit a oznámit podřízeným stupňům velení co nejdříve.

Vzhledem k omezeným možnostem rot radiálního a chemického průzkumu je třeba k vedení průzkumu využívat jednotek radiálního a chemického průzkumu vševojskových a vojskových svazků, útvarů a zvlášť k tomu vyčleněných a připravených osádek tanků, BVP a obrněných transportérů. Týká se to zejména vojsk, která budou zaujímat 1. pásmo obrany.

Náčelník chemického vojska musí zabezpečit, aby velitel a štáb svazu obdrželi údaje o radiální a chemické situaci do zahájení přeskupování vojsk.

V období přeskupování svazu je nutné v rámci chemického zabezpečení položit důraz na včasnou speciální očistu vojsk zamořených v předcházejícím období.

Složitost plnění tohoto úkolu bude spočívat v tom, že armádní chemické útvary a brigáda chemické ochrany frontu budou v tomto období plnit úkoly nejčastěji decentralizovaně. Jejich rozmístění bude odpovídat potřebám předcházející útočné operace. Jednotky a útvary speciální očisty a odmořování terénu budou do značné míry bezprostředně zasazeny. Jejich bojovost bude v důsledku ztrát a spotřebovaného materiálu snížena. Za těchto podmínek musí armádní chemické útvary a brigáda chemické ochrany plnit úkoly spojené s odstraňováním následků předcházejících napadení ZHN, se zabezpečováním přeskupení a s urychlením zabezpečení všestranného materiálně technického doplnění, současně. Proto jejich přeskupení do obrany bude probíhat zpravidla po rotách, po praporech, postupně, jak dokončí úkoly spojené s odstraňováním následků předcházejících napadení ZHN nepřitele.

Tuto činnost musí náčelník chemického vojska svazu včas koordinovat a usměrňovat. Za tím účelem je třeba stanovit nové uskupení chemického vojska (chemických záloh), jeho rozmístění, pořadí a lhůty zaujetí určených prostorů, osy přesunu do nových prostorů, způsoby, pořadí a lhůty jejich materiálně technického zabezpečení.

Důležitým a organizačně náročným úkolem chemického zabezpečení přeskupení bude včasné doplnění vojsk chemickou technikou a materiálem. Původní plán přísunu nebude obvykle odpovídat nové situaci, úkolům a potřebám. Navíc bude činnost nepřítel vždy do určité míry narušen. Na včasném přísunu chemické techniky a materiálu vojskům však bude podstatným způsobem záviset jejich odolnost proti účinkům radioaktivních, otravných a biologických (bakteriologických) látek.

Všechny tyto skutečnosti musí náčelník chemického vojska svazu brát v úvahu a v souladu s rozhodnutím velitele svazu pro přechod do obranné operace, v úzké součinnosti s týlovými orgány, buď upravit, nebo přepracovat původní plán chemického materiálně technického zabezpe-

čení. Důraz přitom klade na přednostní zásobení prvosledových divízi, součástí raketových vojsk, dělostřelectva, vojska PVO a útvarů radioelektronického boje. U prvosledových svazků, zejména na předpokládaných směrech hlavního úsilí nepřítel, budeme vytvářet zvýšené pohyblivé

zásoby chemické techniky a materiálu, především prostředků ochrany. Tam, kde to z časových hledisek nebude jinak řešitelné, zabezpečíme dopravu zásob k vojskům vrtulníků. Zvláštní pozornost budeme věnovat zásobení vojsk filtračně ventilačními zařízeními do budovaných úkrytů.

Chemické zabezpečení vedení obranné operace

Z hlediska chemického zabezpečení bude třeba věnovat pozornost těm obdobím, kdy nepřítel bude s největší pravděpodobností používat buď hromadných, nebo skupinových jaderných a chemických úderů. Půjde především o období:

— jaderné, letecké a dělostřelecké přípravy útoku nepřítel;

— hromadných a skupinových jaderných a chemických úderů k zabezpečení zasazení 2. sledu skupiny armád a armádních sborů nepřítel.

Prvořadý úkol chemického zabezpečení tohoto období bude spočívat v úplném, přesném a rychlém zjištění parametrů jaderných úderů a údajů o chemických napadeních nepřítel. To vyžaduje, aby do zahájení palebné přípravy útoku nepřítel bylo ukončeno přeskupení jednotek radiálního a chemického průzkumu a zabezpečena jejich plná pohotovost. Dokončeno musí být i zaujetí chemických pozorovacích stanovišť, jejich vzájemná koordinace a plná bojová pohotovost na všech stupních velení.

Organizace radiálního, chemického a včetně vzdušného radiálního průzkumu, nespécifického biologického průzkumu, musí zabezpečit rychlý průzkum ohnisek napadení jadernými a chemickými zbraněmi a vzniklých zamořených prostorů.

Vzdušný průzkum zaměříme především na místa velení napadená jadernými údery, rychlé zjištění radiální situace po pozemních jaderných úderech v prostorech rozmístění míst velení, raketových vojsk, druhých sledů a záloh, útvarů REB, na osách vyvádění druhých sledů na plá-

nované čáry zasazení, záložních letišť a na automobilních silnicích.

Roty radiálního a chemického průzkumu armády a frontu povedou průzkum na zamořených místech velení, v záložních prostorech míst velení, bojového rozmístění raketových vojsk, druhých sledů a záloh, na osách přesunů do těchto prostorů, na čarách zasazení a osách přesunů druhých sledů a záloh a na hlavních automobilních silnicích.

Úsilí speciální očisty položíme na místa velení, raketové vojsko, druhé sledy, zálohy a útvary REB. Prvosledové divize budou odkázány na své síly a prostředky a vytvořené zvýšené zálohy chemické techniky a materiálu. Současně prvosledové divize musí zabezpečit speciální očistu těch svazových útvarů, které jsou v prostoru jejich bojových sestav rozmístěné (RTH, palebná postavení plrp, jednotky REB).

Rychlost a účinnost speciální očisty bude do značné míry záviset na tom, jak se podaří odhadnout zámýsl nepřítel v použití ZHN a v důsledku toho uskupit chemické vojsko, rozmístit chemické zálohy a zvolit prostory míst speciální očisty.

V podmínkách našeho válčistě budou v obranném pásmu armády a fronty probíhat příčné terénní překážky, které omezují manévrovost vojsk. Zamořené přechody přes tyto překážky, zejména pokud jsou na komunikacích plánovaných pro přesun druhých sledů, záloh a na základních automobilních silnicích, bude nutné ve větším nebo menším rozsahu odmožňovat. K plnění tohoto úkolu využíváme jednotek odmožňování terénu, které rozmístíme tak, aby byly vzdáleny od nejdůležitějších přechodů 30—40, maximálně 60 km.

Chemické zabezpečení zasazení 2. sledu armády do protiučerné

V období vyvádění a zasazování 2. sledu armády do protiučerné bude nepřítel vést na protiučerné uskupení hromadné a skupinové údery jadernými a chemickými zbraněmi.

To si vyžádá především rychlé zjištění radiální a chemické situace na osách pře-

sunu a čarách zasazení protiučerné uskupení, na čarách zasazení záloh, v prostorech bojového rozmístění raketových vojsk a velitelských stanovišť.

K zabezpečení přesunu protiučerné uskupení bude třeba včas připravit rychlé odmožnění přechodů přes terénní překážky.

Speciální očišťa svazků a útvarů vyváděných do protiúderu bude probíhat převážně na průjezdných místech speciální očišty. Dojde-li k rozsáhlému zamoření vojsk po zahájení přesunu protiúderného uskupení, jeho postup na čáru zasazení se nezastavuje. Úplnou speciální očištu v tomto případě organizujeme u těch vojsk, která budou v důsledku ztrát vyváděna do druhého sledu k odstranění následků napadení ZHN nepřítelů, na místech velení a u raketových vojsk při jejich přesunu do nových prostorů bojového rozmístění.

Chemické zabezpečení protiúderu musíme předem dokonale zplánovat, jednoznačně upřesnit příslušnými rozkazy a nařízením a součinností zajistit. Podstatu zabezpečení spočívá ve vymezení pásma přesunu, v němž jednotlivé stupně velení protiúderného uskupení zabezpečí, a ve vytváření k tomu určených zvláštních chemických záloh.

K rychlému zjištění radiální situace na osách přesunu protiúderného uskupení vyčleňujeme k vedení vzdušného radiálního průzkumu u armády 1 roj a u frontu 1 letku vrtulníků.

Front zabezpečuje protiúderné uskupení do vzdálenosti asi 60–80 km od čáry dotyku. Vyčleňuje k tomu chemickou zálohu v síle 1–2 prcho, 1–2 rot a do 1 rchpž.

Armáda zabezpečuje protiúderné uskupení do vzdálenosti 15–20 km od předního okraje a vyčleňuje k tomu zálohu v síle do 1 prcho a do 1 črchpž.

Prvosledové divize zabezpečují zasazení

Pokud jde o plánování, organizaci a operativní řízení chemického zabezpečení obranné operace, bude probíhat podle stejných zásad jako v útočné operaci. Zejména to platí v případě, kdy vojska přecházejí do obrany mimo dotyk s nepřítelům. Při přechodu do obrany v dotyku s nepřítelům (vzhledem k nedostatku času) plán chemického zabezpečení jako samostatný nerozpracováváme. Cíle, úkoly a jednotlivá opatření chemického zabezpečení rozpracovujeme v pracovní mapě náčelníka chemického vojska svazu. Účinnost chemického zabezpečení obranné operace bude do značné míry záviset na správné analýze možností nepřítelů v použití ZHN. Účinnost řízení chemického zabezpečení bude ovlivňovat situace, která vznikne po hromadných a skupinových úderech ZHN nepřítelů.

Náročnost a složitost zplánování a organizace chemického zabezpečení přechodu do obranné operace pod tlakem nepřítelů, jejího vedení a obtížnost operativního řízení chemického zabezpečení bude klást na velení chemickému vojsku neobyčejně náročné požadavky. Ty se promítají do oblasti odborné, metodické a morálně psychologické připravenosti řídicích funkcionářů chemického vojska vševojenských svazů. Značnou roli budou hrát praktické zkušenosti, účelné návyky a pracovní sladěnost. Trvalou pozornost je třeba věnovat praktickým poznatkům z procvičování chemického zabezpečení obranných operací a jeho dalšímu teoretickému rozpracování. V článku jsem chtěl přispět ke sjednocení názorů na tuto aktuální problematiku.

protiúderného uskupení 3–5 drrchpž a 1 rso.

Chemické zálohy vyčleněné k zabezpečení protiúderného uskupení se rozmísťují přibližně ve středu zabezpečovacího pásma přesunu tak, aby ještě do zahájení přesunu dokončily průzkum plánovaných os přesunu a jejich případné odmoření. Průjezdná místa speciální očišty se rozvinou na souběžných komunikacích.

Divize 1. sledu zabezpečují zasazení protiúderného uskupení svými silami a prostředky na hloubku svých bojových sestav. Je třeba předpokládat, že jejich bojové sestavy budou pod tlakem nepřítelů roztaženy, budou mít menší hloubku a nebudou schopny splnit všechny požadavky, které souvisejí s chemickým zabezpečením protiúderného uskupení. Proto bude nutné, aby náčelník chemického vojska svazu organizoval chemické zabezpečení 2. sledu na základě konkrétní situace a včas je upřesňoval.

Zvláštní pozornost budeme věnovat včasnému doplnění protiúderného uskupení chemickou technikou a materiálem. Chemické materiálně technické zabezpečení tohoto období obranné operace bude nutné organizovat se zřetelem na skutečnost, že zasazení 2. sledu frontu do protiúderu bude zpravidla spojeno s opětným přechodem do útočné operace. V důsledku toho bude probíhat postupně. V první řadě bude doplněno protiúderné uskupení, raketové vojsko a zálohy. Ostatní svazky a útvary budeme doplňovat tak, jak budou postupně přecházet do útočné činnosti.

SPOJENÍ V OBRANNÉ OPERACI

Organizace a zabezpečení spojení v obranné operaci závisí na podmínkách přechodu armády do obrany. Armáda může přejít do obrany v přímém dotyku, nebo mimo dotyk s nepřítelem.

Budování spojovací soustavy v obranné operaci dále ovlivňuje složení armády a její operační sestava, šířka a hloubka obranného pásma, úkoly vojsk, organizace velení a součinnosti, stav spojovacích sil a prostředků, vlastnosti terénu a doba na přípravu obrany.

Zvlášť velký význam pro zabezpečení spolehlivého spojení má organizace systému velení, charakter a složení jednotlivých míst velení.

V obranné operaci zřizujeme a připravujeme: velitelské stanoviště, záložní velitelské stanoviště, týlové velitelské stanoviště, záložní prostory míst velení armády a podřízených, místa pro rozvinutí pomocného velitelského stanoviště a předstuněného místa velení. Při výběru těchto míst přihlížíme k požadavkům na zabezpečení nepřetržitosti a spolehlivého spojení.

Spojení při přechodu armády do obrany v přímém dotyku s nepřítelem

K přechodu do obrany v přímém dotyku s nepřítelem může dojít v průběhu útočné operace při odražení silného protiúderu nepřítele, při neúspěšném střetném sražení, nebo po splnění úkolů v armádě (frontové) útočné operaci.

Po obdržení úkolu k přechodu do obrany začne přeskupování vojsk, při současném plnění bojových úkolů. Podle rozhodnutí velitele frontu část svazků můžeme předat jiné armádě a naopak armádě mohou být přiděleny nové svazky, např. ze zálohy velitele frontu.

Určité změny budou i v operační sestavě. Šířka obranného pásma bude zpravidla větší než v útoku, přičemž bojové možnosti armády (její složení) budou menší. Jedno ze zvláštností je i to, že příprava k přechodu do obrany bude probíhat ve zkrácených lhůtách.

V souladu s rozhodnutím velitele armády pro přechod do obrany budeme postupně měnit systém velení, především z hlediska výběru a zaujetí nových míst velení armády a podřízených. Při zachování spojení z původních míst velení armády se svazky, které jsou v přímém dotyku s nepřítelem nebo se přeskupují, připravíme spojení z nově určených míst velení.

Je požadavek, abychom spojovací soustavu v obranné operaci široce členili. K tomu máme však omezený počet spojovacích sil a prostředků, vzhledem ke ztrátám v průběhu útočné operace. V minimální míře můžeme počítat s využitím stále spojovací sítě, protože tato bude v důsledku předcházející bojové činnosti většinou zničena. Přebudování spojovací soustavy bude probíhat pod přímým vlivem nepřítele, jako je palba všeho druhu, rádiové rušení, činnost výsadků, diverzních skupin atd.

Spojení za těchto podmínek budeme plánovat úpravou platného plánu spojení v souladu s rozhodnutím velitele armády na základě pokynů náčelníka štábu, písemných nebo ústních pokynů náčelníka spojovacího vojska frontu a zhodnocení stavu spojovacích sil a prostředků.

Budování (přebudování) spojovací soustavy armády při přechodu do obrany bude probíhat **ve dvou etapách.**

V **prvním pořadí** rozvineme spojovací uzly v novém prostoru velitelského a týlového velitelského stanoviště, pomocné spojovací uzly, radioreléové spoje k zabezpečení spojení z velitelského stanoviště armády k divizím prvního sledu, ar-

mádní raketové brigádě, armádní dělostřelecké (raketometné) skupině, protitankové záloze, protiletadlovému raketovému pluku a mezi místy velení armády.

Z týlového velitelského stanoviště k zabezpečení spojení k hlavním týlovým útvarům, svazkům a zařízením, jako jsou pohyblivá armádní základna, pohyblivá raketová a protiletadlová raketová technická základna, zdravotnická záloha.

Ke splnění těchto úkolů využíváme především sil a prostředků ze zálohy spojovacího vojska armády. Dobu pro práce prvního pořadí limituje pohotovost k zaujetí obrany a čas, potřebný k přemístění velitelského a týlového velitelského stanoviště do nových prostorů.

Práce druhého pořadí spočívají v rozvinutí spojovacího uzlu záložního velitelského stanoviště, pomocných spojovacích uzlů v hloubce obranného pásma, v přípravě po spojovací stránce záložních prostorů míst velení, vybudování radioreléového, linkového a rádiového spojení ze záložního velitelského stanoviště ke svazkům druhého (později i prvního) sledu armády, armádní raketové brigádě a dalším svazkům a útvarům druhů vojsk.

Pokračují práce na budování linkového a radioreléového spojení z velitelského stanoviště k dalším prvkům operační sestavy armády a z týlového velitelského stanoviště ke zbývajícím týlovým útvarům a zařízením.

Jednotlivé prvky spojovací soustavy v druhém pořadí budují síly a prostředky, které v době obdržení rozkazu k přechodu do obrany zabezpečovaly spojení a které pak postupně uvolňujeme.

Proto pohotovosti spojení z nového prostoru záložního velitelského stanoviště můžeme dosáhnout za 5–6 hodin po přemístění velitelského stanoviště do nového prostoru, po uvolnění a možnosti využití spojovacího uzlu z prostoru původního velitelského stanoviště.

Po přemístění záložního velitelského stanoviště do nového prostoru zrušíme spojovací uzel v původním prostoru a spojovací jednotka se přesune do spojovací zálohy náčelníka spojovacího vojska armády.

Při přechodu armády do obrany v přímém dotyku s nepřítelem využijeme všech druhů spojení, především však rádiové a radioreléového, které doplníme poštovním spojením.

Rádiové spojení zabezpečíme z velitelského, záložního a týlového velitelského stanoviště. V případě aktivace předstunuté nebo vzdruženého místa velení je organizačně i provozně připraveno i z těchto míst k okamžitému provozu.

Dílejší změny ve struktuře rádiového spojení pro obranu může vyvolat omezený počet spojovacích uzlů a prostředků a nově stanovené požadavky na spojení.

Rádiové spojení s novými prvky operační sestavy armády řešíme začleněním rádiových stanic jejich velitelů (štábů) do současných sítí velitele a štábu armády.

Omezený počet rádiových prostředků může vést k sloučení některých rádiových sítí a tím ke snížení jejich celkového počtu. Vysílací středisko je účelné umístit tak, abychom je mohli ovládat jak z velitelského, tak i ze záložního velitelského stanoviště.

Část rádiových prostředků může být podle nařízení štábu fronty vyčleněna k zřizování klamných rádiových vysílacích středisek, klamných rádiových sítí a směrů v rámci operačního maskování a dezinformace nepřítele.

Provozní režim (způsob činnosti) rádiového spojení v období organizace a přechodu do obrany zůstává stejný jako byl v útočné operaci. Teprve s postupným rozšiřováním možností radioreléového a linkového spojení můžeme omezovat provoz v rádiových sítích a směrech a tím zvyšovat ochranu rádiového spojení před průzkumem a rušením nepřítele.

Při zaujetí nových míst velení armády a podřízených pro obranu platí z nich zákaz vysílání rádiových stanic. Rádiové spojení zabezpečíme z prostorů původních míst velení. Z nových prostorů budeme využívat ostatních spojovacích prostředků. Rádiové spojení budeme odtud aktivovat postupně, se zahájením útoku nepřítele a při narušení ostatních druhů spojení.

Radioreléové spojení zabezpečíme z velitelského a záložního velitelského stanoviště a částečně i z týlového velitelského stanoviště k hlavním prvkům operační sestavy armády a to buď přímo, nebo přes pomocné spojovací uzly armády.

Přebudování varianty radioreléového spojení, platné pro útočnou operaci, na variantu pro obrannou operaci musíme velmi pečlivě zplánovat, aby při realizaci nutných změn nedošlo na základních směrech k přerušení spojení. Pokud je to možné, využíváme především již vybudovaných pomocných spojovacích uzlů. S přihlédnutím k novým prostorům míst velení armády a podřízených můžeme zřizovat nové pomocné spojovací uzly, např. část původních zrušit a převést do zálohy náčelníka spojovacího vojska.

I při dílčích změnách ve struktuře radioreléového spojení musíme velmi podrobně a důsledně přehodnotit a upravit kmitočtový plán a schéma kanálového propojení.

Radioreléové spojení s velitelským a záložním velitelským stanovištěm frontu a se sousedními armádami zabezpečíme stejným způsobem jako v útočné operaci (přes opernou spojovací síť a po samostatných směrech).

Linkové spojení při přechodu armády do obrany v průběhu útočné operace bude zpočátku velmi omezené. Z nových míst velení můžeme postupně budovat kabelová vedení především mezi místy velení armády, ke svazkům prvního sledu a k armádní raketové brigádě.

Polní kabelové vedení rozvíjíme s využitím ochranných vlastností terénu a pokud je to časově možné, ukládáme do země (ručně nebo s využitím mechanizačních prostředků).

Ke zvýšení spolehlivosti spojovací soustavy můžeme kabelová vedení vybudovat i z velitelského a záložního velitelského stanoviště armády k nejbližším pomocným spojovacím uzlům armády. Toto vytváří podmínky pro komplexní využívání radioreléových a linkových spojů, získání oklikových kanálů, ochranu spojení proti průzkumu prostředky radiového elektronického boje nepřítele.

Při přechodu do obrany i v průběhu obranné operace budeme k zabezpečení velení v plném rozsahu využívat pohyblivých pojítek. Protože se postupně budou měnit prostory míst velení armády a pod-

řízených, musíme včas přepracovat grafikon doručování služebních a poštovních zásilek.

Včasnost a bezpečnost doručování služebních a poštovních zásilek mohou ovlivnit nepřátelské výsadky, diverzní a průzkumné skupiny, rychlé změny situace u svazků prvního sledu, možnosti boje v obklíčení apod. Podle konkrétní situace budeme volit i konkrétní druh pohyblivého pojítka. Musíme reálně počítat i s tím, že na komunikacích mohou být závaly, lesní požáry, zamořené úseky a další překážky.

K zabezpečení včasného doručování informací při omezeném počtu spojovacích sil a prostředků a tím i možnosti spojovací soustavy bude nutné zkracovat množství i délku předávaných informací.

Rozhodnutí velitele armády můžeme při omezených možnostech spojovací soustavy v některých případech předat vojskům kombinovaným způsobem. Jeho princip spočívá v tom, že podřízení jsou informováni technickými prostředky o úkolech pouze v hlavních rysech a konkrétní rozkaz doručí styční důstojníci, vyslaní ze štábu armády k podřízeným.

Při výjezdech skupiny velitele na důležitá směry bojové činnosti můžeme zřídít předem místo velení nebo využít vzdušného místa velení. Hlavním druhem spojení z těchto dočasných míst velení bude rádiové spojení.

Spojení při přechodu armády do obrany mimo dotyk s nepřítelem

Budování spojovací soustavy při přechodu do obrany mimo dotyk s nepřítelem bude probíhat za příznivějších podmínek. Bude více času na zplánování spojení, spojovací útvary a jednotky budou na přepravených počtech nebo s menšími ztrátami.

Budování spojovací soustavy pro přechod armády do obrany mimo dotyk s nepřítelem na začátku války bude probíhat podle stejných zásad jako při zaujetí příkrytí státní hranice; rovněž i význam jednotlivých druhů spojení zůstává nezměněn.

V zásadě podle stejných principů bu-

deme budovat spojovací soustavu i při přechodu armády do obrany mimo dotyk s nepřítelem v průběhu války — především, budeme-li obranu zaujímat na vlastním území.

Při přechodu armády do obrany na území nepřítele základní rozdíl bude spočívat v tom, že nemůžeme počítat s využitím stálé spojovací sítě a dalších stacionárních zařízení. Jednotlivé prvky spojovací soustavy budeme proto zřizovat a budovat pouze tabulkovými prostředky spojovacích útvarů a jednotek. Proto i rozsah a kapacita spojovací soustavy bude menší.

Spojovací vojsko se rozhodným způsobem podílí na přípravě průběhu a konečných výsledcích každé operace.

Úkoly a požadavky kladené na spojení jsou co do času i rozsahu velmi náročné. Jejich včasné a kvalitní splnění bude záviset především na všestranné přípravě spojovacích funkcionářů, příslušníků spojovacích útvarů a jednotek a provozuschopnosti spojovací techniky.

Neméně důležité jsou i podmínky, které pro práci spojovacího vojska vytvářejí hlavní funkcionáři štábu armády i jednotliví uživatelé spojovacích prostředků a spojovací soustavy jako celku.

TANKOVÉ A AUTOMOBILNÍ TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE

Hlavním cílem tankového a automobilního technického zabezpečení (TATZ) v obranné operaci je především:

- odsunovat ze sestavy bojujících vojsk tankovou a automobilní techniku, která není schopna zabezpečit plnění bojových úkolů;

- zabezpečit maximální bojeschopnost a provozuschopnost veškeré tankové a automobilní techniky včasnými a komplexními opatřeními technického zabezpečení (tj. především systémem ošetřování techniky, opravami a doplňováním vyčerpaných zásob tankového a automobilního materiálu);

- vytvořit již v průběhu útočné operace takovou situaci po stránce zabezpečení tankové a automobilní techniky, která umožní splnit jak cíle obranné operace, tak i plynulý přechod do protiúderu, popř. do útočné operace.

Plnění hlavního cíle TATZ obranné operace ovlivňují zejména tyto parametry:

- způsob přechodu vojsk armády do obrany a základní vševojskové cíle a úkoly obranné operace;

- stav a možnosti sil a prostředků soustavy TATZ a jejich rozčlenění v operační sestavy;

- působnost vnitřních a vnějších vlivů, specifických pro vedení obranné operace.

Ze všech vnějších a vnitřních vlivů, obecně platných pro různé fáze bojové činnosti, budou činnosti sil a prostředků TATZ v obraně ovlivňovat zejména:

- ustálení fronty a statický ráz bojové činnosti zejména tím, že jsou vytvoře-

ny výhodnější časové podmínky pro práci výkonných prvků TATZ v jejich prostorech rozmístění;

- aktivní bojová činnost nepřítele a jeho převaha tím, že je omezena možnost pohybu prostředků TATZ v prostorech útočné bojové činnosti nepřítele;

- členění operační sestavy armády do šířky a hloubky. Větší prostor činnosti má vliv na menší nasycenost technický v prostoru, ale naopak větší rozptýlenost techniky má za následek nutnost volby dalších přísunových a odsunových cest;

- rozdílný charakter činnosti jednotlivých prvků operační sestavy (na předním okraji obrany, v hloubce obrany, při armádním protiúderu aj.).

Tyto vlivy ve svém souhrnu budou podstatně působit na:

- vznik ztrát tankové a automobilní techniky v důsledku přirozeného opotřebení a zejména bojového poškození jak co do prostorového a časového vzniku ztrát, tak i co do kvalitativního rozdělení ztrát;

- obsah a formu technických opatření, která zabezpečují spolehlivou práci tankové a automobilní techniky v průběhu celé operace;

- podmínky provozu techniky (minimální provoz u vojsk v prvním i druhém obranném pásmu, maximální provoz u vojsk za protiúderu) a možnosti oprav poškozené techniky;

- manévry prostředky, jednotkami a útvary TATZ co do prostoru a času;

- spotřebu zásob tankového a automobilního materiálu pro technické ošetřo-

vání oprav a na organizaci doplňování vyčerpaných zásob materiálu.

Plánování a organizování TATZ vojsk při přechodu a při vedení obranné operace, obsahuje celý komplex opatření, která zabezpečují úspěšné splnění bojových úkolů útvarů a svazků v obraně. Tato opatření musí předvídat různé podmínky, za kterých budou úkoly TATZ realizovány. Náčelník oddělení tankové a automobilní služby armády (dále NOTASA) bude při určování metody a postupu práce pro organizaci TATZ obranné operace vycházet z

- cílů a úkolů obrany v rámci frontové operace,
- zámyslu a rozhodnutí velitele armády,
- konkrétní situace v TATZ u vojsk,
- rozhodnutí náčelníka tankové a automobilní služby frontu pro TATZ v rámci frontu,
- předpokládaného vývoje bojovschopnosti vojsk v průběhu obranné operace.

Po obdržení výpisu z operační směrnice pro přechod armády do obrany, pokynů velitele armády (seznámení se zámyslem rozhodnutí) a nařízení pro TATZ náčelníka TAS frontu si NOTASA ujasní operační úkol a z něho vyplývající úkoly pro TATZ, správně a do hloubky zhodnotí situaci v TATZ, přijme svůj zámysl rozhodnutí, připraví příslušné kalkulace a propočty, a (po schválení velitelem armády) přijme svoje rozhodnutí pro TATZ.

Při ujasňování úkolů musí do všech podrobností pochopit úkol armády jako celku, bojové úkoly vojsk v obraně a z nich vyplývající úkoly pro jejich TATZ. Musí mít jasnou představu o rozsahu a obsahu činnosti všech výkonných prvků TATZ podřízených vojsk, vlastního i nadřízeného stupně při přechodu do obrany a v průběhu obranných bojů.

Při hodnocení situace v TATZ musí všestranně zhodnotit výchozí situaci v TATZ u podřízených stupňů a v souladu se zámyslem úkolů obranné operace i předpo-

kládaný vývoj situace v bojovschopnosti vojsk a předpokládané možnosti sil a prostředků TATZ v operaci.

Rozhodnutí pro TATZ armády v obraně přijíme na základě všestranného i hlubokého rozboru stanovených operačních a bojových úkolů, vychází i předpokládané situace, zdůvodní je potřebnými a nutnými propočty.

Všechna přijímaná opatření v rámci rozhodnutí musíme realizovat s cílem maximálního efektivního využití vojskových i armádních sil a prostředků TATZ ve prospěch udržení vysoké bojovschopnosti armády především v tancích a jiné bojové techniky. Rozhodnutí musíme pečlivě koordinovat a sladit se štábem armády, náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Pak je schválí velitel armády.

Rozhodnutí obsahuje:

- základní úkoly TATZ při přechodu do obranné operace;
- úkoly TATZ v průběhu operace;
- uskupení a úlohy sil a prostředků TATZ určených k TATZ vojsk prvního sledu, druhého sledu nebo záloh, protiúder- ných uskupení a týlu;
- uskupení a úkoly sil a prostředků TATZ při přechodu vojsk armády do útočné operace;
- opatření k zabezpečení spolehlivé činnosti techniky v průběhu obranné operace a při přechodu armády do útoku.

Po přijetí rozhodnutí pro TATZ operace vydá náčelník oddělení TAS armády odborná nařízení pro podřízené a se svým oddělením dopracovává plán TATZ obranné operace armády.

Základní kalkulační normy pro TATZ

Normy proběhu tankové a automobilní techniky

Tanková a automobilní technika bude i v obraně (i když omezeně) vykazovat denní proběh. Orientační údaje o průměrném denním proběhu techniky — viz **tabulka 1**.

Tabulka 1

Velitelský stupeň	Pásová technika (km/1 vozidlo)	Kolová technika (km/1 vozidlo)
Front	40—50	20—25
Armáda	40—50	20—25
Divize	70—90	40—60

Tabulka 2

- změny hlavních obranných rájónů (prostorů);
- manévru s jednotkami v rámci opatření OPZHn;
- účasti bojové techniky v protiútočích a v armádních (frontových) protiúderech;
- zaujímání druhého (třetího) obranného pásma;
- realizace dopravně zásobovacího systému (u automobilní techniky) atd.

- přesun z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení 35–50 km,
- hloubka útočné bojové činnosti —
- 1. varianta 15–20 km,
- 2. varianta 30–35 km,
- koeficient manévru 2,5,
- celkový problém pásové techniky bude přibližně 70–100 km.

Celkový proběh pásové techniky ve frontovém protiúderu kalkulujeme v rozsahu 80–120 km. Průměrný proběh dopravní techniky za předpokladu 1–2 koloběhů za den kalkulujeme takto: $2 \times 75\text{--}85 \text{ km} = 150\text{--}170 \text{ km}$.

Normy ztrát tankové a automobilní techniky

Pro účelné řešení manévru s prostředky TATZ v průběhu operace, jejich efektivního využití a zabezpečení hlavního cíle TATZ budeme vycházet především z rozvahy předpokládaných ztrát techniky v průběhu bojové činnosti vojsk.

Jedním z rozhodujících úkolů při plánování TATZ obranné operace je tedy určit co nejpřesněji:

- kolik může být vyřazeno v jednotlivých charakteristických druzích bojové činnosti operace tanků, BVP a ostatních druhů techniky;
- jaké bude kvalitativní rozdělení ztrát techniky z hlediska pracnosti oprav;
- jak bude vyřazena technika prostoro-rově na válčíšti rozložena;
- v jakém časovém úseku (v které etapě obranných bojů) mohou ztráty techniky vzniknout.

Předpokládané množství ztrát tankové a automobilní techniky můžeme vypočítat s využitím denních norem ztrát techniky. Tyto normy byly stanoveny na základě

Tabulka 2

Druh techniky	S použitím JZ					Bez použití JZ		
	od JZ (%)	klasickými prostředky (%)	technické příčiny (%)	Σ (%)	klasickými prostředky (%)	technické příčiny (%)	Σ (%)	
Tanky	5—6	6,5—7	0,5—1	12—14	8,5—10	0,5—1	9—11	
BVP, bojové OT	4—5	3,5—4	0,5—1	8—10	4,5—5	0,5—1	5— 6	
Automobily, ostatní OT	4—5	2,5—3	0,5—1	7— 9	3,5—4	0,5—1	4— 5	

Tabulka 3

Druh bojové činnosti		Minimální %	Maximální %	Průměrně
Tanky	Vedení obranných bojů	7	40	13
	Armádní protiúder	17	25	21
	Účast ve frontovém protiúderu	5	10	9
	Činnost na druhém (resp. třetím pásmu obrany)	4	10	7
	Přesuny v hloubce obranné sestavy	1	2	1,5
Výpočet ztrát BVP a bojových OT: 75—80 % ze ztrát tanků.				
Výpočet ztrát automobilů a ostatních OT: (40)—55—60 % ze ztrát tanků.				

Tabulka 4

Druh techniky	Ztráty způsobeny	Kvalitativní rozdělení v (%)			
		BO	SO	GO	NZ
Tanky,	klasickými zbraněmi	25—30	20	20—25	25—30
BVP,	jadernými zbraněmi	40—45	20—25	10—15	20—25
bojové	technickými příčinami	85—90	10—15	—	—
OT	průměrně	30—35	20	15—20	25—30
Automobily ostatní OT	průměrně	60—65	10—15	7—12	13—18

Údaje v tabulce číslo 4 mají přímý vztah na údaje tabulky 3. Vzájemný vztah je naznačen na příkladu: V průběhu obranné operace vedené za použití jaderných zbraní předpokládáme vznik 14 % ztrát tanků (viz tabulku 2).

Položíme-li kalkulační údaj 14 % roven 100 %, pak platí:

6 % ztrát od jaderných zbraní = 43 % ze všech ztrát (ze 14 %),
 7 % ztrát od klasických prostředků = 50 % ze všech ztrát (ze 14 %),
 1 % ztrát z technických příčin = 7 % ze všech ztrát (ze 14 %).

Celkový poměr = $\frac{(43+50+7)}{100} = 100\%$ ze všech ztrát (ze 14 %).

K využití údajů tabulky. Položíme-li např. údaj 6 % ztrát tanků od jaderných úderů roven 100 %, pak 25—30 % z těchto 6 % budou poškození v rozsahu BO, 20 % ze 6 % budou poškození v rozsahu SO atd. Nebo, položíme-li údaj 1 % ztrát tanků z technických příčin roven 100 %, pak 85—90 % z 1 % ztrát budou poškození v rozsahu BO atd.

Průměrné údaje o rozsahu poškození (viz tabulku 4) nejsou vypočítávány aritmetickým průměrem sloupcových údajů (viz sloupec o rozsahu poškození BO = $\frac{25+40+85}{3} \neq 30-35$), ale v poměru rozložení příčin vzniku. Tento poměr je v uvedeném příkladě: 43:50:7.

zkušeností z uskutečněných operací v průběhu 2. světové války, dále na základě studia teoretických podkladů, závěrů zkušebních velitelsko-štabních i bojových taktických cvičení různých velitelských stupňů a prověřených norem používaných v Sovětské armádě. V neposlední řadě byly tyto normy ovlivněny výsledky lokálních válek po 2. světové válce (např. válkami na Středním východě apod.).

Ztráty tankové a automobilní techniky v obranné operaci budou vznikat z různých příčin, především účinky klasických a jaderných zbraní a pak provozem techniky (technickými příčinami).

Orientační údaje ztrát tankové a automobilní techniky prvních sledů armády v obranné operaci z hlediska příčin vzniku — viz **tabulka 2**.

Pro podrobné kalkulace předpokládaného vývoje bojové schopnosti vojsk armády na prvním (respektive druhém) pásmu obrany, záloh útvarů druhého vojska a týlu je nutné rozvahy ztrát diferencovat, zejména s přihlédnutím k bojové činnosti svazků:

— na prvním pásmu obrany a na směrech předpokládaného hlavního úderu nepřítelů;

— na druhém (respektive třetím) pásmu obrany;

— při armádním protiúderu apod.

Možné denní ztráty tanků a ostatní tankové a automobilní techniky v obranné operaci armády při plnění základních úkolů operace — viz **tabulka 3**.

Předpokládáme, že u poškozené tankové a automobilní techniky (především u tanků a BVP) v obranném boji bude rozsah poškození s vysokou pracností značně vyšší než v jiných druhích bojové činnosti. Je to dáno především tím, že poškozené tanky a BVP s použitelnými zbraňovými systémy zůstanou v bojových sestavách a povedou boj s útočníkem. Předpokládáme tedy jejich několikanásobné bojové poškození a tím i zvýšení potřebné pracnosti na opravy.

Možné kvalitativní rozdělení ztrát tankové a automobilní techniky v průběhu obranné operace — viz **tabulka 4**.

Základní opatření TATZ v obranné operaci armády

Ošetřování tankové a automobilní techniky

Objem prací pro ošetřování techniky ve vojscích armády bude určovat především problém kilometrů techniky z předcházející bojové (operační) činnosti. Při tom značná část útvarů a svazků bude v přímém dotyku s nepřítelem a proto u těchto útvarů a svazků budou omezené možnosti k ošetřování techniky jak v období přechodu do obranné operace, tak i v jejím průběhu.

Ošetřování techniky musí zabezpečit správný a bezporuchový provoz techniky, jak v průběhu obranné operace, tak — a to především — připravit techniku na plnění náročných úkolů útočné operace.

Bude-li armáda přecházet do obrany na začátku frontové operace, můžeme předpokládat, že základním druhem ošetřování techniky bude každodenní ošetřování (KO). Bude-li přecházet do obrany v průběhu nebo na konci frontové operace, potom můžeme předpokládat, že bude u většiny techniky nutné KO a technické ošetřování č. 1 nebo č. 2. Na základě důkladné analýzy stavu budou nutné i některé další práce nad stanovený rozsah ošetřování.

Veškerá opatření ošetřování techniky, která snižují nebo narušují bojovou schopnost techniky, je třeba organizovat zásadně

tak, aby u prvosledových jednotek a útvarů probíhala najednou maximálně u jedné třetiny techniky, u útvarů a svazků předurčených k protiúderu (protiúderu) maximálně u dvou třetin techniky najednou. Tato omezující podmínka do značné míry ovlivní způsob organizace ošetřování techniky a klade vysoké nároky na činnost řídicích funkcí tankové a automobilní služby.

Těžiště prací v ošetřování techniky položíme na prostředky taktického stupně (armádní útvary TATZ nejsou pro plnění těchto úkolů speciálně předurčeny). Podílejí se na nich pouze u té techniky, která je v jejich prostředcích opravována, kromě toho ošetřují vlastní organickou techniku.

V průběhu obranné operace (vzhledem k předpokládanému problému) je nutné kalkulovat s každodenním ošetřováním.

Odsuny poškozené techniky a automobilní techniky

Odsun poškozené techniky v průběhu obranné operace má mimořádný význam. Včasný odsun zabezpečí, že:

— poškozená technika nebude v ohrožených prostorech zničena nebo ukořistěna nepřítelem při jeho vniknutí do obranné sestavy;

— bude vytvořen dostatečný opravný fond pro činnost dílenských prostředků,

jednotek a útvarů, do jejichž prostoru činnosti bude poškozená technika přisunuta;

— po roztřídění na jednotlivých etapách bude poškozená technika odsunuta až k tomu dílenskému prostředku, který je ji schopen svojí kapacitou a vybavením opravit.

Armádní odsunové prostředky a jednotky ve své činnosti plynule navazují na činnost vyprošťovacích a odsunových prostředků taktického stupně. To znamená, že i na stupni armády dochází k vytvoření samostatných vyprošťovacích skupin (VSk), které plní dva základní úkoly:

1. Odsun poškozené techniky z prostorů a čar taktického stupně po armádních odsunových osách do prostorů činnosti dílenských útvarů armády (na armádní shromaždiště poškozené techniky ASPT).

2. Část odsunových prostředků je v záloze NOTASA pro případné použití v armádním odřadu odstraňování následků (OON), nebo k posílení zasazovaných druhých sledů armády do armádního protidruhu.

Kromě toho můžeme využít odsunových prostředků k odsunu poškozené techniky v rozsahu generální opravy (GO) přímo na nakládací stanice. K této činnosti můžeme vyčlenit část kapacity roty odsunů tanků (vybavené tahací a podvalníky) armádního praporu odsunu tanků (prott),

popř. čtyř odsunů automobilní techniky armádní roty odsunu automobilní techniky (roat), rovněž vybavené tahací s podvalníky.

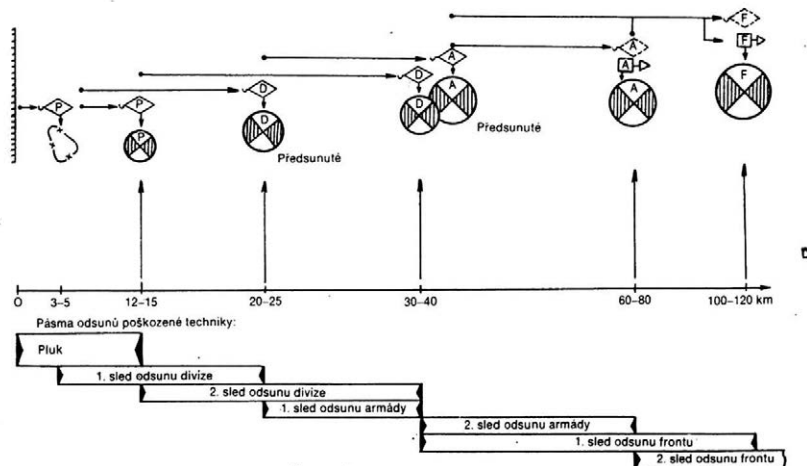
Složení a počet vyprošťovacích skupin závisí na množství poškozené techniky, vzdálenostech armádních SPT, charakteru terénu, stavu a počtu odsunových os, povětrnostních podmínkách a možnostech maskování.

Pásma odsunů poškozené techniky viz — obr. 1.

Opravy poškozené techniky

Při organizaci oprav poškozené techniky bereme v úvahu, že vojskové a armádní prostředky (dílenské) opravují techniku poškozenou jak před přechodem do obrany, tak i techniku poškozenou v průběhu obranné operace.

Dílenské prostředky taktického stupně budou po dobu trvání obranné operace (v závislosti na délce trvání) opravovat techniku v rozsahu běžné opravy (BO). Co do pracovní budou to běžné opravy většího rozsahu než běžné opravy v útočné operaci. Např. je-li v útočné operaci na BO tanku stanovena norma do 30 Nh, pak v obraně jsou dílenské prostředky taktického stupně (vzhledem k statickému rázu bojové činnosti) schopny zabezpečit BO až k horní hranici pracovní, tj. až do rozsahu 100 Nh. Ve výjimečných přípá-

Obr. 1

dech, kdy kapacita vojskových prostředků je větší než počet vzniklých BO, můžeme využít přebytečnou kapacitu na opravu techniky v rozsahu střední opravy (SO), při čemž doba trvání SO nesmí překročit celkovou dobu trvání obranné operace.

Techniku na taktickém stupni budeme převážně opravovat na plukovních a divizních SPT.

Dílenské útvary armády (dvě armádní tankové a automobilní opravny — atao) mají za úkol především dokončit všechny BO z předcházející bojové činnosti, dále pak BO vojskových svazků a útvarů a nedokončené BO techniky dílenskými prostředky taktického stupně po jejich přiblížení a začlenění do bojových sestav svazků na prvním (druhém) obranném pásmu armády. V dalším (v průběhu obranné operace) jsou armádní dílenské útvary určeny především k opravám techniky v rozsahu střední opravy. V případě nutnosti, kdy počet BO převyšuje kapacitní možnosti vojskových prostředků, opravují i poškozenou techniku v rozsahu BO.

Armádní dílenské útvary opravují poškozenou techniku výhradně na armádních SPT.

Ochrana a obrana prostředků, jednotek a útvarů TATZ

Bezpečnost práce prostředků, jednotek a útvarů TATZ v průběhu obranné operace bude záviset na organizaci a zabezpečení plnění opatření OPZH a obrany proti pozemnímu i vzdušnému nepříteli.

Ochrana proti ZHN probíhá v rámci celkového systému OPZH vojsk armády. Z celého komplexu opatření uvedu jen některá, jako např.:

- volba záložních prostorů rozmístění (záložních ASPT) ve vzdálenosti 5–10 km od hlavních prostorů (hlavních, popřípadě předsunutých ASPT);

- ženijní úprava terénu prostorů činnosti;

- maskování prostorů a činnosti v těchto prostorech se zvláštním zaměřením na světelnou a akustickou kázeň při práci v dílnách apod.

Obranu prostředků, jednotek a útvarů TATZ chápeme především jako pasivní. To mimo jiné znamená, že prostory rozmístění (prostory činnosti) volíme mimo předpokládaný směr úderu nepřítele, v blízkosti prostorů rozmístění vševojskových záloh (druhých sledů), které jim zabezpečí příslušnou obranu. Dále i organizaci vlastní kruhové obrany s využitím zbraní poškozené (popř. i opravené, do-

sud nepředané) bojové techniky — tanků, EVP aj.

Zásady pro členění výkonných prvků TATZ

Základní a určující podmínkou pro členění výkonných prvků TATZ je zaujatá operační sestava armády. Šířka obranného pásma (do 150 km), jeho hloubka (100 až 120 km), vytvoření prvního a druhého, popř. třetího obranného pásma a nutná vzájemná závislost činnosti výkonných prvků TATZ různých stupňů předurčují, že hlavní úsilí prostředků TATZ operačního stupně (co do hloubky) obrany položíme na zabezpečení:

- vševojskových svazků na prvním pásmu obrany;

- vojskových svazků a útvarů mezi prvním a druhým pásmem obrany;

- svazků na druhém pásmu obrany a vojskových svazků a útvarů (včetně týlu) rozmístěných za druhým pásmem obrany.

Při přechodu do protíúderu hlavní úsilí zaměříme k TATZ vojsk, která se zúčastní protíúderu.

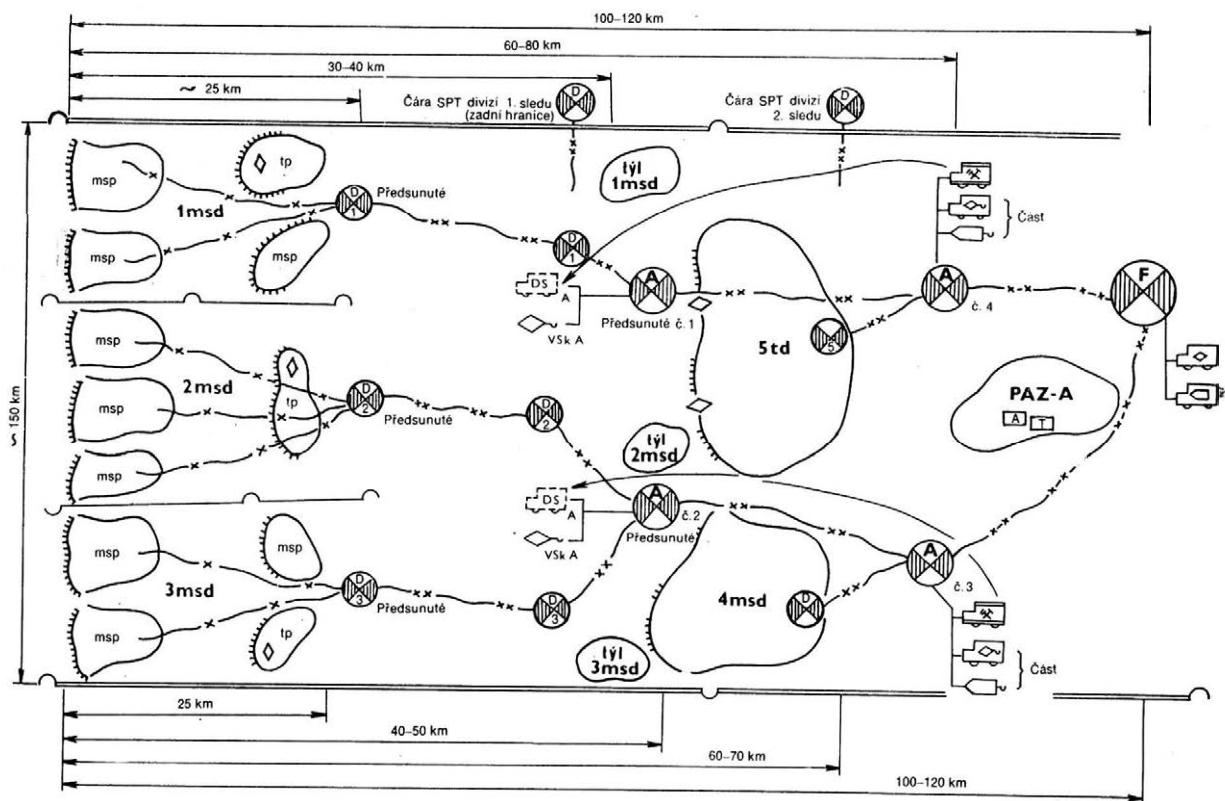
Šířka obrany, optimální ramena odsunu, složení operační sestavy armády a nutnost omezit rokadní přesuny poškozené techniky určují, že výkonné prvky TATZ budou členěny na dva (až tři) hlavní směry úsilí TATZ.

Odsunové prostředky jsou organizačně členěny v samostatných vyprošťovacích skupinách do dvou sledů. Vzhledem k šířce operační sestavy armády v obraně jsou rozčleňovány do 2–3 pásem působnosti (za každým prvosledovým svazkem). První sled odsunuje poškozenou techniku jak od čáry SPT svazků na prvním pásmu obrany, tak i z bojových sestav těchto svazků na předsunutá armádní SPT na vzdálenost 30–40 km od předního okraje. Druhý sled odsunuje poškozenou techniku z předsunutých armádních SPT až na čáru hlavních armádních SPT na vzdálenost 60–80 km od předního okraje prvního pásma obrany.

Armádní odsunové prostředky jsou organizačně začleněny do jednoho praporu odsunu tanků (prott) a do jedné rotý odsunu automobilní techniky (roat). Obdobně jako v útočné operaci, vyčleňujeme až dvě třetiny sil ve prospěch svazků na směr hlavního úderu nepřítele, zbytek sil ve prospěch svazků a útvarů na směr druhého úderu nepřítele. Pouze malou část sil a prostředků ponecháme v záloze NO-TASA a rozmístíme v prostorech hlavních ASPT.

Dílenské útvary armády jsou rozmístěny na 2–4 armádních SPT. Vyčleňené dílenské prostředky (1. sled dílenských pro-

Obr. 2

středků) ve formě dílenských skupin armády (DSA) zaujímají podle potřeby a dočasně předsunutá armádní SPT. Do dílenských skupin armády budeme především vyčleňovat prostředky pro opravu bojové techniky (tanků a BVP). Hlavním smyslem těchto opatření je na maximální možnou míru snížit ramena odsunu a snížit čas pro opravy.

Armádní sklady tankového a automobilního materiálu, tj. armádní automobilní sklad (AAS) a armádní tankový sklad (ATS) v průběhu obranné operace jsou trvale umístěny v sestavě PAZA a přemísťují se společně s PAZA na základě rozkazu ZTA.

Manévr s prostředky TATZ — viz **obr. 2.**

Na závěr chci uvést, že jsem si nekladl za cíl vyčerpat celou složitou problematiku, ale věnovat pozornost jen stěžejním problémům organizace a řízení TATZ obranné operace. Tedy takovým, které by měli vzít v úvahu velitelé a náčelníci druhů vojsk a služeb při plánování a organizování armádní obranné operace jako celku.

TÝLOVÉ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE

Organizaci týlového zabezpečení obranné operace ovlivňuje způsob přechodu vojsk do obrany, půjde-li o přechod do obrany při zahájení bojové činnosti nebo v průběhu útočné operace, budou-li vojska v přímém dotyku s nepřítelem nebo mimo dotyk, budou-li používány zbraně hromadného ničení nebo pouze klasické prostředky ničení.

Z hlediska metodiky práce týlu je zvlášť důležité si uvědomit, že obrana, i když je důležitým druhem bojové činnosti a musí svou odolností a úporností vést k snížení bojeschopnosti nepřítele, je jen vynucená a dočasná forma bojové a zejména operační činnosti vojsk, která musí jako jednu ze svých funkcí naplnit požadavky na vytvoření všech předpokladů pro rozhodující útočnou činnost. To znamená, že činnost týlu při řešení úkolů obrany musí vždy souběžně učinit všech-

ny přípravy pro přechod do útočné operace. Důležitým úkolem týlu jak při přechodu, tak v průběhu vedení obranného boje či operace je zabezpečení dostatečného stupně odolnosti a plné akceschopnosti jak v podmínkách vedení boje s klasickými prostředky ničení, tak při úhroze nebo použití všech druhů zbraní hromadného ničení. Dalším je požadavek dynamičnosti v práci. Specifické úkoly přináší období přechodu do obrany a vlastní vedení obranné operace včetně všech projevů aktivity při zabezpečování protipřípravy, protiztečí, protiútoků a protiúderů, při zabezpečení její úpornosti nebo manévrovosti, popř. odchodu vojsk a konečně pak přechodu do útočné operace.

V článku rozeberu nejdůležitější otázky týlového zabezpečení v obranné operaci.

Materiální zabezpečení

Charakteristickým rysem materiálního zabezpečení obranné operace je zejména nerovnoměrnost spotřeby materiálních prostředků a to jak z hlediska jednotlivých druhů materiálu, tak druhů vojsk a také pokud jde o její časové rozložení. Pravidelná spotřeba až na vliv možných ztrát se u základních druhů materiálu projeví pouze u proviantu, i když v důsledku činnosti nepřítele, zejména při použití různých druhů zbraní hromadného ničení, může j. zde dojít k výkyvům a nárůstu potřeby úhrady ztrát.

U munice bude spotřeba značně kolísat. Nejvyšší bude u svazků 1. sledu na směr hlavního úderu nepřítele zejména v období odrážení jeho útoku a v průběhu vedení úporné obrany na místě. Zvláště vysoká spotřeba bude u protitankové dělostřelecké, protiletadlové a ženijní munice. Pro zabezpečení protipřípravy počítáme pro vyčleněné prostředky s jedním palebným průměrem i více. Pro zabezpečení protiztečí, protiútoků a protiúderů bude třeba zvýšit rozsah zejména vezené munice u zbraní a na nejbližších stupních

vojskového týlu nad normy pohyblivých zásob jednotek přeložením i nad normovanou únosnost tahačů a zbraní a dále předsunováním vozidel s municí od nadřízených stupňů týlu. Stejně tak bude nutné zvyšovat množství munice v ohniscích a uzlech obrany tak, aby byla kryta alespoň denní spotřeba a případný boj v obklíčení. Na druhé straně nižší spotřeba bude na pasivních úsecích fronty a v hloubce operační sestavy, kde s výjimkou protiletadlové munice a munice potřebné pro hromadnou střelbu na nízko letící cíle bude celková spotřeba munice minimální (pro boj s výsadky a diverzními skupinami apod.).

Stejně tak nerovnoměrná a kolísavá spotřeba bude i u PHM. Nižší spotřeba bude u bojových vozidel, ale naopak značně vyšší může být u dopravní techniky, ženijních strojů a agregátů. Vcelku však spotřeba PHM nedosáhne výše kalkulované pro útočné operace a přibliží se jí pouze u vojsk, která povedou protizteče, protiútoky a protiúder. Určité zvýšení spotřeby si vyžádá zabezpečení manévru

vojsky při přeskupování sestavy a při opatřeních k obnově bojeschopnosti po úderech nepřítelů.

Z ostatních druhů materiálu může dojít k značnému zvýšení spotřeby a potřeby doplňování zejména u ženijního, zvláště zatarasovacího materiálu. I když v závislosti na stavu terénu a jeho možnostech bude snaha značnou část materiálu pro budování obrany čerpat z místních zdrojů, přesto zvláště u ženijní munice dojde k značnému zvýšení potřeby.

V podmínkách vedení obrany při rozsáhlém zamoření terénu nebude zanedbatelná ani potřeba přísunu nezadržné pitné vody a prostředků k zabezpečení ochrany osob, zbraní a techniky.

V armádní obranné operaci připadá na spotřebu hlavních druhů materiálu tato skladba:

- munice 2000—2500 i více tun, tj. 50—60 %,
- PHM 1000—1500 tun, tj. cca 25 %,
- ostatní materiál cca 1000—1500 tun, tj. 25—30 %.

Z tohoto přehledu vyplývá oproti útočné operaci celkové zvýšení potřeby a ostatního materiálu na úkor pohonných hmot a maziv. Konkrétní rozsah spotřeby v kalkulacích jednotkách kolísá podle plánovaných a plněných úkolů. Při plánování materiálního zabezpečení musí vše pečlivě zvážit orgán týlu v součinnosti s vševojskovými štáby a s druhy vojsk tak, aby se odhad a plán maximálně přibližovaly skutečnosti.

Základem materiálního zabezpečení i v obraně jsou pohyblivé zásoby vojsk a stanovené operační zásoby armád a front. Dochází-li k přechodu do obrany

v průběhu útočné operace, bude základním úkolem všech nadřízených stupňů týlu co nejrychleji doplnit zásoby podřízeným do výše stanovených norem. Přitom ale s ohledem na konkrétní situaci nemusí být striktně dodržováno základní schéma doplňování zásob přísunem od nadřízeného k podřízenému, ale spíše bude pravidlem odběr prostředky nižšího stupně týlu od nadřízeného. Potřebná část sil a prostředků musí však být v pohotovosti k přísunu k vojskům, která plní aktivní funkci obrany vedením protiztečící apod.

K snížení rozsahu přísunu zásob z hloubky je nutné intenzivním týlovým průzkumem zjišťovat všechny vhodné dostupné místní zdroje a to jak materiální, tak pokud jde o dílenské a opravářské prostředky, prostředky pro praní prádla, pro hygienickou očistu a účelně jich využívat.

V obraně budeme vysokou pozornost věnovat také ubytování vojsk a to zejména v zimních a obtížných povětrnostních podmínkách. Při zabezpečování všech požadavků zachování bojeschopnosti vojsk je nutné organizovat budování zemiňanek, přístřešků, úkrytů a úpravu jiných vhodných objektů k ubytování vojsk, jejich odpočinku a dodržování hygieny.

Pro zabezpečení obranného boje je nutné počítat s vytvářením zvýšených zásob zejména u vojsk, která působí na samostatných směrech, a to jak složením těchto zásob na zem, tak vytvářením mobilních záloh materiálu k zabezpečení rychlého manévru zásobami pro krytí zvýšené spotřeby nebo pro úhradu ztrát. Počítáme i s nutností doplňovat zásoby zejména munice, proviantu ale i některých speciálních druhů materiálu vzdušnou cestou, zvláště pro vojska v obklíčení.

Zdravotnické zabezpečení

Zdravotnické ztráty budou v průběhu obranné operace nerovnoměrné. Největší zdravotnické ztráty očekáváme během 1. dne operace, při hromadných jaderných úderech nepřítelů a v období protiúderů. Možné průměrné denní zdravotnické ztráty v obraně v % z počtu vojsk — viz tabulku 1.

Průměrné denní zdravotnické ztráty v % v armádní obranné operaci — viz tabulku 2.

Při vedení obrany bez použití ZHN můžeme počítat s denními ztrátami takto:

- celkovými 2,2—4,1 %, z toho:
- nenávratnými 0,5—0,9 %,
- zdravotnickými 1,7—3,2 %.

Výhoda daná zředěním operační sestavy je na druhé straně vyvážená převahou

útočníka zejména v počtech zbraní hromadného ničení v prostorech, kde vede hlavní úsilí útočné operace.

Zdravotnická služba má ztíženy podmínky pro plnění úkolů léčebně odsunového zabezpečení zejména raněných v ohniscích napadení ZHN, protože nepřítel je povede především do těch prostorů, kam bude směřovat úsilí jeho postupu a zdravotnickou pomoc bude nutné poskytovat pod tlakem času.

Při spěšné zaujaté obraně bude zdravotnická služba organizovat léčebně odsunové úkoly zpravidla souběžně s přeskupováním sil a prostředků k zabezpečení obrany.

Při zabezpečování protiúderů plní zdravotnická služba souběžně úkoly k zabez-

Tabulka 1

Bojová činnost	Pluk	Divize	Armáda
Bez použití jaderných zbraní	10,0—15,0	4,0—6,0	1,7—3,2
S použitím jaderných zbraní	20,0—40,0	15,0—25,0	4,5—6,3

Tabulka 2

Bojová činnost	Druh ztrát							
	jaderné	klasické	chemické	biologické	ne-mocní	reaktivní stavy	zbytková radiace	celkem
Bez použití jaderných zbraní	—	1,0—2,0	0,3—0,7	0,3—0,4	0,1	—	—	1,7—3,2
S použitím jaderných zbraní	3,0—3,5	0,5—1,0	0,3—0,7	0,3—0,4	0,1	0,1—0,2	0,2—0,6	4,5—6,3

V D-1 lze předpokládat zdravotnické ztráty od jaderných zbraní až 8,7 % a do D-3 do 10,5 %.

pečení odsunu a pomoci raněným vzniklých v průběhu vedení obranného boje a souběžně píní i variantní dynamické fáze boje protiúderných uskupení.

Schopnost nepřítele způsobovat ztráty v celé hloubce operační sestavy armády, požadavky na manévrovost vojsk v obraně a značná šířka pásu obrany svazků vedoucích boj na samostatných směrech vyžadují rozptýlení sil a prostředků zdravotnické služby a jejich uskupení tak, aby byly včas pohotovы k zásahu.

Vycházíme-li z potřeby poskytovat

- první pomoc ihned,
- předlékařskou pomoc na praporečnických obzvištích do 2 hodin,
- první lékařskou pomoc do 2—4 hodin a
- odbornou lékařskou pomoc na divizních obzvištích (nebo SZO) do 4—6 hodin, musíme jednotlivá zařízení zdravotnické služby maximálně přiblížit předpokládaným ohniskům zdravotnických ztrát, vzniklých až již v důsledku použití zbraní hromadného ničení nebo v důsledku bojové činnosti vojsk.

Na stupni operačního týlu má zvláštní význam účelný manévr samostatnými zdravotnickými oddíly, jakožto základními mo-

bilními prvky, kterými zdravotnická služba disponuje. Rozvíjejí se na úrovni divizních obzvišt svazků 1. sledu a za mezilehlými postaveními, 15—20 km za čarou rozvinutí obzvišt svazků a to zejména na směrech předpokládaného hlavního úderu nepřítel. Větší část samostatných zdravotnických oddílů je účelné ponechat nerozvinutou v jednotlivých zdravotnických zálohách rozčleněných po směrech vedení obranné i protiúderné činnosti a v hloubce obrany. Spolu se samostatnými zdravotnickými oddíly se do těchto záloh začleňují i zdravotnické odsunové prostředky, prostředky hygienicko-protiepidemického zabezpečení a část zdravotnického materiálu. Nejvíce zdravotnických odsunových prostředků musíme začlenit do zálohy optimálně rozmístěné s ohledem na směr hlavního úderu nepřítel k použití pro likvidaci ohnisek hromadných zdravotnických ztrát a pro uvolňování zdravotnických etap. Svazky, určené k protiúderu, posilujeme zdravotnickými oddíly a odsunovými prostředky.

Zvláštností taktiky zdravotnické služby v obranné operaci je obdobně jako v soudobé taktice týlu vůbec manévrovost a to jak pokud jde o pohyb a využívání prostředků, tak pokud se týká rozsahu

zdravotnické pomoci. V podmínkách převahy nepřítele a úhrady odchodu vlastních vojsk bude rozsah zdravotnické pomoci na etapách zužován na základní opatření k umožnění rychlého odsunu raněných a manévru etapami. S tím souvisí i nutnost manévru odsunovými prostředky tak, aby etapy byly včas uvolňovány odsuny raněných do nejbližší nemocniční základny. Není vyloučen ani opačný postup rozšířením rozsahu zdravotnické pomoci u etap, které budou zabezpečovat úporný boj v obraně i v případném obklíčení. V tomto případě musí být příslušné etapy včas posíleny jak personálně — z prostředků posilových skupin armádního odřadu zdravotnických posilových skupin a jiných, tak materiálně — z prostředků armádního zdravotnického skladu apod. Při boji v obklíčení je nezbytné počítat i se vzdušným odsunem s využitím vrtulníků a letadel. Přitom bude ale třeba udělat vše pro to, aby bylo možné pečovat o raněné na vojenských etapách až do vyjití z obklíčení. Divizní obvazště a rozvinuté samostatné zdravotnické oddíly musí mít vytvořeny podmínky pro ukládání vyššího počtu raněných a nemocných zejména s využitím improvizovaných prostředků z místních zdrojů.

S rozšířením zdravotnické pomoci na

jednotlivých etapách je nutné počítat i na pasivních a vedlejších směrech činnosti vojsk při obraně na široké frontě, kdy vzdálenost nejbližší rozvinuté nemocniční základny může být značná a odsunové prostředky jsou využívány zejména na hlavním směru činnosti nepřítele.

Aktivnost obrany s přechodem do protiofenzívy a do útočné operace vyžaduje i na úseku zdravotnického zabezpečení předvídavost a pružnost v řízení sil a prostředků tak, aby úkoly byly včas zabezpečeny. To předpokládá mít stále v rukou potřebné síly a prostředky v záloze a včas s nimi manévrovat na exponované směry činnosti. Rozhodující úlohu přitom má organizace včasného odsunu, uvolňování zejména nejvyšších zdravotnických etap tak, aby byly schopné přesunu a další činnosti ve prospěch dynamických fází operační a bojové činnosti vojsk.

V obranné operaci nemůžeme podceňovat ani zvýšené nároky na hygienické a protiepidemické zabezpečení v důsledku delšího pobytu vojsk na místě. Zvláštní význam má přitom dobře organizovaný hygienicko-epidemiologický průzkum, zabezpečení hygienické čistoty, dezinfekce a dezinfekce, zásobování nezávadnou pitnou vodou a zabezpečení racionálního stravování.

Organizace týlu

Předpis „Oper-1-3“ v čl. 59 definuje organizaci týlu jako „přípravu, rozvíjení a přesuny týlových svazků, útvarů a zařízení pro všestranné zabezpečení vojsk v jakýchkoli podmínkách, opatření k ochraně proti zbraním hromadného ničení, ochranu a obranu týlových objektů zaměřenou na dosažení odolnosti systému týlového zabezpečení vojsk.“

V podmínkách přípravy a vedení obranné operace musí organizace týlu plně vycházet z jejich charakteristických rysů a zabezpečovat především potřebnou odolnost a manévrovost.

Hloubka týlového pásma může dosahovat u armády 100 i více km. Týlové svazky, útvary a zařízení zaujímají prostory, které vytvářejí předpoklady pro protitankovou obranu, pro ukrytí osob, týlové techniky a materiálu s maximálním využitím ochranných vlastností terénu a nepoškozených objektů. Tuto skutečnost často prakticky podceňujeme. Jedním z nejdůležitějších opatření, které zabezpečí úspěšné splnění úkolů týlu v těchto podmínkách je týlový průzkum, který musí včas poskytovat řídícím orgánům hodnotné zprávy nezbytné pro organizaci

a činnost týlu. Cílem tohoto průzkumu na operačním stupni je zejména zjistit stav železnic, silnic, letišť, prostorů pro nejvýhodnější rozmístění týlových svazků, útvarů a zařízení, určit trasy výstavby polního potrubí, zjistit stav a možnosti místních zdrojů, chemickou, radiační, hygienicko-epidemiologickou a epizootickou situaci v zájmovém prostoru. Toto je úkol nemalý a zejména při přechodu do obrany, kde bude zvlášť nutné se opírat o podrobnou znalost situace v zájmovém prostoru si vyžádá předvídavost a včasné vyčlenění dostatečného počtu sil a prostředků k jeho zabezpečení.

Rozmístění týlových svazků, útvarů a zařízení musí odpovídat konkrétní bojové situaci, uskupení vojsk, úkolům, které tato uskupení plní, musí zabezpečovat neustálou připravenost k manévru, nejlepší využití všech sil a prostředků, týlu, jeho životaschopnosti, plynulou práci, ochranu proti zbraním hromadného ničení, umožňovat rychlé svinutí a přemísťování. Přitom je zvlášť důležité rozptýlení rozmístění týlu, stranou od předpokládaných objektů napadení zejména zbraněmi hromadného ničení.

I když při rozmísťování týlu nelze při-

pustit žádnou šablonu, je třeba vycházet z požadavku, aby byly rozmístovány

— týlové jednotky praporů v bojových sestavách praporů nebo bezprostředně za nimi,

— první sledy týlů pluků (obvazistě a část vyprošťovacích a dílenských prostředků útvaru) mezi 1. a 2. sledem nebo v hloubce bojové sestavy pluku zhruba do 15 km,

— druhé sledy týlů pluků na úrovni 2. sledu svazku nebo za bojovou sestavou svazku (kolem 30 km),

— první sledy týlů svazků (divizní obvazistě nebo samostatný zdravotnický oddíl a prapor oprav techniky) mezi 1. a 2. sledem nebo v hloubce bojové sestavy svazku,

— ostatní týlové útvary svazků jako druhý sled týlu za bojovou sestavou svazku do 40 km od předního okraje,

— pohyblivé armádní základny v hloubce 80–120 km.

— ostatní týlové útvary svazků jako druhý sled týlu za bojovou sestavou svazku do 40 km od předního okraje,

— pohyblivé armádní základny v hloubce 80–120 km.

Týlové velitelské stanoviště armády se rozmísťuje 20–30 km za velitelským stanovištěm.

Železniční tratě a silnice se při přechodu do obrany obnovují co možná nejbližší k vojskům 1. sledu. Stejně tak také trasa polního potrubí se zvolí tak, aby odpovídala v dalším požadavku vedení útočné operace.

Mimořádný význam pro vytvoření podmínek nepřetržité práce týlu v obranné operaci má zabezpečení odolnosti týlu zejména proti účinkům zbraní hromadného ničení. Zabezpečení odolnosti operačního týlu včetně zájmových komunikací a objektů na nich je jednou z nejdůležitějších povinností velitelských a týlových orgánů.

Proto podle situace nelze vyloučit nutnost ve zvlášť naléhavých a zdůvodněných případech posílovat jednotlivé prvky sestavy týlu i dalšími silami a prostředky např. k ochraně důležitých objektů na komunikacích, pro zvládnutí zem-

ních prací a zejména při odstraňování následků jejich napadení ZHN.

Při zabezpečování odolnosti týlu v obranné operaci musíme k snížení potřeby zemních prací, objemu sil a prostředků v maximální míře využívat k ochraně osob, materiálu a techniky zejména příznivých vlastností terénu a nepoškozených objektů. Zvláštní důraz položíme na důsledné maskování, dodržování světelné a přesunové kázně.

V zájmu plynulého plnění úkolů týlu i při narušení jeho sestavy činností nepřítel je nutné vytvářet pohyblivé zálohy všech prostředků týlu a rozmísťovat je decentralizovaně podle předpokládaného použití. Pro všechny týlové svazky, útvary a zařízení vylahčujeme a včas připravujeme záložní prostory s vhodnými komunikacemi pro jejich skryté zaujetí.

Při plánování obranné operace má zvláštní význam včasné zplánování a usku- tečnění opatření týlového zabezpečení vojsk pro protitúder.

To vyžaduje zejména

— včasné doplnění zásob materiálu u vojsk určených k vedení protitúderu a vytvoření zvýšených zásob zejména munice a PHM,

— včasné odsun raněných a nemocných a plné uvolnění zdravotnických etap,

— předsunutí vyprošťovacích a odsunových prostředků do sestavy protitúder- ného uskupení,

— rozvinutí samostatných zdravotnických oddílů a nemocničních základů k poskytování zdravotnické pomoci na směrech protitúderu,

— vyčlenění silničních jednotek a útvarů k obnově silnic.

Organizace týlu v obranné operaci musí odpovídat požadavkům nepřetržitého zabezpečení vojsk při jejich přechodu do útoku. To vyžaduje mít již v průběhu obranné operace v pohotovosti dostatečný počet týlových útvarů a zařízení frontu i armád a vytvořeny takové zásoby, aby byla zabezpečena plná potřeba materiálu a jeho včasný přísun vojskům, včetně odsunových a léčebných prostředků k silničnímu zabezpečení útočné operace.

Splnění složitých a rozsáhlých úkolů týlového zabezpečení vojsk při vedení obranné operace je možné jen za předpokladu jejich hlubokého ujasnění, reálného zplánování a zabezpečení úkolů týlu v posloupnosti dané konkrétní situací přechodu vojsk do obrany, jejím úporným vedením a zabezpečením jejich přechodu do rozhodného útoku. Včasnost splnění těchto úkolů vyžaduje úzkou součinnost týlu s vševojskovými štáby a druhy vojsk a včasné předvídání potřebných opatření. K tomu musí být plně zaměřeno zejména velení týlu, které musí pružně a citlivě reagovat na vývoj operační situace a s předstihem zabezpečovat zejména včasné manévry týlovými svazky, útvary a zařízeními a potřebnými zásobami.

Válečná hra

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálplukovníka
V. N. Končice, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja
mysl“ čís. 7/1980.*

Rychlý kvalitativní pokrok v rozvoji vojenství klade vysoké požadavky na úroveň operačně taktické přípravy generálů a důstojníků, přesnost a na organizovanost práce všech stupňů velení.

Připravenost velitelů a štábů okamžitě zahájit plnění jejich funkčních povinností a kvalitně plnit složité úkoly v oblasti velení vojskům v soudobých operacích je jedním z významných ukazatelů úrovně bojové pohotovosti vojsk. Profesionálního mistrovství vojenských kádřů a orgánů velení dosahujeme v procesu jejich operační přípravy.

K plnění těchto úkolů směřuje celý systém operační přípravy, počínaje velitelskými zaměstnáními a konče různými druhy cvičení a manévry. V tomto systému přípravy mají významné místo i válečné hry. Jsou určitým spojujícím článkem mezi individuální přípravou důstojníků a a přípravou štábů jako orgánů velení. Tato forma přípravy předurčuje jak cíl a charakteristické rysy, tak i metody vede-

ní válečné hry. Výsledky válečné hry ukazují také úroveň operačně taktické přípravy kádřů a počáteční stupeň bojového sladění orgánů velení nebo jeho jednotlivých částí.

Podle svého obsahu a složení účastníků dělíme hry na:

- velitelské,
- velitelsko-štabní,
- speciální,
- zkušební.

Podle organizace na:

- jednostranné a dvoustranné,
- jednostupňové a vícestupňové.

Mohou probíhat na mapách se spojovacími prostředky nebo bez nich. Každý druh válečné hry má své zvláštnosti, přednosti a přesně určené cíle. V článku se budeme zabývat zkušenostmi z přípravy a vedení dvoustranné velitelsko-štabní hry na mapách.

V průběhu válečné hry máme možnost plnit důležité úkoly operační přípravy. Mezi ně patří:

— zdokonalování návyků generálů a důstojníků při plnění funkčních povinností v oblasti velení vojskům;

— dosažení sladění a operativnosti v práci různých orgánů velení;

— prověření nových vojenskoteoretických zásad;

— studium válčičtější a rozehra možných variant plnění bojových úkolů.

Je neúčelnější, aby dvoustranné velitelsko-štabní hry se zúčastnily štáby dvou stejných stupňů, nebo z jednoho štábu vytvořit dva rovnocenné orgány, které by

měly přibližně stejné možnosti plnit úkoly vedení. Přitom jedna ze stran může působit jako vlastní a druhá podle názoru pravděpodobného nepřítele.

Přednost dvoustranné hry tkví v tom, že protistojící strana působí reálně. Rozehru bojové činnosti děláme na základě analýzy rozhodnutí obou stran.

Hlavním nedostatkem jednostranné válečné hry je „podmíněnost“, která často vede k tomu, že nepřítel působí v souladu se zámyslem cvičení k procvičení naplánovaných učebních otázek. Ještě horší je to v případě, že je tato činnost šablonovitá. Stává se, že v průběhu jednostranných cvičení si důstojníci zvyknou na situaci, a v případě, že např. zjistí u nepřítele zálohu, můžeme být jisti, že cvičící se budou připravovat k odražení protizáložky i když podle vývoje situace to není vždy účelné.

Jinak je tomu u dvoustranné hry. V jejím průběhu obě strany působí reálně. Přitom jedna strana může procvičovat otázky sladování kolektivu štábu a druhá podrobněji studovat např. organizaci, taktiku činnosti, slabé a silné stránky nepřítele, zjišťovat pravděpodobné způsoby přípravy a vedení operací, studovat zvláštnosti použití zbraní atd. Důležité je, aby řídící válečné hry nabádal strany k aktivitě, tvořivé činnosti, iniciativě, odvaze, smělejšímu řešení ještě málo studovaných otázek a nedostatečně procvičených způsobů a zásah vedení bojové činnosti.

Kvalita válečné hry a její výsledky jsou do značné míry závislé na dokonalosti a úplnosti její přípravy.

Příprava velitelsko-štabní válečné hry na mapách zpravidla zahrnuje

- stanovení nebo upřesnění výchozích podkladů,
- rozpracování operačně taktického zámyslu a potřebných příloh kalendářního plánu hry a operačních úkolů stran;
- způsob přípravy řídicích orgánů, rozhodčích a cvičících, včetně přípravy prostoru cvičení, atd.

Výchozími podklady pro organizaci válečné hry jsou:

- témata a učební cíle pro obě strany, složení cvičících, doba a délka trvání hry;
- prostor cvičení na mapě a místo konání hry;
- složení ředitelství cvičení a rozhodčích.

Témata plánované hry určujeme zpravidla z hlediska stupně připravenosti a jejich předurčení. Musíme se snažit o co nejvyšší procvičení učebních úkolů.

Proto témata nemají být obsažná, ale zahrnovat několik nejdůležitějších otázek. (Válečná hra může obsahovat i komplexní tematiku.)

Je účelné napláňovat a v průběhu několika let procvičit celý komplex otázek operačního umění a postupně zvyšovat znalosti cvičících.

Např. v průběhu prvního roku můžeme probrat zvláštnosti válčíště, jeden z operačních směrů a způsoby činnosti při odražení napadení agresora. Na druhý až třetí rok je účelné napláňovat procvičení dalších forem a způsobů bojové činnosti v hloubce operačního směru a otázky, spojené s všestranným zabezpečením vojsk. Takový přístup ke stanovení témat válečných her a cvičení umožňuje v průběhu několika let úplně a hluboce ovládnout jednotlivé operační směry a různé způsoby plnění bojových úkolů.

Cíle válečné hry zpravidla tkví v tom, aby cvičící byli schopni rychle, hluboce a všestranně zhodnotit situaci (zvláště tehdy, kdy „nepřítel“ proti nim působí reálně), vyvozovat z ní správné a zdůvodněné závěry, přijímat odpovídající rozhodnutí na základě operačně taktických propočtů. Dále je velmi důležité všemi formami a způsoby vedení válečné hry rozvíjet u generálů a důstojníků operační myšlení, vypracovávat návyky rychle se orientovat v situaci, všemi způsoby podporovat smělou, iniciativní činnost a snahu zdůvodněně riskovat. Zvláštní pozornost musíme věnovat schopnostem důstojníků samostatně a v krátké době připravovat různé operačně taktické propočty, potřebné pro přípravu a vedení operací i k zabezpečení velení vojskům.

K rozpracování učebních materiálů pro velitelsko-štabní hru zpravidla s nutným předstihem určujeme malý štáb ředitelství cvičení. K zabezpečení jeho plodné a cílevědomé práce organizuje s ním řídící hry instrukční zaměstnání, na kterém vydá pokyny k charakteru hry, stanoví témata, učební cíle a otázky, zámysl a období válečné hry.

Na základě pokynů řídícího válečné hry musí mít skupina zpracovatelů jasnou představu o jejím vedení a dále o očekávaných výsledcích. To pak v podstatě ovlivňuje období hry, jejich délku trvání a obsah.

Délka trvání období závisí nejen na obsahu učebních otázek, ale také na připravenosti cvičících. Procvičují-li generálové a důstojníci štábů poprvé dané otázky na novém směru, nebo nedostatečně zvládli plánované druhy bojové činnosti, potom vyčleňujeme tolik času na

jednotlivá období, kolik je ho potřeba ke kvalitnímu procvičení učebních otázek. V průběhu hry, vyžaduje-li to situace, může řídící prodloužit dobu na procvičení jednotlivých otázek.

Po obdržení potřebných podkladů přistoupí zpracovatelská skupina ke studiu těchto dokumentů, materiálů na příslušné téma z tisku, zobecněných zkušeností z Velké vlastenecké války a dřívějších operačních cvičení. Po prostudování potřebných teoretických materiálů zpracuje skupina plán, který obsahuje všechna opatření přípravy na válečnou hru, vykonavatele a doby splnění.

Operačně taktický zámysl zpracujeme zpravidla graficky na mapě. V něm stanovíme výchozí operačně taktickou situaci a jakým způsobem řídící plánuje procvičit stanovené učební úkoly v jednotlivých obdobích hry. Zámysl, kromě běžného obsahu, by mohl obsahovat i některé zkušební otázky.

Zámysl válečné hry musí podrobně vyjadřovat výchozí situaci vojsk obou stran pro každé období, dále prostory a operačně taktickou situaci k rozehrě jednotlivých nových situací (doplňujících situací) a procvičení učebních otázek každého období. V případě, že situace každého nového období neodpovídá rozhodnutí, která přijali cvičící v předcházejícím období, musíme v potřebném rozsahu zámysl a plán upravit. Začínáme-li nové období po operačním skoku, pak odpadá nutnost takových změn.

Velitelsko-štabní válečnou hru je účelné připravovat do značné hloubky a s náhlými změnami situace. Při procvičování řady učebních otázek bude často jeden druh bojové činnosti přecházet do druhých. Proto k rozehrě jednotlivých situací (doplňujících situací) a procvičení stanovených úkolů musíme vytvořit v operačně taktickém zámyslu odpovídající situace v prostorech, ve kterých předpokládáme rozehrát tato období.

Ke grafickému zámyslu hry přikládáme zpravidla textovou část, ve které pro každou stranu uvádíme témata, učební cíle a dobu konání válečné hry i jednotlivých období, jejich obsah a délku trvání, plán činnosti stran po obdobích a způsob řízení válečné hry.

Podrobně rozpracovaný operačně taktický zámysl umožňuje konkrétněji připravovat generály, důstojníky a štáby; kromě toho vidět, v jakých podmínkách situace a jak řídící cvičení plánuje procvičit stanovené učební cíle.

Na základě zámyslu zpracuje zpracovatelská skupina kalendářní plán dvoustranné velitelsko-štabní hry. Obsahuje

zejména časový rozpočet všech plánovaných opatření po jednotlivých obdobích válečné hry.

Námět válečné hry rozpracujeme pro každou stranu zvlášť, a to na základě zámyslu. Je výchozím dokumentem k uvedení cvičících do situace. Námět zpracováváme zpravidla písemně a přikládáme k němu mapu s výchozí situací, tj. se situací stran před zahájením válečné hry. Můžeme jej také zpracovat na mapě s příslušnými doplňujícími údaji. Námět zpravidla obsahuje čtyři hlavní části: všeobecnou a zvláštní situaci, doplňující údaje a úkoly cvičících.

Po dokončení zpracování materiálů pro cvičení zahájí řídící válečnou hru přípravu štábu ředitelství cvičení a cvičících. Příprava zahrnuje přednášky, různé informace, samostatnou přípravu (studium příslušné literatury, předpisů, organizace svazků, útvarů, taktiky, bojových možností vlastních vojsk a vojsk pravděpodobného nepřítele). Zvláštní pozornost věnuje studiu válčiště.

Zvláště významnou úlohu má příprava cvičících, kteří budou cvičit v úloze pravděpodobného nepřítele. Zkušenosti svědčí o tom, že připravíme-li cvičící nedostatečně, projeví se to v průběhu hry tím, že se snaží plnit úkoly v souladu s taktikou vlastních vojsk; to snižuje poučnost zaměstnání.

Kromě učebních materiálů pro válečnou hru štáb ředitelství cvičení připravuje místa pro rozmístění a práci cvičících obou stran. Místnosti volíme tak, aby obě strany byly rozmístěny zvlášť. Právo volného průchodu do prostorů rozmístění obou stran mají jen generálové a důstojníci ředitelství cvičení, kteří mají příslušné průkazky. V místnostech instalujeme display (součást rozvodné desky u samostatných počítačů, udávající dílčí výsledky a kontrolu), spojený s informačním výpočetním systémem. Využití tohoto zařízení umožňuje cvičícím stranám během několika minut získat potřebné informace.

Jedním z prvků přípravy válečné hry je zhotovení plastického stolu. Ke kvalitnímu konání válečné hry je vhodné připravit několik plastických stolů různého měřítka. Na plastickém stole měřítka 1:100 000 podrobně zobrazíme studovaný operační směr. Můžeme jej připravit jako elektrifikovaný a použijeme jej na studium fyzických geografických podmínek terénu, jeho zvláštností a také operační přípravy válčiště a uskupení nepřítele na něm. Takto zhotovený plastický stůl využijeme k různým zaměstnáním.

Pro prostorovou představu celého terénu o pásmu plánované bojové činnosti

je účelné zhotovit pro každou cvičicí stranu jeden plastický stůl měřítka 1:25 000. Práce cvičících na takových stolech je zvláště užitečná při přijetí rozhodnutí a podrobné organizaci součinnosti.

Plastické stoly můžeme dále využít k porovnání přijatých rozhodnutí stran, kromě toho i pro dílčí společné rozbor.

Průběh válečné hry závisí na složení cvičících štábů, jejich přípravě, sladění a konkrétních podmínkách situace.

Operačně taktický námět je účelné vydat cvičícím včas, aby mohli prostudovat výchozí situaci a připravit se na hru. Bojový úkol stanovíme stranám zpravidla při zahájení hry. Je-li to však nutné pro podrobné procvičení procesu přijetí rozhodnutí, můžeme jej vydat cvičícím současně s vydáním výchozí situace.

Na dvoustranné válečné hře, která obsahuje různá témata, musíme doručit bojový úkol nejdříve straně v obraně a straně v útoku po přijetí rozhodnutí strany v obraně. Taková metoda umožňuje ředitelství cvičení předávat zprávy o nepříteli straně v útoku z hlediska již přijatého rozhodnutí pro obranu.

Řídící válečné hry ji může vést různými způsoby. V jednom případě může být řídící neustále na jedné straně a učit podřízené organizovat bojovou činnost a velet vojskům v průběhu boje. Na druhé straně stejnou práci může vykonávat zástupce řídícího nebo hlavní rozhodčí.

Často v praxi používáme i jiné varianty. Řídící válečné hry postupně přijímá rozhodnutí stran, a to jak na základě výchozí situace, tak i v jednotlivých obdobích. Hra může být ztížena i složením obou způsobů. Kombinovaný způsob je účinnější, neboť umožňuje porovnat metodiku práce cvičících, přijetí rozhodnutí a reálněji zhodnotit obě cvičicí strany.

Při řešení nejdůležitějších otázek tématu válečné hry je výhodné vyslechnout příslušné návrhy, popřípadě rozhodnutí za účasti všech důstojníků. Ve všech dalších případech je výhodné, aby řídící cvičení nevytrhoval cvičící od jejich práce. Např. rozhodnutí velitelství jedné strany je možné vyslechnout v době jeho vyhlášení štábu a způsob předávání úkolů v procesu vydávání rozkazů podřízeným svazkům a útvarům. S využitím takové metody přibližuje se práce cvičících bojovým podmínkám a samotná hra probíhá v dynamické situaci. V každém případě je však účelné systematicky sledovat práci velitelství obou stran, náčelníků druhů vojsk a služeb. Přitom je velmi důležité, aby náčelníci druhů vojsk a služeb ve

svých informačních zprávách neuváděli známá fakta, ale konkrétní propočty a zdůvodněné návrhy na použití podřízených vojsk.

V průběhu podávání informačních zpráv je vhodné prověřit znalosti takticko-technických dat výzbroje, organizace a taktiky činnosti vlastních vojsk a vojsk nepřítele.

V procesu zaměstnání řídící a rozhodčí musí nejen zjišťovat nedostatky v práci cvičících, ale učit je, ukazovat jak v daných podmínkách je účelné řešit jednotlivé otázky. Zvláštní pozornost věnujeme přesnosti, stručnosti, jasnosti a hodnověrnosti informačních zpráv.

Jedním z nejdůležitějších úkolů válečné hry je vypěstovat tvůrčí přístup cvičících k plněním úkolům. Proto v průběhu válečné hry musíme častěji procvičovat s generály a důstojníky zpracování operačně taktických propočtů s využitím samočinných počítačů. Přitom je žádoucí vyhnout se snahám sestavovat obecné propočty. Je účelné na každém směru útoku vojsk, na každém úseku obrany zpracovávat konkrétní operačně taktické propočty.

Prvořadým úkolem je rovněž připravovat generály a důstojníky štábů v umění předvídat možné varianty činnosti nepřítele v dynamice boje a hledat neúčinnější způsoby zmaření jeho plánů a propočtů. Na základě získaných propočtů a závěrů z informačních zpráv náčelníků druhů vojsk a služeb v celé řadě štábů zpracovávají názorný, jednoduchý, avšak velmi důležitý dokument pro přijetí rozhodnutí — grafický model operace s příslušnými propočty.

Po vyslechnutí obou stran štáb ředitelství cvičení zakreslí rozhodnutí na svou mapu, zhodnotí je a připraví návrhy na rozehru bojové činnosti. Po zpracování všech potřebných podkladů svolá řídící cvičení rozhodčí, vyslechne jejich názory a určí další rozehry bojové činnosti.

V průběhu rozehry mohou být předávány doplňující situace různými způsoby. Zpravidla se nepředávají průběžně ve formě nepřetržitého narůstání činnosti, ale formou operačních skoků. Ovšem i v tomto případě musí být předávány po částech, v různé době, z různých zdrojů a těm funkcionářům, kteří by mohli tyto zprávy dostávat v bojových podmínkách.

Situaci musíme vytvářet složitou, odpovídající charakteru boje s použitím jaderných nebo jen klasických zbraní. Je účelné předávat ji v takovém rozsahu, v jakém by ji mohl dostávat štáb v reálných podmínkách a na základě organizovaného průzkumu obou stran. V průběhu válečné

hry se kromě toho z hlediska metodiky osvědčila praxe předávat cvičícím štábům rozporné zprávy o situaci; tak tomu může být i v bojových podmínkách. Toto komplikuje situaci a nutí cvičící hluboce porovnávat získané zprávy průzkumu, a dokonaleji organizovat průzkum. Celkově to zvyšuje aktivitu jejich činnosti.

Zvláštní pozornost o průběhu rozehry bojové činnosti věnujeme včasnému a hlubokému zhodnocení situace, všestrannému zdůvodnění přijímaných rozhodnutí. Důležité je procvičovat rychlou reakci cvičících na náhlé změny situace, řešit okamžitě vzniklé úkoly a zpracovávat otázky velení vojskům v podmínkách velmi omezeného času.

Při rozehře bojové činnosti dosahuje úspěchu ta strana, která včas a správně zplánovala průzkum, přijala více odůvodněná rozhodnutí, dovedně využila slabých stránek nepřítele a výhodných terénních podmínek.

Závěrečným obdobím velitelsko-štábní válečné hry je **rozbor**, který má stejný význam jako samotné vedení hry. Musí mít charakter hluboké analýzy řešených otázek a činnosti cvičících.

Na závěr chceme zdůraznit, že velitelsko-štábní válečná hra je velmi důležitou a účinnou formou přípravy generálů, důstojníků a štábů. K tomu, aby byla poučná, musíme ji všestranně a dokonale připravit. S vysokou úrovní ji můžeme organizovat a uskutečnit jen za podmínky, kdy řídící a celé ředitelství cvičení i rozhodčí mají hluboké znalosti základů vše-

Příprava rozboru začíná zpravidla současně s přípravou zámyslu a dalších materiálů pro cvičení a pokračuje v průběhu hry. V jednotlivých případech je vhodné organizovat dílčí rozbor po skončení každého období k porovnání přijatých rozhodnutí stran.

Materiály pro rozbor připravujeme jak na základě zhodnocení, které udělal řídící cvičení v průběhu válečné hry, tak i zhodnocení rozhodčích.

Rozbor řídicího musí obsahovat podrobnou analýzu jak kladných, tak i záporných momentů v práci cvičících. Rozbor musí být zajímavý, poučný, dlouho uchován v paměti a zabezpečen názornými materiály: zámyslem hry a grafickými rozhodnutími cvičících. Je vhodné jej usku- tečnit na plastickém stole s uvedením kladných a záporných stránek v činnosti cvičících.

V rozboru můžeme porovnat grafické dokumenty obou stran a zhodnotit jejich úpravu a celkové zhotovení. V závěru rozboru většinou uvádíme společné nedostatky v práci cvičících a určujeme úkoly k jejich odstranění.

vojskové operace a znají zkušenosti z Velké vlastenecké války, požadavky obsažené v dokumentech velení a na neustálé zdokonalování metodiky výcviku důstojníků, štábů a vojsk. Důležitý význam při organizaci a vedení válečné hry má osobní účast řídicího při její přípravě. Jen tvůrčí přístup všech účastníků umožní plně splnit učební otázky.

Směry rozvoje a zdokonalování obrněné techniky v armádách států NATO

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora Proskurina, uveřejněný v „Informačním sborníku Stábu spojených ozbrojených sil států — účastníků Varšavské smlouvy“ č. 18/1979.

Vojenské velení hlavních států agresivního bloku NATO věnuje velkou pozornost zdokonalování obrněné techniky. Armády států NATO mají ve výzbroji značné množství obrněné techniky různého určení, včetně tanků, bojových vozidel pěchoty, bojových průzkumných vozidel, obrněných transportérů a obrněných automobilů.

V současné době probíhá výzkum s cílem dosáhnout dalšího zvýšení bojových vlastností nových a zavedených typů obrněné techniky, která je ve výzbroji vojsk.

Při výrobě obrněné techniky všech druhů se projevila celá řada směrů, které do značné míry napomáhají dalšímu zvyšování její palebné síly, manévrovosti ochrany a spolehlivosti provozu.

Zvýšení palebné síly obrněných vozidel jde cestou zdokonalování hlavní výzbroje a střeliva, používání komplexních systémů řízení palby, zlepšováním možností vyhledávání cílů osádkou ve dne i v noci. V současné době státy NATO, předpokládají, že hlavní tankovou výzbrojí musí být kanón (s drážkovanou nebo hladkou hlavní), protože má řadu podstatných předností: dostatečnou účinnost palby do dálky 1500–2000 m, univerzálnost použití, spolehlivost, jednoduchost obsluhy a poměrně nízkou cenu. O širokém využití raketové výzbroje v dalším neuvažují. Potvrdilo se totiž, že je konstrukčně složitá, nedostatečně spolehlivá v provozu a velmi nákladná, přesto že převyšuje kanónovou výzbroj v přesnosti střelby do dál-

ky 3000 m a více. Střelba z tanků na tyto dálky však bude jen řídkým jevem a tato přednost nemá praktický význam.

V souvislosti s tím není doposud vyřešen problém ráže a typu kanónové výzbroje (s drážkovanou nebo hladkou hlavní).

Hlavní typy tanků většiny států NATO v současné době mají ve výzbroji kanón 105 mm s drážkovanou hlavní. V roce 1979 NSR zahájila sériovou výrobu tanku „Leopard-2“ s kanónem ráže 120 mm s hladkou hlavní. Program výroby 1800 kusů těchto tanků má skončit v roce 1986. Po skončení zkoušek amerického kanónu 105 mm s drážkovanou hlavní, západoněmeckého kanónu 120 mm s hladkou hlavní a anglického kanónu 120 mm s drážkovanou hlavní, vojenské velení USA přijalo rozhodnutí použít pro nový tank místo svého kanónu 150 mm s drážkovanou hlavní západoněmecký kanón ráže 120 mm s hladkou hlavní a okamžitě zahájilo výrobu v licenci. Od února 1980 měla být zahájena sériová výroba nových tanků, které mají být ve výzbroji pozemních vojsk.

Ke zvýšení palebné síly tanků probíhá současně jejich modernizace. Tak např. v NSR z počtu 1360 tanků M-48 bude mít 650 tanků zabudovaný kanón 105 mm s drážkovanou hlavní místo kanónu ráže 90 mm. 1200 tanků M-48 v USA bude mít zabudovaný kanón ráže 105 mm.

Další zdokonalování kanónů 105 mm a 120 mm s drážkovanou hlavní, kanónu 120 mm s hladkou hlavní a příslušné munice má jít cestou zlepšování technolo-

gie opracování vnitřního povrchu hlavní, racionálnějšího složení, zvyšování počáteční rychlosti střel, používání vysoce kalorických prachů, vysoce pevných materiálů při výrobě protipancéřových střel, zvětšování poměru jejich délky k průměru a konstrukci podkaliberních střel spojených s dalšími jádry (pro tankový kanón 105 a 120 mm s drážkovanou hlavní). Tyto střely mají vysokou počáteční rychlost, značnou průbojnost pancéře a větší vzdálenost střelby ve srovnání s obyčejnými protipancéřovými střelami.

Pomocnou výzbrojí tanků jsou kanóny a kulomety. V posledních letech jsou konstruovány ve státech NATO automatické kanóny 20 a 30 mm (místo kulometů), schopné vést palbu proti pozemním a vzdušným cílům. Pro boj s vrtulníky jsou připravovány speciální řízené reaktivní střely. Ke zvýšení odolnosti tanků na bojišti jsou na věž montovány vícehlavňové granátomety nebo raketnice k vytváření dymových clon.

Soudobé tanky mají tak značně větší palebnou sílu, než tanky období druhé světové války. Podle hodnocení specialistů NATO musel střední tank druhé světové války vystřelit ke zničení pevného pancéřovaného cíle na vzdálenost 1500 m 13 nábojů, aby dosáhl pravděpodobnosti zničení cíle na 50 %. V současné době se dosahuje stejné pravděpodobnosti zničení cíle jedním výstřelem nového tanku.

Účinnost a přesnost střelby z tankových kanónů závisí na správném určení vzdálenosti cíle. Proto optické zaměřovače, které měly tanky období druhé světové války, byly nejdříve vyměněny a namontovány stereoskopické, v dalším období monokulární dálkoměry a v polovině sedmdesátých let laserové dálkoměry. V současné době jsou široce využívány ke střelbě z tanků komplexní systémy řízení palby, které se skládají z laserového zaměřovače — dálkoměru, který umožňuje určit vzdálenost cíle s přesností ± 5 m, z elektronického balistického počítače (k určení rychlosti pohybu cíle, úhlu sklonu osy hlavní kanónu, počáteční rychlosti střely, teploty prachové náplně i vzduchu, atmosférického tlaku a rychlosti bočního větru), ze stabilizátoru výzbroje ve dvou rovinách a z dokonalejších optických a infračervených zaměřovačů i prostředků pozorování.

Ke zjišťování cílů v jakýchkoli podmínkách viditelnosti a k určení prvků střelby plánují francouzští specialisté využít na tancích a bojových vozidlech pěchoty radiolokátor o malých rozměrech (s účinností do vzdálenosti 5 km) s přístrojem

rozpoznávání příslušnosti cíle. Použití takových systémů umožňuje značně zvýšit pravděpodobnost zasažení cíle první ranou, a to jak ze zastávky, tak za pohybu, a dále zkrátit dobu potřebnou na přípravu a zahájení palby.

Dalšího zvýšení přesnosti střelby z tanků za pohybu bude dosaženo podle názorů odborníků států NATO, vysokou přesností stabilizace a automatizace korekcí polohy kanónu, tj. udržením směru hlavně v horizontální a vertikální poloze na cíl nezávisle na pohybu tanku.

Ve státech bloku NATO se dále pracuje na zvýšení palebné síly BVP. K boji s obrněnými a vzdušnými cíli u bojových vozidel pěchoty „Marder“ má být kanón 20 mm nahrazen kanónem 35 mm švýcarské výroby s rychlostí střelby 550 výstřelů za minutu. (Pro tento kanón se připravuje nový protipancéřový podkaliberní náboj s počáteční rychlostí střelby 1385 m/s, který má probít na vzdálenost 100 m pancéř 70 mm.) Část těchto BVP má mít ve výzbroji navíc PTRS.

Po vyzkoušení BVP XM 723 v USA bylo rozhodnuto zvýšit jeho palebnou sílu a instalovat na něm kanón 25 mm, spřažený s kulometem 7,62 mm a odpalovacím zařízením s dvěma PTRS „Tow“.

Pohyblivost a průchodnost obrněné techniky jsou považovány v současné době za hlavní faktory zabezpečení vysokého tempa útoku a zvýšení její odolnosti na bojišti. Při rozpracování nových tanků a BVP se konstruktéři snaží v první řadě o zvýšení rychlosti jejich pohybu, průběhu a průchodnosti. Zvýšení pohyblivosti a průchodnosti tanků a jiných obrněných vozidel je dosahováno instalací výkonnějších motorů, zdokonalováním převodového a pohybového ústrojí.

Současné tanky jsou vybaveny dieselovými motory a motory na více druhů paliva o síle 700–800 kilopondů. V souladu s programem modernizace dosahuje se zvýšení pohyblivosti tanků instalováním motorů se značně vyšším výkonem (do 1200 kp), zdokonalováním převodového a pohybového ústrojí. Za perspektivní jsou považovány čtyřtákní motory na více druhů paliva s kapalinovým chlazením turbinovým tlakem vzduchu o síle 1500 kp; v dalším může být tato síla zvýšena do 1800 kp. Takové motory jsou konstruovány v USA, NSR, Francii a Velké Británii.

Za hlavní přednosti motorů s turbinovým tlakem vzduchu jsou pokládány jejich vysoká objemová a specifická síla, jednoduché přizpůsobení k činnosti na různých druzích paliva, nižší hlučnost, možnost zvýšení otáček a jednoduchost

konstrukce. K nedostatkům patří poměrně značná spotřeba paliva.

Ke zvýšení kvality pohybového ústrojí budou instalována např. u tanku „Leopard-2“ hydromechanická převodová ústrojí. Mají komplexní hydromechanické řazení s třecím blokováním, čtyřstupňovou rychlostní skříň s diferenciálním ústrojím pro zatáčení a hydraulickým převodem řízení, která zabezpečuje neměnnou sílu tahu na pásy.

K dosažení vysoké rychlosti v členitém terénu je pro nové tanky připraveno trubkově tyčovitě přivěšení s lopatkovitými hydroamortizátory místo torsního přivěšení.

Ochrana tanků a jiných obrněných vozidel podstatně ovlivňuje jejich bojovou efektivnost a stupeň odolnosti proti palbě nepřítelů. Problematika ochrany obrněné techniky je řešena pasívními a aktivními opatřeními.

Pasívní ochrana spočívá v zesílení čelního pancéře korby a věže, využívání velkých úhlů sklonu obrněných plátů, zmenšování výšky tanku, používání pevnějších materiálů a soudobé technologie výroby a zpracování pancéře. Pasívní ochrana v posledních letech předpokládá kromě toho kombinované pancéřování. Využívá se zvláštní pancéř. Skládá se ze silnějších

vnějších a vnitřních ocelových plátů, mezi které se vkládají keramické prvky uzavřené do obalu z pancéřové aluminiové slitiny nebo umělé hmoty. Tento způsob pancéřování zabezpečuje vyšší úroveň ochrany proti PTRS, kumulativním a podkaliberním střelám. Tohoto způsobu vícevrstvého pancéřování bude použito např. na tankách „Leopard-2“. Zlepšení ochrany se dále dosahuje připevněním záštěn na boky tanků a zaváděním nových konstrukčních řešení, která umožňují umístit hlavní uzly a agregáty v přední části korby, PHM a střelivo v méně nebezpečných místech, oddělených od bojové části. Realizace těchto opatření zlepší ochranu nových tanků, BVP a ostatní obrněné techniky 2–2,5krát ve srovnání s dosavadní technikou.

Práce spojené s aktivní ochranou tanků, BVP a dalších vozidel jsou plánované způsobem vytváření dýmových clon a rušení systémů řízení PTRS, použití prostředků maskování, které zabraňují vizuálnímu a radiolokačnímu zjištění, a vytváření klamných zdrojů tepelného záření tanků ke snížení dálky zjištění tohoto záření.

Směr rozvoje a zdokonalování obrněné techniky svědčí o všestranné přípravě pozemních vojsk států agresivního bloku NATO k vedení bojové činnosti.

různé

VOJENSKÉ VÝDAJE NATO V ROCE 1980

Značný růst vojenských výdajů zemí Severoatlantického paktu v druhé polovině osmdesátých let poskytuje jeden z nejpresvědčivějších důkazů zvětšující se agresivity soudobého imperialismu, jeho snah dosáhnout vojenské převahy nad státy socialistického společenství. V období let 1975—80 se zvýšily přímé vojenské výdaje aliance o plných 100 miliard US dolarů (ze 142,3 na 243 miliard) oproti necelým 40 miliardám v letech 1970—75 (ze 105 na 142,3 miliard). Za pomoci rostoucích vojenských výdajů se zvětšuje militarizace národních ekonomik členských zemí a celková příprava jejich ozbrojených sil na vedení jaderné i konvenční války v Evropě.

Ke zrychlení růstu vojenských výdajů NATO dochází především po přijetí usnesení jeho nejvyšších orgánů z roku 1978, v kterém se zavázaly zvyšovat vojenské rozpočty členských zemí nejméně o 3 % v reálné hodnotě ročně. Posledním konkrétním projevem tohoto usnesení je pak růst přímých vojenských výdajů aliance z 211,8 miliard v roce 1979 na 243 miliard dolarů v roce 1980, tj. o 14,7 % v nominální hodnotě. Carterově administrativě se přitom podařilo přimět evropské spojence zvýšit podíl na společných výdajích paktu z 36,6 % v roce 1979 na 38,1 % v roce 1980. Podíl Spojených států a Kanady se naopak snížil z 61,6 % na 60,2 %, resp. z 1,8 % na 1,7 %.

Rozhodující část přímých vojenských výdajů aliance tvoří nadále **výdaje USA**.

Návrh vojenského rozpočtu Carterovy administrativy pro finanční rok 1980/81 dosáhl částky 146,2 miliard dolarů, což je o 12,2 % více než v předchozím roce. Jeho výdaje tvoří 23,7 % celkového federálního rozpočtu a 5,1 % předpokládaného hrubého národního produktu.

Vedle přímých vojenských výdajů je ve federálním rozpočtu též obsažen návrh na úvěry v částce téměř 162 miliard dolarů. Tyto jsou oproti předchozímu roku vyšší o 14,2 %.

O orientaci americké vlády k dosažení vojenské převahy nad Sovětským svazem v osmdesátých letech svědčí též střednědobý plán růstu vojenských výdajů a uvě-

Podplukovník Ing. Zdeněk J u m r

rů pro příštích pět let. Podle něho by měly výdaje dosáhnout ve finančním roce 1984/85 částky téměř 230 miliard dolarů a úvěry více než 253 miliard dolarů. Průměrný roční růst výdajů i úvěrů by se tak podle záměrů poražené Carterovy vlády pohyboval mezi 4–5 % v reálné hodnotě. S nástupem republikánské administrativy je nutné očekávat ještě rychlejší zvyšování vojenských výdajů a úvěrů. Např. Reagan bezprostředně po svém zvolení hovořil o tom, že hodlá zvýšit úvěry pro finanční rok 1981/82 z navrhované částky 184 miliard uvedených ve střednědobém plánu na 204 miliard dolarů.

Ve vojenském rozpočtu pro finanční rok 1980/81 jsou výdaje rozděleny tímto způsobem:

- na nákupy výzbroje a bojové techniky 30,5 miliard dolarů (o 10,3 % více než v r. 1979/80);
- na výzkum, vývoje a vojenské zkoušky 14,9 miliard dolarů (o 14,8 % více než v r. 1979/80);
- na výstavbu vojenských objektů 2,1 miliard dolarů (o 4,3 % méně než v r. 1979/80);
- na jaderné programy 3,4 miliard dolarů (o 13,6 % více než v r. 1979/80);
- na platy a mzdy 33,5 miliard dolarů (o 9,6 % více než v r. 1979/80);
- na penze 13,8 miliard dolarů (o 14,3 procent více než v r. 1979/80);
- na provoz a údržbu bojové techniky 46,4 miliard dolarů (o 13,5 % více než v r. 1979/80);
- na jiné výdaje neinvestičního charakteru 1,6 miliard dolarů.

Z výdajů připadá 34,7 % na investice a 65,3 % na provozní náklady.

Úvěry jsou v rozpočtu rozděleny též podle operačního členění amerických ozbrojených sil.

Na **strategické jaderné síly** z nich připadá 12 miliard dolarů, což je o 10,6 % více než v minulém roce.

S dotacemi se počítá hlavně na další vývoj mezikontinentální strategické řízení střely MX (prvých deset střel má být operačně použitelných v polovině roku 1986, všech 200 řízených střel do konce roku 1989) a na přezbrojování mezikontinentálních balistických řízených střel Minuteman III vícenásobnými samostatně naváděnými jadernými hlavicemi Mk. 12A (celkem má být přezbrojeno 300 RS). Dále má být přestavěno zbylých pět ponorek s jaderným pohonem vyzbrojených RS Polaris na útočné ponorky (určené k sledování ponorek protivníka). Pokračovat má přezbrojování ponorek s RS Poseidon na RS Trident I (celkem bude přezbrojeno dvanáct ponorek, poslední ve finančním

roce 1981/82). Pokračovat budou zkoušky s prvou ponorkou typu Trident (má 24 odpalovacích zařízení s RS Trident I) a obědována má být další (devátá) ponorka tohoto typu. Počítá se s dalším vývojem dokonalejší RS Trident II. Dokončeny mají být zkoušky s RS s plochou dráhou letu Tomahawk použitelnou z bombardovacích letounů B-52G (první letka vyzbrojená těmito RS má dosáhnout operační použitelnosti do prosince 1982, všech plánovaných 151 letounů do roku 1990). Pokračovat mají práce na projektu nového bombardovacího letounu.

Na **síly všeobecného určení** připadá 58 miliard dolarů, což je o 11,7 % více než v předchozím roce.

Pro **pozemní vojsko** se plánuje zakoupit 31 RS Pershing 1A k doplnění válečných zásob. Pokračovat bude závěrečný vývoj zdokonalené RS Pershing 2 a RS s plochou dráhou letu GLCM. V průběhu let 1980/81–1982/83 má být vyrobeno dalších 340 neutronových hlavíc pro RS Lance a pokračovat má vývoj neutronových granátů pro houfnice 155 mm a 203,2 mm.

Dále se předpokládá pro pozemní vojsko zakoupit mimo jiné 569 tanků M1 Abrams, 42 obrněných transportérů M113, 40C bojových vozidel pěchoty IFV/CFV vyzbrojených PTRS Tow a automatickými kanóny ráže 25 mm, 80 víceúčelových vrtulníků Blackhawk, 12 000 zdokonalených PTRS Tow, 1356 přenosných PLRS Stinger, 36 samohybných houfnic 155 mm, 144 tažených houfnic 155 mm, 4300 dělostřeleckých střel s laserovou naváděcí soustavou Copperhead a 72 radiolokátorů AN/TP2 36 a 37. Plánuje se přebudovat dalších 148 tanků M60A1 na typ M60A3, modernizovat 1282 OT M113, přestavět 64 vrtulníků AH-16 na verzi AH-1S (má ve výzbroji PTRS Tow) a pokračovat v modernizaci PLRS Chaparral a zdokonalených PLRS Hawk. Zakoupeno má být přes 2 milióny kusů dělostřeleckých granátů ráží 155 mm a 203,2 mm a různá chemická munice k doplnění válečných zásob. Pokračovat má vývoj nového bitevního vrtulníku vyzbrojeného PTRS Hellfire s naváděcí laserovou soustavou a nového raketometu GSRs.

Vojenské letectvo plánuje objednat kromě jiné bojové techniky 180 víceúčelových letounů F-16, 30 stíhacích letounů F-15, 60 bitevních letounů A-10, 2 letouny E-3A pro létající systém řízení a uvědomování AWACS, 4 průkumné letouny TR-1, 910 leteckých PLRS Sparrow, 260 leteckých PLRS Sidewinder a 80 leteckých protiradiolokátorových řízených střel Harm. Pokračovat má přestavba víceúčelových bojových letounů R-111A na verzi EF-111,

určenou pro radioelektronický boj. Počítá se s dalším vývojem letecké PLRS středního dosahu Amraam a letecké protizemní řízené střely IIR Maverick určené k ničení obrněné techniky protivníka. Pokračovat má výstavba družicového spojovacího systému „Air Force Communication System“.

Vojenské námořnictvo plánuje objednat mimo jiné 1 útočnou ponorku s jaderným pohonem, 2 křižníky, 4 fregaty a 5 speciálních lodí ke zjišťování ponorek. Pokračovat má výstavba 81 dříve objednaných bojových a pomocných lodí. Z letecké bojové techniky se předpokládá zakoupit 24 letounů F-14, 48 letounů F/A-18, 3 letouny EA-GB, 6 letounů E-2C, 770 leteckých PLRS Sparrow, 220 leteckých PLRS Sidewinder a 60 leteckých PLRS Phoenix.

Na vzdušnou a námořní přepravu připadá 2,3 miliard dolarů, což je o 13,9 % více než v předchozím roce.

Mezi hlavní finančně dotované programy patří modernizace posledních 35 letounů C-141 (úpravou trupu zvětšit jejich přepravní kapacitu asi o 30 % a vybavit je zařízením pro doplňování pohonných hmot za letu), modernizace dopravních letounů C-5 (technickými úpravami zvýšit životnost ze současných 7100 letových hodin na 30 000 letových hodin) a zvětšení válečných zásob náhradních dílů a zvýšení počtu záložních osádek pro dopravní letouny C-141 a C-5.

Na zpravodajskou službu a spojení připadá 10,7 miliard dolarů, což je o 17 % více než v minulém roce.

Na Národní gardu a organizovanou zá-

lohu připadá 8,3 miliard dolarů, což je o 13,8 % více než v předcházejícím roce.

Úvěrů se plánuje použít především na zvyšování úrovně výcviku a bojové pohotovosti a na další modernizaci bojové techniky jednotek Národní gardy a Organizované zálohy.

Americký vojenský rozpočet pro finanční rok 1980/81 vychází z dlouhodobého plánu modernizace ozbrojených sil ministerstva obrany. U strategických jaderných sil zajišťuje především růst účinnosti útočných prostředků. Zabezpečuje výstavbu prostředků jaderného napadení středního dosahu a vývoje dalších operačně taktických prostředků jaderného napadení. Značný důraz klade rozpočet na pokračování modernizace sil všeobecného určení. U pozemního vojska vzroste jeho údernost, palebná síla, pohyblivost a účinnost protitankové a protivzdušné obrany. Zvýší se bojové možnosti vojenského letectva při podpoře pozemních jednotek a ve vzdušných bojích. Vzrostou všestranné bojové možnosti vojenského námořnictva. Zvětší se kapacita a dosah prostředků strategické přepravy. Dojde ke zvýšení válečných zásob bojové techniky a munice. Podstatný růst výdajů na výzkum a vývoj nových zbraní a techniky svědčí o zintenzivňování snah americké vlády dosáhnout v osmdesátých letech vojenské převahy nad zeměmi Varšavské smlouvy. Dokumentuje to i pětiletý plán zvyšování reálné hodnoty vojenských výdajů v průměru o 4,7–5 % ročně. Toto tempo růstu hodlá Reaganova administrativa ještě zvýšit.

Vojenský rozpočet NSR je druhým nejzávažnějším v Severoatlantickém paktu.

Pro rok 1980 schválil západoněmecký Spolkový sněm výdaje vojenského rozpočtu v částce 38,9 miliard marek [tj. 21,6 miliard dolarů]. Jsou o 6 % vyšší než v předchozím roce a tvoří 18,1 % státního rozpočtu a 2,6 % předpokládaného hrubého národního produktu. Ve skladbě vojenského rozpočtu připadá 68,3 % prostředků na provozní náklady a 31,7 % prostředků na investiční náklady.

V různých kapitolách státního rozpočtu jsou obsaženy další výdaje na vojenské účely v částce 9,1 miliard marek. [Patří sem zejména výdaje na cizí vojska na území NSR, výdaje na spolkovou ostrahu hranic, na civilní obranu, na vojenské penze, na válečná opatření civilních ministerstev a různé příspěvky NATO.] Celkové vojenské výdaje NSR pro rok 1980

činí 48 miliard marek. (Bez dotací na ekonomickou pomoc Západnímu Berlínu, které spolková vláda započítává též mezi celkové vojenské výdaje. Dotace pro rok 1980 činí 12,8 miliard marek.) Podílí se 22,4 % na státním rozpočtu a 3,2 % na předpokládaném hrubém národním produktu.

Z investičních nákladů vojenského rozpočtu tvoří hlavní položku **výdaje na nákupy zbraní a bojové techniky**. Činí celkem 8,8 miliard marek a jsou o 8,7 % vyšší než v předchozím roce.

Z prostředků mají být zakoupeny pro **pozemní vojsko** tanky Leopard 2, kolové obrněné transportéry TPz-1, kanónové houfnice 155 mm vz. 70, PLDvk 35 mm Gepard, PTRS Milan, PLRS Roland 2, protitankové vrtulníky BO 105P, spojovací a průzkumné vrtulníky BO 105M, mostové pontónové soupravy, terénní a nákladní

automobily různých nosností a další bojová technika. Počítá se s modernizací tanků M48A2 (dostanou kanóny 105 mm) a s rekonstrukcí raketových stíhacích tanků Jaguar 1 (s PTRS Hot) a Jaguar 2 (s PTRS Tow).

Vojenské letectvo plánuje hlavně nákup letounů Tornado a Alpha Jet, leteckých PLRS Sidewinder a leteckých protilodních řízených střel Kormoran a různé letecké munice. Pokračovat má vybavování bojových letounů prostředky radioelektronického boje.

U vojenského námořnictva má hlavně pokračovat výstavba nových fregat, modernizace výzbroje ponorek, vybavování starších typů torpédoborců protilodními řízenými střelami a prostředky radioelektronického boje.

Výdaje na **vojenský výzkum a vývoj** činí 1,7 miliard marek a jsou o 6,6 % nižší než v minulém roce. K poklesu dochází z důvodu dokončování vývojových úkolů na zbraňových systémech, které jsou v současné době v úvodní fázi zavádění. S opětným vzestupem dotací se počítá od roku 1981 v souvislosti s výzkumnými a vývojovými pracemi na zbraních další generace.

Výdaje na **výstavbu vojenských objektů** činí 1,5 miliard marek a jsou o 2,8 % nižší než v předchozím roce.

Výdaje na **ostatní investice** činí 0,4 mi-

liard marek a jsou o 5,9 % vyšší než v předcházejícím roce.

Z provozních nákladů připadá nejvíce prostředků na zabezpečení příslušníků ozbrojených sil a na provoz a údržbu bojové techniky a ostatního materiálu.

Výdaje na **osobní a sociální náklady** činí 17 miliard marek a jsou o 6,3 % vyšší než v minulém roce. Přírůstek je určen hlavně na zvýšení platů vojáků z povolání.

Výdaje na **provoz a údržbu výzbroje, bojové techniky** a jiného materiálu činí 3,9 miliard marek, což je o 9,8 % více než v předchozím roce.

Vojenský rozpočet svou skladbou i výši zabezpečuje pokračování výstavby a modernizace západoněmeckých ozbrojených sil podle požadavků dlouhodobého plánu. Nejvyšší podíl v rozpočtu zůstává pro pozemní vojsko. Nová bojová technika zvýší dále jen jeho údernost, palebnou sílu, pohyblivost, možnosti protitankové a protivzdušné obrany, spolehlivost velení a celkovou materiální připravenost na válku. Nové letouny a další technika zvětší účinnost vojenského letectva ve vzdušných bojích a při podpoře boje pozemních jednotek. Zvýší se bojové možnosti vojenského námořnictva v oblastech Severního moře a baltských průlivů. Vojenský rozpočet pro rok 1980 vytváří zároveň předpoklady pro rychlý růst vojenských výdajů v celé první polovině osmdesátých let.

Velmi významnými zůstávají při sledování růstu síly západoevropských armád vojenské výdaje Francie.

Francouzský vojenský rozpočet pro rok 1980 činí 88,6 miliard franků (tj. 22,2 miliard US dolarů) a je o 14,9 % vyšší než v předchozím roce. Jeho výdaje tvoří 16,9 % celkového státního rozpočtu a 3,4 % předpokládaného hrubého národního produktu. Provozní a investiční náklady ve skladbě rozpočtu dosahují poměru 55 : 45.

Vojenský rozpočet je rozdělen podle operačního členění francouzských ozbrojených sil.

Na **strategické jaderné síly** připadá 14,1 miliard franků, což je o 14,7 % více než v předchozím roce.

U strategického letectva bude v průběhu roku přezbrojena 1. letka řízených střel novými střelami S.3 (dosah 3700 km, jaderná hlavičce 1–1,2 megaton TNT). Pokračovat budou technické úpravy letounů — nosičů Mirage IVA a cisternových letounů KC-135.

U strategického oceánského námořnictva bude předána do operačního použití

pátá ponorka s jaderným pohonem Le Tonant, čímž vzroste počet odpalovacích zařízení řízených střel MSBS M.20 (jaderná hlavičce 1 megaton TNT) na těchto ponorkách ze 48 na 64. Pokračovat bude výstavba šesté ponorky s jaderným pohonem L Inflexible, která má být vyzbrojena strategickými řízenými střelami MSBS M.4 s vícenásobnými jadernými hlavicemi typu MRV.

Na **operačně taktické prostředky jaderného napadení** připadá 2,9 miliard franků, což je o 66,1 % více než v minulém roce.

U pozemního vojska se předpokládá udržovat pět raketových dělostřeleckých pluků Pluton s třiceti odpalovacími zařízeními. Pokračovat má vývoj zdokonalené obměny RS Pluton.

U vojenského letectva se počítá s převedením třetí letky vyzbrojené stíhacími bombardovacími letouny Jaguar do operačního použití. Tím vzroste počet letek taktických nosičů ze čtyř na pět.

Vojenské námořnictvo obdrží v průběhu roku dalších 24 palubních letounů nosičů Super Etendard. Pokračovat budou

technické úpravy letadlových lodí Clemen-
ceau a Foch, které mají být těmito letouny
vyzbrojeny, a vývojové práce na dokona-
lejší jaderné municí.

Na konvenční síly připadá 45,6 miliard
franků, což je o 14,1 % více než v před-
cházejícím roce.

Pozemní vojsko obdrží další střední
tanky AMX30, obrněné transportéry AMX10
RC a PTK 105 mm, bojová vozidla pěchoty
AMX10 P a PC, obrněné transportéry VAB,
PLRS Roland, PTRS Milan, vrtulníky SA
330 a SA 342 a další bojovou techniku.

Vojskové letectvo dostane stíhací le-
touny Mirage F.1C, dopravní letouny My-
stere XX a Caravelle a k ochraně letišť
PLDVK 20 mm a PLRS Crotale. Pokračovat
bude výstavba krytů pro bojové letouny,
budování válečných velitelských stanovišť
a skladů munice a PHM na určených le-
teckých základnách.

Vojskové námořnictvo převezme do
operačního používání korvetu k ničení po-
norek, různé pomocné lodě a vrtulníky.
Pokračovat bude výstavba tří útočných
ponorek s jaderným pohonem, pěti korvet
a dalších bojových a pomocných plavidel.

Na zámořské síly připadá 2,4 miliard
franků, což je o 2,7 % více než v před-
chozím roce.

Dotací bude použito hlavně na moder-
nizaci velitelských stanovišť, kasáren a
technických zařízení na leteckých a ná-
mořních základnách v Africe, jižní části
Indického oceánu a v Polynésii.

Na ústřední výzkum a vývoj připadá
3,8 miliard franků, což je o 24,1 % více
než v předcházejícím roce. Kromě toho
jsou u jednotlivých druhů ozbrojených
sil vyčleněny prostředky na decentralizo-
vaný výzkum a vývoj v částce 9,3 miliard
franků. Celkové výdaje na výzkum a vý-

voj tak činí 13,1 miliard franků a podílí
se 14,8 % na výdajích vojenského roz-
počtu.

Na výcvik a přípravu vojáků ve vojen-
ských školách připadá 7,5 miliard franků,
což je o 11,6 % více než v předchozím
roce.

Počítá se mimo jiné s doplněním mo-
derní bojové techniky pro výcvikové zaří-
zení pozemního vojska a vojenského le-
tectva s přípravou velitelského sboru vo-
jenského námořnictva k řízení jaderných
zbraní.

Na výdaje spojené se sociální a jinou
péčí o vojáky a na týlové zabezpečení
ozbrojených sil připadá 8,9 miliard franků,
což je o 8,9 % více než v minulém roce.

Na řízení a správu ozbrojených sil
připadá 3,3 miliard franků, což je o 12,7 %
více než v předchozím roce.

Vojskový rozpočet svým růstem a
skladybou zajišťuje plnění cílů probíhající
reorganizace a modernizace francouzských
ozbrojených sil. U strategických jaderných
sil dojde v průběhu roku k podstatnému
zvýšení účinnosti a dosahu jejich pro-
středků. Všeobecně vzrostou bojové mož-
nosti operačně taktických prostředků ja-
derného napadení. Více jak polovina vý-
dajů rozpočtu připadá na konvenční síly.
U jednotek pozemního vojska dojde ke
zvýšení údernosti, pohyblivosti a palebné
síly a ke zvětšení možnosti protitankové
a protivzdušné obrany. U vojenského le-
tectva vzrostou možnosti PVO, rozsah pa-
sivní ochrany bojových letounů na zá-
kladnách a dosah a rychlost dopravních
letounů. Rozšíří se možnosti vojenského
námořnictva. Značný růst výdajů na vý-
zkum a vývoj zajišťuje modernizaci bojo-
vé techniky všech francouzských ozbroje-
ných sil i v příštích letech.

Významnými zůstávají v rámci NATO
vojenské výdaje Velké Británie.

Britský vojenský rozpočet pro finanční
rok 1980/81 činí 10,8 miliard liber (tj. 23,7
miliard US dolarů). Oproti předchozímu
roku se zvyšuje o 26 %. Jeho výdaje tvoří
17,5 % výdajů státního rozpočtu a 4,9 %
předpokládaného hrubého národního pro-
dktu. Ve skladbě rozpočtu připadá 40,2 %
prostředků na investiční náklady a 59,8 %
prostředků na provozní náklady.

Pro strategické jaderné síly je určeno
165 miliard liber, což je o 31 % více než
v předchozím roce.

Počítá se především s postupnou reali-
zací programu modernizace hlavic a řídicí-
cího systému střel Polaris A3.

Pro pozemní vojsko, určené k bojové

činnosti na evropském válečném poli, je určeno
1,7 miliard liber, což je o 16,2 % více než
v předcházejícím roce. Přes 70 % všech
prostředků připadá na Britskou rýnskou
armádu.

Ve finančním roce 1980/81 budou po-
kračovat dodávky PTRS Milan, PTRS Tow
pro vrtulníky Lynx, tažených houfnic
155 mm, souprav taktického spojovacího
systému Ptarmigan a prostředků radioelek-
tronického boje. U dalších tanků Chief-
tain budou zavedeny spolehlivější a vý-
konnější motory a modernější systém říze-
ní palby. Zahájena bude modernizace PTRS
Swingfire. Zakoupeny budou první americké
vrtulníky Chinook.

Pro pozemní vojsko určené k zasazení
na zámořských válečných poli je určeno 105

milionů liber, což je o 27,6 % více než v minulém roce.

Vláda počítá nadále s udržováním ozbrojených sil v oblasti Dálného východu, Středomoří a Karibského zálivu.

Pro **vojenské letectvo** je určeno 1,9 miliard liber, což je o 27,6 % více než v předchozím roce.

V průběhu roku dojde k dodávkám nových stíhacích bombardovacích letounů Tornado GR1. Zahájeny budou technické úpravy letounů Hawk, aby mohly být vyzbrojeny leteckými PLRS AIM 9L. Počítá se s modernizací palubních letounů Jaguar. Pokračovat bude přestavba dopravních letounů VC-10 na cisternové a vybavování bojových letounů prostředky radioelektronického boje. Prohibat budou další zkoušky s letouny Nimrod, určenými pro systém řízení a uvědomování. Pokračovat budou úpravy trupů letounů Hercules ke zvětšení jejich přepravní kapacity cca o 37 %. Počítá se s výstavbou dalších betonových krytů pro bojové letouny a se zpevňováním důležitých objektů na leteckých základnách ve Velké Británii.

Pro **vojenské námořnictvo** je určeno 1,5 miliard liber, což je o 29,2 % více než v předcházejícím roce.

V průběhu roku budou převedeny z nových lodí do operačního používání křižník, torpédoborec a útočná ponorka s jaderným pohonem. Pokračovat bude výstavba dalšího křižníku, sedmi torpédoborců, tří útočných ponorek s jaderným pohonem, několika minolovek, minonosek a pomocných lodí.

V roce 1980 vzrůstají vojenské výdaje i dalších členských států Severoatlantického paktu. Zvýšení činí u Dánska 8,5 %, Norska 9,6 %, Belgie 5,8 %, Holandska 8,6 %, Lucemburska 30,5 %, Itálie 12,9 %, Řecka 14,8 %, Turecka 86,8 %, Portugalska 25 %, Kanady 15 %.

Přímé vojenské výdaje zemí Severoatlantického paktu pro rok 1980 zajišťují spolu s dalšími dotacemi na vojenské účely zakrytými v různých položkách státních rozpočtů pokračování modernizace bojové techniky ozbrojených sil aliance, výstavbu válečnické a další přípravy na válku podle přijatých dlouhodobých plánů.

U rozhodujících zemí paktu vzrůstá podíl přímých vojenských výdajů na státních rozpočtech. V jejich struktuře zůstává vysoký podíl dotací na investiční činnost.

Výdaje vojenských rozpočtů Spojených států, Francie a v menší míře i Velké Británie zajišťují pokračování výstavby a modernizace strategických jaderných i kon-

Pro **záložní a pomocné jednotky** je určeno 213 milionů liber, což je o 43,9 % více než v minulém roce. Finančních prostředků má být především použito na doplnění stavů, zvýšení úrovně výcviku a na modernizaci bojové techniky těchto jednotek.

Na **výzkum a vývoj** je určeno 1,5 miliard liber, což je o 28,5 % více než v předchozím roce.

Na **výevik** připadá 975 milionů liber, což je o 25,5 % více než v předcházejícím roce.

Na **ostatní výdaje** je určeno 2,8 miliard liber, což je o 25,8 % více než v předchozím roce. Z toho výdaje na válečný materiál, který je předurčen ke skladování, vzrůstá o 40 %.

Vojenský rozpočet Velké Británie zabezpečuje zahájení modernizace strategických sil. Pokračovat bude současně i modernizace bojové techniky konvenčních sil. U pozemního vojska vzroste palebná síla, pohyblivost a účinnost protitankové obrany. Zrychlí se mobilizační doplňování pozemních jednotek a posílení Britské rymské armády. Zvýší se možnosti vojenského letectva při ničení cílů v týlu protivníka, při přímé podpoře boje pozemních jednotek a při vedení vzdušných bojů. Zvětší se kapacita a dosah dopravních letounů. Vzrostou bojové možnosti vojenského námořnictva. Pokračovat bude zvyšování válečných zásob. Rozsáhlý výzkum a vývoj nové bojové techniky vytváří předpoklady pro další dlouhodobou modernizaci zbraní všech druhů britských ozbrojených sil.

venčních sil. U ostatních členských zemí jsou pak určeny především na zdokonalování konvenční bojové techniky. Finanční dotace zajišťují též přípravy k rozvíjení prostředků jaderného napadení středního dosahu a zdokonalování operačně taktických prostředků jaderného napadení na evropském válečnickém území. Ve všech armádách paktu má dojít také k dalšímu zkvalitnění výcviku aktivních i záložních jednotek pro podmínky jaderné války, ke zdokonalení mobilizačních systémů a ke zvýšení válečných zásob.

Současná trvalá zesílená orientace imperialismu na omezování vlivu socialistického společenství a likvidaci pokrokového vývoje v rozvojovém světě silou povede k dalším vojenským přípravám zemí NATO na válku. Zajišťování těchto příprav se projeví v nejbližších letech zákonitě i ve značném růstu vojenských výdajů, které by již v roce 1985 měly dosáhnout v rámci paktu částky kolem 400 miliard US dolarů.

DOCENTSKÁ HABILITAČNÍ PRÁCE

Před operačně taktickou sekci vědecké rady Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně proběhly habilitace. Cílem článku je informovat čtenáře o jedné z nich.

Podplukovník Ing. Jiří Dojiva, CSc.

OCHRANA PROTI ZBRANÍM HROMADNÉHO NIČENÍ V OPERACI VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Habilitační práce rozpracovává úkoly ochrany vševojskové armády proti zbraním hromadného ničení v útočné a obranné operaci. Vychází z nejnovějších poznatků z organizace, plánování a řízení této ochrany, získaných ze studia dostupných materiálů a z využití zkušeností z operačních velitelsko-štabních cvičení.

Cílem habilitační práce bylo na základě charakteristických rysů vedení soudobých operací, analýzy možností nepřítelů a vlastních vojsk, řešit a stanovit zásady plánování a plnění opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení v operaci vševojskové armády. Zpracovat ucelený, jednotně pojatý materiál k pochopení úlohy a místa ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení na operačním stupni, plně sladěný s novými učebními fondy katedry operačního umění Vojenské akademie Antonína Zápotockého. Dát podklad pro zpracování skript k této problematice pro posluchače VA AZ a ostatních vysokých vojenských škol.

Z tohoto cíle práce vychází rozsah a osnova práce. Má pět základních částí v rozsahu 85 stran textu a 12 příloh.

V úvodu autor ukazuje na to, že zavádění stále dokonalejších zbraní hromadného ničení v armádách Severoatlantického paktu vede ke zvýšení důležitosti ochrany vojsk a týlu proti jejich účinkům. V příští možné válce je třeba počítat s tím, že zbraně hromadného ničení, především však jaderné zbraně, mohou být použity ve velkém rozsahu a bez omezení ke splnění cílů operací na západním válečišti. Z toho důvodu je nutné věnovat ochraně proti zbraním hromadného ničení, která je jedním z nejdůležitějších prvků zabezpečení operace, trvalou pozornost.

Některé úlohy OPZHN postupně nabývají na svém významu a mnohdy se již svým obsahem stávají obvyklou činností velitele a štábu, kterou plní při plánování a řízení bojové činnosti vojsk. Mezi tato opatření patří předpověď a vyhodnocování následků použití ZHN nepřítelů a celý komplex úkolů, které souvisí s ob-

novením bojeschopnosti a odstraněním následků hromadných jaderných úderů nepřítele. Z toho důvodu je třeba trvale sledovat vývoj nových druhů zbraní hromadného ničení a zásad jejich použití armádami Severoatlantického paktu.

V první části „Zásady a možnosti použití zbraní hromadného ničení armádním sborem a skupinou armád nepřítele a jejich předpokládaný vliv na vedení operace vševojskové armády“ autor rozebírá na základě středních norem přidělování jaderných náplní skupině armád a armádnímu sboru možnosti a způsoby jejich použití proti vojskům vševojskové armády.

Poukazuje na zvyšování účinnosti taktických prostředků jaderného napadení, zvláště po zavedení neutronových jaderných hlavíc pro samohybné dělostřelectvo ráže 203,2 mm a 155 mm.

Zabývá se možnostmi nepřítelů při použití jaderných zbraní v omezené a všeobecné jaderné válce v rámci hromadných jaderných úderů, jakož i jaderných min. Ukazuje na zásady a možnosti použití chemických a biologických zbraní.

Na základě těchto analýz dospívá autor k pravděpodobným následkům použití jaderných a chemických zbraní nepřítelem na vojska vševojskové armády.

V průběhu prvního dne všeobecné jaderné války může být vševojsková armáda napadena až 150 jadernými údery o celkové mohutnosti do 8 Mt. To může vést k těmto ztrátám:

- až dva taktické svazky ztratí bojeschopnost,
- jeden až dva taktické svazky budou mít sníženou bojeschopnost,
- bude vyřazeno 30–50 % odpalovacích zařízení raket,
- bude vyřazeno až 50 % míst velení,
- ostatní svazky, útvary a nařízení armády mohou utrpět až 20 % ztrát živé síly,
- dojde k vyřazení značného množství materiálních prostředků.

Použitím neutronových zbraní (až do počtu 42) v rámci taktické jaderné podpory a dále chemických zbraní tyto ztráty dále vzrostou, zvláště u taktických svazků prvního sledu vševojskové armády.

Ztráty na živé síle u vševojskové armády mohou za první den všeobecné jaderné války představovat až 15 000 osob (z toho 8–10 000 raněných a nemocných).

V závěru první části autor rozebírá možné důsledky použití jaderných zbraní na psychický stav vojsk. Dochází k závěru, že po použití jaderných zbraní bu-

de docházet i k psychickým ztrátám u zasažených vojáků, které povedou k dočasné, ale i trvalé ztrátě bojeschopnosti. Na grafu ukazuje průběh změn bojeschopnosti vojáků po psychickém zasažení a její postupnou obnovu.

Použití zbraní hromadného ničení nepřítele v tomto rozsahu bude mít pro vojska vševojskové armády i při uskutečnění všech opatření ke snížení účinnosti prostředků jaderného napadení nepřítele vážné důsledky. Bude docházet ke značným ztrátám živé síly a tím k narušení plnění stanovených v operaci.

Ve druhé části „Rozbor operačně taktických opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení“ autor řeší:

- předpověď vzniku zasažení (ztrát) živé síly po použití jaderných zbraní,
- varování vojsk před radioaktivním, chemickým a biologickým zamořením,
- rozptýlení vojsk a nepravděpodobnou změnu prostoru rozmístění,
- využívání ochranných vlastností terénu, bojové techniky a ženíjních staveb,
- překonávání prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů,
- odstraňování následků použití jaderných zbraní.

Tato opatření rozebírá z hlediska potřeb plánování a řízení OPZHN velitelem a štábem vševojskové armády.

Řeší v nich nové problémy předpovědi psychických následků použití jaderných zbraní a vliv použití neutronových jaderných zbraní na dosavadní způsob řešení těchto operačně taktických opatření OPZHN.

Vývody dokládá grafickými tabulkami a schématy.

V závěru druhé části autor poukazuje na to, že operačně taktická opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení jsou základní podmínkou splnění požadavků, kladených na tento druh zabezpečení operace vedené s použitím vysoce účinných prostředků ničení vojsk a týlu. Jejich důsledná realizace sníží následky použití ZHN nepřítele, v krátkých lhůtách zabezpečí obnovu bojeschopnosti zasažených vojsk a tím umožní splnění cílů operace vševojskové armády.

Ve třetí části „Povinnosti velitele armády, vševojskového štábu a náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb při zabezpečování OPZHN“ autor rozpracovává povinnosti těchto funkcionářů v období plánování operace a v jejím průběhu. Zdůrazňuje vedoucí úlohu operačního oddělení vševojskového štábu armády při realizaci opatření k ochraně proti ZHN.

Významnou úlohu při zabezpečování OPZHN plní také politické oddělení, jehož úkolem je prosadit u vojsk nutnost dodržování zásad OPZHN.

Ve čtvrté části „Práce velitele a štábu vševojskové armády při plánování, organizování a řízení OPZHN v útočné operaci“ leží těžiště celé habilitační práce.

Autor v ní řeší otázky plánování OPZHN v období přípravy útočné operace vševojskové armády, upřesňování opatření OPZHN v jejím průběhu a celý komplex otázek, které souvisí s obnovením bojeschopnosti a odstraněním následků použití jaderných a chemických zbraní na vojska a týl armády.

K této části práce jsou v příloze vzory dokumentů OPZHN a metodika práce velitele a štábu vševojskové armády při plánování OPZHN v útočné operaci.

Celá stať je rozpracována velmi podrobně v úzké návaznosti na celkovou metodiku práce velitele a štábu při plánování operace pro potřebu výuky posluchačů na operačním stupni, a to v rámci základních a velitelsko-štabních cvičení.

Zejména podrobně autor řeší činnost velitele a štábu vševojskové armády při obnovování bojeschopnosti a odstraňování následků použití jaderných a chemických zbraní. Uvádí, jaká opatření bude nutné řešit ve štábu armády před zahájením hromadného jaderného úderu, popisuje metodiku práce vyhodnocovací skupiny a rozebírá úkoly, spojené s obnovováním bojeschopnosti a odstraňováním následků.

Analyzuje a podrobně rozpracovává kritéria pro hodnocení bojeschopnosti vojsk, zasažených jadernými zbraněmi

z hlediska toho, za jakých podmínek je možné hodnotit vševojskovou armádu a taktický svazek jako bojeschopný, částečně bojeschopný a nebojeschopný.

Rozebírá činnost velitele a štábu armády v období přípravy zámyslu, obsah základních dokladů a přijetí rozhodnutí pro další vedení operace, obnovení bojeschopnosti a odstranění následků použití ZHN.

V tomto směru je práce plně využitelná u operačních štábů naší armády při velitelsko-štabních cvičeních.

V páté části „Některé zvláštnosti při řešení ochrany proti zbraním hromadného ničení v obranné operaci vševojskové armády“ poukazuje autor na rozdílnost v plnění některých opatření OPZHN a na zvláštnosti práce velitele a štábu vševojskové armády při plánování a vedení obranné operace. Uvádí obsah plánovacích dokumentů OPZHN.

V celkovém závěru autor zdůrazňuje, že ochrana vojsk a týlu proti zbraním hromadného ničení v soudobých operacích bude nabývat stále více na svém významu. Vyplývá to z toho, že armády NATO věnují stále větší pozornost vývoji stále účinnějších zbraní hromadného ničení, zvyšují počty, dostřel, účinnost a přesnost prostředků jaderného napadení.

Protože tento vývojový trend je trvalý a zákonitý, je nutné dále zkvalitňovat ochranu vojsk a týlu proti zbraním hromadného ničení. To vyžaduje teoreticky zkoumat všechny nově vzniklé problémy a prakticky ověřovat nové metody a způsoby ochrany proti zbraním hromadného ničení.

СОДЕРЖАНИЕ

К венским переговорам	3
Статья разбирает актуальные вопросы сокращения военного потенциала государств НАТО и Варшавского Договора в Европе, о котором ведутся переговоры в Вене, в условиях острого столкновения противоположных интересов, подходов и концепций к решаемым вопросам. Кроме этого в статье указываются мероприятия, с которыми могут согласиться социалистические государства в первом договоре.	

Полковник Дезидер Коллар

Сознательность, активность и инициатива военнослужащих	6
Автор рассматривает развитие и главное значение социалистического соревнования и его влияние на отличное выполнение обязанностей в частях ЧНА. Исходя из накопленного опыта при реализации XV-го съезда КПЧ, автор показывает пути дальнейшего повышения уровня социалистического соревнования в ЧНА.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-майор Яромир Яшек, кандидат военных наук, доцент

К организации и ведению оборонительной операции	9
Автор на основе богатого опыта Великой Отечественной войны, разбирает условия перехода в оборону, ее характеристику и оперативное построение. Далее автор разбирает первую и вторую полосы обороны, контрподготовку, а также организацию и проведение контрудара. В статье также рассматривается роль и значение командующего и его штаба.	

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук

Переход общевойсковой дивизии в оборону в условиях непосредственного соприкосновения с противником	17
Автор статьи, исходя из опыта Великой Отечественной войны, рассматривает варианты перехода дивизии в оборону, характерные черты отдельных вариантов, роль и место командира дивизии, значение и способ взаимодействия и принятия обоснованного решения в короткое время.	

Подполковник Станислав Потужник

Маневр сил и средств в обороне мотострелковой дивизии	22
Автор статьи разбирает возможности маневра сил и средств в обороне мсд. Он обращает особое внимание на факторы, которые как положительно, так и отрицательно влияют на маневр в обороне (действия противника, район и время, местность, боевой порядок, время года и суток, организационная структура войск, а также боевая техника).	

Подполковник Йиржи Дойива, кандидат военных наук

Защита от оружия массового поражения в обороне	28
Автор статьи разбирает главные задачи в области защиты от оружия массового поражения противника (радиационная, химическая и биологическая разведка, рассредоточение войск, инженерное построение объектов, восстановление боеспособности войск и ликвидация последствий.) Во второй части автор рассматривает вопросы планирования ЗОМП и обязанности командующего и его штаба, вытекающие из указанных мероприятий по защите.	

Полковник Яромир Ланк, кандидат военных наук, доцент	
К применению ракетных войск и артиллерии в оборонительной операции . . .	33
Автор разбирает основные принципы применения ракетных войск и артиллерии в оборонительной операции общевойсковой армии. Он обращает особое внимание: на подготовку РВА при выполнении задач в оборонительной операции, ее боевое построение и возможности, систему ведения огня, контрподготовку, ведение боя с танками противника, а также на подготовку и поддержку ведения контрудара вторым эшелоном армии.	
Генерал-майор Отакар Влах, кандидат военных наук	
Боевые действия авиации в оборонительной операции	43
Автор статьи разбирает главные задачи, вытекающие из боевых действий авиации в оборонительной операции. Он обращает особое внимание на: ведение боя за завоевание господства в воздухе, бой за удержанное превосходство, непосредственную авиационную подготовку войск, уничтожение оперативных резервов, воздушную разведку, а также переправу войск и материальных средств воздухом.	
Полковник Карел Либл подполковник Йосеф Немец, кандидат военных наук	
Инженерное обеспечение оборонительной операции	49
Авторы статьи на основе анализа цели инженерного обеспечения оборонительной операции разбирают главные задачи инженерного обеспечения в ходе подготовки оборонительной операции, инженерное обеспечение ведения операции и формы планирования этого вида обеспечения.	
Полковник Милош Земан, кандидат военных наук	
Химическое обеспечение оборонительной операции	56
Автор рассматривает особенности химического обеспечения оборонительной операции и определяет содержание отдельных мероприятий указанного вида обеспечения в этапах перегруппировки войск и занятия обороны, ведения оборонительной операции, а также обеспечение ввода второго эшелона к проведению контрудара.	
Подполковник Вацлав Данек, кандидат военных наук, доцент	
Связь в оборонительной операции	60
Автор, исходя из оперативного построения обороны, задач войск армии, организации управления, состояния сил и средств связи, местности и выделенного времени на подготовку обороны, разбирает организацию связи при переходе общевойсковой армии в оборону в условиях непосредственного соприкосновения с противником, а также организацию связи вне соприкосновения с противником.	
Полковник Йири Ричл, кандидат военных наук	
Танковое и автомобильно-техническое обеспечение оборонительной операции	63
Автор статьи на основе главных целей обеспечения рассматривает планирование и организацию танкового и автомобильно-технического обеспечения, его основные расчетные нормативы, основные мероприятия в области эксплуатации техники и эвакуации поврежденной техники, а также принципы эшелонирования указанных средств.	
Полковник Эвжен Мах	
Тыловое обеспечение оборонительной операции	72
Автор разбирает организацию тылового обеспечения оборонительной операции, на которую особенно влияет способ перехода войск в оборону. Автор уделяет внимание материальному и медицинскому обеспечению, а также организации тыла в целом.	

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Военная игра	77
Направление дальнейшего развития и усовершенствования бронетанковой техники в армиях государств НАТО	82

ИНФОРМАЦИИ

Подполковник Зданек Юмр

Военные расходы государств НАТО в 1980 году	85
--	----

Автор, на основе увеличения военных расходов НАТО, доказывает как на одном из самых убедительных примеров увеличивающуюся агрессивность современного империализма. Особое внимание он уделяет прямым военным расходам в США, ФРГ, Франции и Великобритании, а также распределению этих средств отдельным Вооруженным силам.

Информация о работе по защите научной степени „доцент“	91
---	----

Статья знакомит читателей с работой по защите научной степени „доцент“ в Военной академии им. А. Запотоцкого. Тема работы: „Защита от оружия массового поражения в операции общевойсковой армии.“